

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

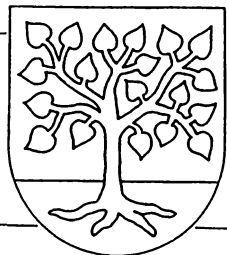
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SLÆGTEN

FORUM FOR SLÆGTSHISTORIE

Nr. 17, januar 1998

Indhold

s. 2

Foreningsprogrammer

F.02 Slægts- og lokalhistorisk Forening for Grindsted og Omegn	s. 21
F.04 Slægtshistorisk Forening for Hjørring og Omegn	s. 21-22
F.07 Slægtshistorisk Forening Odense	s. 23-24
F.08 Slægts- og Egnshistorisk Forening i Randers	s. 24-25
F.10 Trekantområdets Slægtshistoriske Forening	s. 25
F.11 Slægtshistorisk Forening Vestsjælland	s. 25-26
F.12 Slægtshistorisk Forening for Viborg og Omegn	s. 26-27
F.13 Slægtshistorisk Forening Århus	s. 27-28
F.15 Slægtshistorisk Forening for Aalborg -egnen	s. 28-30
F.16 Egn- og Slægtshistorisk Forening Holstebro	s. 30-31
F.20 Haderslev Slægtsforsknings Forening	s. 31
F.22 Slægtshistorisk Forening Korsør	s. 32
F.24 Roskildeegnens Selskab for Genealogi og Personalthistorie	s. 32-33
F.25 Slægtshistorisk Forening for Sydsjælland	s. 33-34
F.27 Slægtshistorisk Selskab for Østsjælland	s. 34
F.29 Slægtsforskerne i Silkeborg	s. 35
F.30 Amager Slægtshistoriske Forening	s. 35-36
F.31 Ry Slægtshistoriske Forening	s. 36-37
F.33 Slægtshistorisk forening Brønderslev	s. 37-38
F.34 Hvidovre Slægtsforskere	s. 38
F.37 Slægts- og lokalhistorisk Forening for Nørre, Sønder og Mols Herreder	s. 39
F.38 Fuglebjerg slægts- og lokalhistoriske forening	s. 39
F.39 Slægtshistorisk Forening for Storstrøms Amt	s. 40
F.40 Vestlollands Slægtsforskningsforening	s. 40-41
F.41 Nordsjællands Slægtshistoriske Forening	s. 41
Øvrige programmer:	
Herning, Kolding, København og Sønderjylland	s. 42

SLÆGTEN (ISSN 0905-7064) udgives af Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger, p.t. 1. januar og 1. juli. Red.: Anton Blaabjerg, Birgit Øskov og Ole Bech Knudsen. - Stof fra bladet må benyttes med kildeangivelse, hele artikler eller større dele deraf dog kun efter tilladelse.

Indhold

- Nyt fra redaktionen s. 3
- SSF's årsmøde 1998 s. 3
- Nyt fra SSF s. 4-6
- SSF's weekendkursus 1997 s. 6-9
- Dansk Historisk Fællesråd s. 9-11
- Pligtaflevering s. 12-18
- Tilbud på DHF's *Kulturhistorisk Opslagsværk* s. 18
- SSF's bestyrelse og medlemsforeninger s. 19-20
- Programmer, se forsiden s. 21-42
- Nordsjællands Slægts-historiske Forening s. 42
- Dødsanmeldelser s. 43-44
- Gamle gravsten s. 45-48
- Ældste dansker s. 48-50
- Henius - Jadedkatten s. 50-51
- Kirkebøger og evt. registre s. 52-57
- Rettelser s. 58
- Småstykker s. 59-60
- Statens Arkiver s. 60
- SLÆGTENS publikationer s. 62-64

- Ole Bech Knudsen, kass., Jyllands Allé 2, 3.tv., 8000 Århus C ☎ 86 11 55 47, modtager ligeledes senest 15.5. og 15.11. foreningernes betaling (se nedenfor) på SLÆGTENS giro 0 94 55 87. - Privatabonnement opkræves een gang årligt (giro vedlagt januar-nummeret), betales senest 1.2.; efterfølgende opkrævning pålægges 10 kr.

Priser

- Abonnement til alle medlemmer i SSF's foreninger blot 5 kr. pr. nr. + forsendelse 40 kr.
- Privat årsabonnement (2 numre, incl. forsendelse) 50 kr. - Abonnenter bosat i udlandet (også Norden), der benytter giro til betaling, dog 65 kr. + forsendelse. - Løssalg af nyeste nr. 25 kr. + forsendelse. - Ældre numre (nr. 10 og 12-14 og 16) 10 kr. pr. stk. + forsendelse.

Aktiviteter

4. april

Slægtsforskertræf 1998 i Silkeborg.

18. april

SSF's årsmøde 1998.

15. maj

Sidste frist for indsendelser til SLÆGTEN, nr. 18.

1. juli 1998

SLÆGTEN nr. 18 udkommer.

1 september

HVEM FORSKER HVAD udkommer.

9.-11. oktober

SSF's weekendkursus på Snoghøj Folkehøj-skole.

For uopfordret indsendt stof påtager SLÆGTENS redaktion sig intet ansvar.

Redaktion, ekspedition og betaling

- Anton Blaabjerg, ansv. red., Fredensgade 38, 8800 Viborg ☎ 86 61 04 36.
- Birgit Øskov, eksp., Rolighedsvej 56, 9400 Nørresundby ☎ 98 17 63 76, modtager senest 15.5. og 15.11. programmer, artikler samt besked om antal og abonnementsmåde for det kommende nummer. - Ønskes bladet tilsendt samlet, oplyses antal, og ønskes det tilsendt hvert enkelt medlem, indsendes kuverter (selvklæbende, A5 med endelukning, B-mærkede, frankerede med 4,75 kr., adresserede og afsenderstemplede).

Nyt fra redaktionen

Siden sidste nummer af bladet blev udgivet har endnu en forening meldt sig under fjerne - dels som medlem af SSF og dels som abonnent på bladet til alle medlemmerne. Det drejer sig om *Nordsjællands Slægts-historiske Forening*, Hillerød, der hermed bydes hjertelig velkommen! - Foreningen præsenterer sig selv andetsteds i bladet.

De abonnerende foreningers medlemstal vokser støt - nu godt 2.500, hvortil kommer knap 300 private abonnenter, så bladet er aldrig tidligere nået ud til så mange slægtsforskere, som det gør nu!

Vi har opdaget, at det vist ikke er alle, der har indset nytten af listen over SSFs medlemsforeninger, s. 19-20.

Listen viser, hvor mange foreninger, der nu samarbejder under SSF, hvornår foreningerne blev stiftet, hvor store de er nu, og hvilke publikationer medlemmerne får for deres kontingent (hvis størrelse dog fortsat

findes i foreningernes programmer).

Situationen er nu den, at af SSFs 36 medlemsforeninger abonnerer de 24 på **SLÆGTEN**, 7 foreninger abonnerer på **HVEM FORSKER HVAD** og 8 foreninger udgiver eget medlemsblad.

Det er vores personlige mening, at de økonomiske forhold i alle større foreninger med flere end 100 medlemmer burde være sådan, at **HVEM FORSKER HVAD** var en naturlig del af medlemsplejen; omsider er det jo lykkedes at få prisforskellen mellem forenings- og privatabonnement så stor, at førstnævnte er ved at blive attraktivt. - SSF burde måske vedtage en hensigtsklæring med bl.a. dette indhold: *Sammenslutningen opfordrer medlemsforeningerne til at arbejde på at skabe sådanne økonomiske forhold, at så mange af disse som muligt abonnerer på både **SLÆGTEN** og **HVEM FORSKER HVAD** - selvfølgelig under hensyntagen til, at foreningerne er suverænt selvbestemmende!*

Sammenslutningen af Slægthistoriske Foreninger, SSF,

afholder årsmøde lørdag 18. april 1998 på Blommenslyst Kro, Middelfartvej 420, Blommenslyst vest for Odense.

Kl. 13.00   Årsmøde i henhold til vedtægterne.

Ca. kl. 14.15 Eftermiddagskaffe.

Efter årsmødet er der foredrag af tidl. overlærer Jens Møllerup, Rudkøbing Byhistoriske Arkiv: Skæbner fra Langeland. Brudte bånd til Danmark bindes igen.

Kl. 17.30   Middag.

Årsmøde og foredrag er åbent for alle medlemmer af SSFs medlemsforeninger. Vi håber, at mange medlemmer vil deltage.

Priser

Deltagelse hele lørdag:

190 kr. pr. person (årsmøde, kaffe, foredrag og middag).

Deltagelse lørdag eftermiddag:

40 kr. pr. person (årsmøde, kaffe og foredrag).

Deltagelse kun i årsmøde:

Selvfølgelig gratis.

Tilmelding sendes sammen med betaling senest 1. februar til:

Ulla Nørskov, Solbakkevej 67, 8600 Silkeborg.

Nyt fra SSF

af SSFs sekretær Erik B. Fisker, Bispehavevej 77, 4. tv, 8210 Århus N ☎ 86 15 08 78.

Orientering om bestyrelsesmødet 8. juni 1997

Ved mødet var følgende tilstede: Ulla Nørskov, Hans H. Worsøe, Stefan Andersen, Svend Vinther-Knudsen, Jytte Skaaning, Orla I. Madsen og Erik B. Fisker.

Bestyrelsen havde modtaget en kommentar vedr. udsendelsen af to referater pr. møde, hvor kun det ene var til offentliggørelse. Vi indså rigtigheden i, at dette ikke var særlig hensigtsmæssigt og vedtog i stedet for at lave en orientering om, hvad der foregår på bestyrelsesmøderne. De ordinære referater fra møderne kan indeholde oplysninger, vi ikke med det samme ønsker offentliggjort, idet de eventuelt ikke er færdigdiskuteret eller, at der er personlige oplysninger, der ikke egner sig til offentliggørelse.

Derfor bliver det fremover en orientering i stedet for det egentlige referat, der bliver at læse i **SLÆGTEN**. Desuden bliver indholdet forhåbentlig også mere "spiseligt" på denne måde.

Bestyrelsen vedtog at henlægge de planer om en ny foreningsstruktur, der blev fremlagt på Årsmødet.

Ulla Nørskov meddelte, at der var kommet et ønske fra Aalborg, om ikke vi kunne finde et andet sted at afholde SSFs årsmøde. Det blev på årsmødet i år vedtaget, at det næste år skulle afholdes ved Odense, og det holder vi fast ved.

Desuden har Ulla skrevet et brev til Kulturministeriet angående SSFs interesser med hensyn til loven om offentlige arkiver og tilgængeligheden af arkivalier; m.h.t. tilgængelighed ønsker SSF naturligvis størst mulig åbenhed.

Stefan Andersen orienterede om, at fire foreninger endnu ikke har betalt kontingent, og

at Barfod ikke længere er medlem af SSF. - Desuden har Samfundet opsagt sit medlemskab med udgangen af 1997.

SSFs kassebeholdning er i øjeblikket på ca. 51.000 kr.

Der blev fremlagt et problem til diskussion omkring, hvad man stiller op med et arkiv fra en nedlagt forening, samt hvad man gør i de tilfælde, hvor der er problemer med at få udleveret et arkiv fra en afdød slægtsforsker.

Til det første spørgsmål må det generelle være, at en landsdækkende forenings arkiv ender på Rigsarkivet og en lokal forenings arkiv på det pågældende lokalarkiv eller landsarkiv.

Vedrørende det sidste spørgsmål blev det foreslået, at den pågældende person inden sin død sørger for at lægge et dokument i arkivet, der fortæller, hvad der skal ske med det efter vedkommendes død, og eventuelt afleverer en kopi til en forening, der så med det i hånden vil have mulighed for at hente arkivet, når den tid kommer. Vi vil undersøge, hvad der kan gøres ved problemerne, hvorefter SSF får mulighed for at formidle det videre til lokalforeningerne.

Forberedelserne til det kommende Snoghøj-kursus forløber planmæssigt. Det blev desuden drøftet, hvilke emner vi kunne finde til næste års Snoghøj-kursus, og at det kunne være interessant at få en amatørslægtsforsker til at fortælle om noget relevant i forhold til emnet fra vedkommendes egen forskning.

Vi har i et stykke tid talt om at lave et kursus for undervisere i slægtsforskning samt et materiale til undervisningsbrug. Vi har bl.a. tænkt på at lave undervisningsmateriale i form af temahæfter, men der er også den mulighed at lave et ringbind med mate-

rialet, hvorfra der kan kopieres. På den måde bliver det let at lave tilføjelser og rettelser.

Der er kommet program for *Släktforskar dagar i Skåne*. Selv om vi indgår i et nordisk samarbejde, synes vi ikke, at vi i dette tilfælde skal føle os forpligtet til at deltage. Derimod bør der være en repræsentant til konferencen ved Det nordiske Samarbejde. - Birgit Flemming Larsen er interesseret i at være med, og vi mener, at det er i orden at lade hende repræsentere Danmark i det forberedende arbejde. Desuden bør vi medregne i budgettet, når der er udgifter i forbindelse med repræsentation til Nordisk Samarbejde.

Vi drøftede mulighederne for at skaffe andre indtægter til SSF udover kontingenterne og talte om mulighederne for at få del i tipsmidlerne. *Samfundet* og DHF får tilskud fra disse i forbindelse med udgivelser, og vi vil undersøge, om dette også kunne gælde for SSF.

Til slut havde vi et problem fremme vedr. de forskellige regler og priser, Folkeuniversitetet har rundt om i landet. Vi vil prøve at få fat i reglerne og undersøge det nærmere.

Orientering om bestyrelsesmødet 10. oktober 1997

Ved mødet var følgende tilstede: Ulla Nørskov, Hans H. Worsøe, Stefan Andersen, Jytte Skaaning, Orla I. Madsen og Erik B. Fisker.

Mødet blev holdt på Snoghøj umiddelbart inden Snoghøj-kurset løb af stabelen. Noget af mødet gik derfor med at få de sidste ting vedrørende kurset sat på plads.

Ulla havde modtaget et fællesbrev fra Birgit Løgstrup, Dansk Historisk Fællesråd, hvori der bl.a. var en kontrakt mellem Kort- & Matrikelstyrelsen og DHF angående reproduktion af kort og flyvefotografier. Kon-

trakten er praktisk at have, idet Kort- & Matrikelstyrelsen har ophavsretten på diverse kort og flyvefotografier [se indlæg herom senere].

Stefan fremlagde regnskabet for Snoghøjkurset, og det løber fint rundt.

Hans har deltaget i *Sveriges Släktforskarförbunds* landsstævne i Helsingborg. Der var foruden generalforsamlingen også foredrag og udstillinger, og arrangementet tog form af en slægtsforskerdag. - Det var et meget succesrigt møde, der kunne give ideer til noget lignende i SSF.

Ved sidste møde blev vi enige om, at Birgit Flemming Larsen kunne deltage i arrangementer i forbindelse med Nordisk Samarbejde i stedet for én fra bestyrelsen. Det er Birgit Flemming Larsen stadig interesseret i, hvilket vi derfor ønsker at fortsætte med.

For **HVEM FORSKER HVAD** har der ikke været møde i Redaktionsudvalget forud for dette møde, hvorfor der intet nyt er derfra.

Der er lavet et budget for **SLÆGTEN** i 1998, som ser fornuftigt ud. Det er blevet godkendt af bestyrelsen.

SSFs næste årsmøde afholdes på Blommenslyst Kro ved Odense 18. april 1998, sandsynligvis kl. 13. Der bliver først afholdt generalforsamling med kaffe bagefter. Derefter er der et foredrag, og årsmødet afsluttes med middag.

For deltagere, der kommer med offentlige transportmidler til Odense, vil vi prøve, om det kan koordineres på en måde, så de kan bringes med minibus eller taxi til Blommenslyst.

Vores ideer med at lave temahæfter til undervisningsbrug er blevet meget positivt modtaget af Charlotte S.H. Jensen fra Landsarkivet i København, der gerne vil deltage i projektet. Så vi arbejder videre hermed.

Temaet for næste års Snoghøj-kursus bliver *Stationsbyen*. De nærmere detaljer er nu under planlægning. Det skal her meddeles, at indbetalinger ved tilmelding til Snoghøj-kurset fra næste år ikke kan foregå ved check, idet vi har oplevet, at indbetalinger er gået tabt i postvæsenet.

Til sidst skal det tilføjes, at Snoghøj-kurset forløb meget fint, og at vi i år havde et rekordstort antal deltagere, hvilket kunne lade sig gøre, idet der var en del fra den nærmeste omegn, der deltog uden at skulle overnatte.

SAMMENSLUTNINGEN AF SLÆGTSHISTORISKE FORENINGER (SSF)s weekendkursus 1997

Det meget velbesøgte kursus blev afviklet i weekenden 10.-12. oktober 1997 på Snoghøj Folkehøjskole under mottoet: *Skab liv om slægten*. - Herfra gengives foredragsholdernes litteraturlister til glæde for de, der ikke kunne deltage i kurset.

Fredag 10. oktober

Jytte Skaaning, genealog: En speget forsørgelses sag. Vi følger Ane Kirstine Jørgensens liv og levned 1834-? og går i hendes fodspor.

Lokaladministrationen generelt

- Harald Jørgensen: Lokaladministrationen i Danmark. Oprindelse og historiske udvikling indtil 1970. 1985. (36.1)

Amtsadministrationen

- Kaj Habekost: Odense og Svendborg amters journalsystem til ca. 1970. (02.9)
- Hans N. Worsøe: Amtmanden var med til det hele. Amtsarkiver og deres brug. Arkivernes Informationsserie 1992. (02.9)
- Hans H. Worsøe: Journalsystemer i Ribe Amtsarkiv. *Fra Ribe Amt 1975*, s. 325-339. (46.4)
- Hans H. Worsøe: Det personalhistoriske materiale i amtsarkiverne og dets udnyttelse. *Personalhistorisk Tidsskrift 1969*, s. 125-142. (99.05)

Rets- og politimyndigheder

- N.H. Frandsen: Dansegilde og mordbrand. Vejledning om retsbetjentarkiver.

DHF, 1995. (02.9).

- Harald Jørgensen: Retsbetjentarkivernes betydning for den personalhistoriske forskning. *Personalhistorisk Tidsskrift 1978*, s.1-17. (99.09)
- Landsarkivet for Sjælland m.fl.: Sjællandske Retsbetjentarkiver indtil 1919. Helsingør byfoged. Foreløbige arkivregistraturer. 1974. (02.9)
- Birgit Løgstrup: Dommer og administrator. Herredsfogden 1790-1868. 1982. (35.2)

Gejstlig administration

- Erik Nørr: Præst og administrator. Sognepræstens funktioner i lokalforvaltningen på landet fra 1800 til 1841. 1981. (26.2)

Kommunal administration

- Inge Bundsgaard og Peter Korsgaard: Kommunal socialforsorg indtil 1933. Artikel i Jan Kanstrup og Steen Ousager (red.): *Kommunal opgaveløsning 1842-1970*, s. 122-140. 1990.
- Kim Beck Danielsen: Benyttelse af købstadsfattigvæsensarkiver fra perioden 1869-1890. En vejledning belyst med eksempler fra Odense fattigvæsens arkiv. Arkivserien nr. 10. 1990.
- Ole Degn: De gamle købstæders hukommelse. Rådstuearkiver og deres brug. Arkivernes Informationsserie. 1994.
- Poul Testrup (red.): Brug sognekommunearkiverne. Rapporter til seminarier på Landsarkivet for Fyn den 10.6.1983. Ar-

kivserien nr. 21, 1983.

Fattigvæsen

- Ingeborg Christmas-Møller: På Fattighuset. Greve Hospital og andre fattighuse på landet i 1700- og 1800-tallet. 1978. (38.409)
- Fra tiggerstav til samfundspligt. (38.409)
- Harald Jørgensen: Studier over det offentlige fattigvæsens historiske udvikling i Danmark i det 19. århundrede. 1940. (38.409)
- Johnny Wøllekær: Fattiggårdene på Fyn. 1993. (38.409)

Diverse

- Dansk Kulturhistorisk Opslagsværk, bd. 1-2, ved Erik Alstrup og Poul Erik Olsen. DHF, 1991. (96)
- Karl-Erik Frandsen: Atlas over Danmarks administrative inddeling efter 1660, I-II. DHF, 1984. (35.1)

Lørdag 11. oktober

Knud Højrup, forfatter: Slægtskaber og slægtstavler.

Bogtitler

- Thesaurus Principum hac aetate in Europa videntium. Michael Eyzinger [1530-1598]. Cologne (Köln), 1590.
- Hans Majestæt Kong Christian X til Danmark og Hans Slægtninge. Albert Fabritius [1905-1976]. Berlingske Bogtrykkeri, København 1937.
- Burke's Guide to the Royal Family. Burke's Peerage Ltd, London, 1973.
- Burke's Royal Families of the World. Burke's Peerage Ltd, London, 1977.
- Håndbog i Slægtsforskning. Albert Fabritius & Harald Hatt, 3 udg., København 1979.
- HOF & STAT. Kongelig Dansk Hof- og statskalender, 1985-1995.
- Genetics for the Animal Sciences. Van Vleck, Pollack and Oltenacu, W. H. Freeman & Co, New York 1987.
- Bernadotteättlingar. Ted Rosvall, Rosvall

- Royal Books, Falköping 1992, Sverige.
- Dansk adelsårbog. Forskellige år inklusive 1994.
- Genealogisches Handbuck des Adels, Fürstliches Häuser, Band XII-XIV. C.A. Starcke Verlag, Limburg an der Lahn, Deutschland.
- Hendes Majestæt Dronning Margrethe II og Hendes Slægt. Knud Højrup, Forlaget Agena, København 1996.

Artikler

- Aritmetic Notation of Kinship. Francis Galton [1822-1911], *Nature* 28.435. 1883.
- Über ein Zweckmässige Bezifferung der Ahnen. Stephan Kekule von Stradonitz [1863-1943], *Vierteljahrsschrift für Wapen-, Siegel-, und Familienkunde*. 26. 64-72. 1898.
- Personnummerering i anetavler. Det fortløbende systems historie. Kai Albertsen [1930-1985], *Personalhistorisk Tidsskrift*. 16 V 15-29. København 1977.
- Opstillingsprinciper og personnummerring i konsangvinitetstavler. Kai Albertsen [1930-1985], *Personalhistoriske Studier*. København 1979.
- En konsangvinitets-betegnelse. K. Højrup [1943-], *Personalhistorisk Tidsskrift*. København 1987:2.
- En konsangvinitets-betegnelse. II K. Højrup [1943-], *Personalhistorisk Tidsskrift*. København 1988:2.
- The Knot System: A Numeric Notation of Relationship. Knud Højrup, *National Genealogi Society Quarterly*, Virginia USA 1996.

Ole Degn, arkivar, Landsarkivet for Nørrejylland: Retsbetjent arkiversnes muligheder udover ejendomshistorie og skifter.

Litteratur

- Grethe Ilsøe: Tingbøger. I *Fortid og Nutid*, XXIV, 1969-71, s. 700-09.
- Harald Jørgensen: Thi kendes for ret. 1980.
- Harald Jørgensen: Lokaladministrationen

i Danmark. 1985, s. 31, 40, 120-60, 249-99.

- Harald Jørgensen: Retsbetjentarkivernes betydning for den personalhistoriske forskning. I *Personalhistorisk Tidsskrift*, 16. rk. 6, 1978, s. 1-17.
- Birgit Løgstrup: Dommer og administrator. Herredsfogeden 1790-1868, 1982.
- Paul G. Ørberg: Tingbøger og retsbetjentarkiver. I *Arkiv*, VI, 1976-77, s. 209-42.
- Niels H. Frandsen Dansegilde og Mordbrand. Vejledning om retsbetjentarkiver, 1995. (Med litteraturliste s. 191-94).

Registraturer

- Sjællandske retsbetjentarkiver indtil 1919, I-VIII. 1966-74.
- Lollandske retsbetjentarkiver indtil 1919. 1964.
- Falsterske retsbetjentarkiver indtil 1919. 1964.
- Bornholmske retsbetjentarkiver indtil 1919. 1965.

Tingbogsudgaver

- Helsingør stadsbog 1549-1556, udg. af Erik Kroman. 1971.
- Malmø rådstueprotokol (stadsbok) 1503-48, 1549-59, udg. af Erik Kroman m.fl. 1965-72.
- Ribe rådstuedombøger 1527-1576, udg. af Erik Kroman. 1974.
- Skast herreds tingbog 1636-40, udg. af Poul Rasmussen. 1954-69.
- Sagsregister. 1981.
- Sokkelund herreds tingbøger 1621-22 og 1625-37, udg. af Ole Karup Pedersen. Karen Marie Olsen og Poul Olsen. 1956-80.
- Åsum herreds tingbog 1640-48, udg. af Aksel E. Christensen og Troels Dahlerup. 1956-62.
- Herluffholm birks tingbog 1616-33, udg. af Karen Marie Olsen. 1954-59.
- Sagsregister. 1979.
- Tingbogsektrakter fra Thy, udg. af Torsten Balle. I. Hillerslev og Hundborg herreder 1666-1688. 1982. II. Thisted køb-

stad 1670-1711. 1983.

Tingbogsregistre (foruden ovennævnte i forbindelse med udgaverne)

- Ejnar C. Larsen: Ribe bys tingbog 1561-1600. 1986-87 (Landsarkivet for Nørrejylland læsesal).

Bøger udarbejdet med anvendelse af tingbøger

- Holger Hertzum Larsen: Niels Pedersen og Ingeborg Christensdatter i Janderup: Forslået og efterslået. U.å. (ca. 1994).
- Poul Verner Christiansen: En østjysk landsbys rødder. 1992.
- Esben Graugaard og Rigmor Lillelund: Naur sogn 1600-1900. 1992.

Henning Bender, arkivar, Det danske Udvandrerarkiv, Aalborg: Orientering om den danske udvandrings historie og Det danske Udvandrerarkiv.

Om Det danske Udvandrerarkiv/Danish Emigration Archives og dets samlinger er det nyeste: .

- Henning Bender: The Danes Worldwide archives 1932-1992, i *Danish Emigration to the U.S.A.*, udgivet af Udvandrerarkivet. Aalborg 1992.
- Nancy R. Bartlett: A Guide to the North American Collections of The Danish Emigration Archives, udgivet af Udvandrerarkivet. Aalborg 1997.

Om danske udvandrere og dansk udvandringshistorie nævnes blandt de lidt ældre bøger:

- Kristian Hvidt: Flugten til Amerika 1868-1914. Aarhus 1971.
- Erik Helmer Pedersen: Drømmen om Amerika. København 1985.

Nyere litteratur, der baserer sig på udvandrerdatabasen:

- Henning Bender: Grænseløs Lokalhistorie. Præsentation af en database, i *Lokalhistorie uden Grænser*, Festskrift til Anders

- Friedrichsen. Farum 1996.
- Henning Bender: Kønsskifte på Atlanten, i *Siden Saxo* 2/1996.
  - Henning Bender: Udvandringen fra Aalborg Amt 1868-1903, i *Historisk Årbog for Himmerland og Kjær Herred*, Aalborg 1996.
  - Henning Bender: Die Auswanderung aus Nordschleswig von 1868 bis 1900, i *Amerifrisica*, Bredstedt 1996.
  - Henning Bender: Udvandringen fra Nord-slesvig, i *Sønderjysk Månedsskrift* juli/august 1997.

adressen:
<http://www.cybercity.dk/users/ccc13656>.

Søndag 12. oktober
Hans Christian Bjerg, cand.mag., overarkivar, Forsvarets Arkiver: Forsvaret i slægtsforskningens tjeneste.

- Forsvarets Arkiver vejledning og oversigt, Hæren 1660 til 1980. Redigeret af V.A. Petersen. København 1984.
- Hans Christian Bjerg: Til Fædrelandets Vel. Værnepligt igennem tiderne. Værnepligtsstyrelsen, København 1991.

Mere om databasen og litteratur på Internet-

Dansk Historisk Fællesråd

Som det også fremgik af sidste nummer af **SLÆGTEN**, bør vi som arkivbrugere og slægtsforskere have stor interesse for **DANSK HISTORISK FÆLLESRÅD**, som er den paraplyorganisation, hvorunder SSF samarbejder med de lokalhistoriske arkiver og foreninger, SLA og DLF, og mange historiske institutioner, arkiver og foreninger til gavn og glæde for os arkivbrugere. - Tænk blot på u-undværlige håndbøger som *Bauers Calender for Aarene fra 601 til 2200 efter Christi Fødsel* (både i bogform og på diskette), *Dansegilde og mordbrand - Vejledning om retsbetjentarkiver* og storværket *Dansk kulturhistorisk Opslagsværk* i 2 bind, se specialtilbud herpå senere i bladet.

Som ny formand for Fællesrådet benyttede Birgit Løgstrup lejligheden til på sidste repræsentantskabsmøde, der blev afholdt i forbindelse med SSFs årsmøde 1997, at fortælle om tilblivelsen af dette fællesorgan for historie. - Da desværre kun et fåtal af SSFs medlemsrepræsentanter fandt det naturligt at overvære DHFs velforberedte møde, skal den historiske redegørelse i Birgit Løgstrups beretning gives her:

DHFs oprettelse

Dansk Historisk Fællesforening oprettedes i 1909. Som medlemmer blev optaget landets historiske foreninger og institutioner som arkiver, museer, biblioteker. Forslaget om Fællesforeningens oprettelse blev stillet af daværende rigsarkivar V.A. Secher på et møde i Østifternes Historisk Topografiske Selskab 16. nov. 1908 i København. Det direkte forbillede var en fællesforening af tyske historiske og oldtidsforeninger oprettet i Dresden i 1900. Men når ideen kunne slå an i Danmark, skyldtes det først og fremmest den stærke historiske bevidsthed, som bl.a. højskolebevægelsen havde skabt. Men dernæst var der omkring århundredskiftet skabt en tradition for samarbejde mellem ensartede foreninger. Der var etableret et samarbejde mellem de mange lokale foreninger inden for henholdsvis fagbevægelse, arbejdsgiverforeninger, folkeuniversitetsforeninger etc. Gennem et fælles organ var det muligt at opnå fordele, som den enkelte forening eller institution ikke kunne klare alene.

Ved fremsættelsen af forslaget om dannelsen af en fællesforening inden for historien blev der ikke direkte henvist til den tilsva-

rende tyske forening (*Gesamtsvereins der deutschen Geschichts- und Altertumsvereinen*). Det hed blot: "i lighed med hvad der andet steds har fundet sted." Derimod følges vedtægterne fra den tyske forening, der er bevaret i Fællesforeningens arkiv, ret nøje i de tilsvarende vedtægter for den danske fællesforening. Der er dog en afgørende forskel i formålsparagraffen. Mens den tyske forening alene sigter på at bevare historiske mindesmærker og fremme den historiske forskning, skal den danske fællesforening tillige arbejde på "oplivelse af historisk sans." Det var amtsforeningen i Ribe, der havde peget på dette væsentlige fundament for arbejde med historiske spørgsmål.

Ved det stiftende møde den 19. okt. 1909 i Kunstindustrimuseets bibliotek var der tilslutning fra 12 historiske foreninger, 11 museer eller samlinger, 7 arkiver og Generalstabens, i alt 31 indmeldelser. Geografisk var de fordelt således: 1 fra Lolland-Falster, 2 fra Bornholm, 2 fra Sjælland, 3 fra Fyn, 10 fra Jylland og 10 fra København.

Dansk Historisk Fællesforening lever i bedste velgående som Dansk Historisk Fællesråd og består nu af tre landssammenslutninger, der igen består af mange lokalforeninger: Sammenslutningen af lokalhistoriske foreninger [rettere Dansk Lokalhistorisk Forening, DLF], Sammenslutningen af Lokalhistoriske Arkiver [SLA] og Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger [SSF]. Dertil kommer 31 enkeltstående medlemmer som regel landsdækkende foreninger og 40 videnskabelige institutioner såsom arkiver, biblioteker, museer og universitetsinstitutioner.

På denne historiske baggrund er det vigtigt at spørge, hvad skal DHF tage sig af i dag?

Formålsparagraffen siger: Støtte og styrke interessen for historie ved

- at fremme samarbejdet mellem de tilknyttede landssammenslutninger, foreninger og institutioner
- at følge udviklingen på det lovmæssige og

administrative område og at tage politiske initiativer til gavn for medlemmerne

- at afholde møder, udgive publikationer m.m.

- at virke som kontaktorgan overfor tilsvarende udenlandske og internationale organisationer.

Så vidt Birgit Løgstrups beretning - resten bliver at læse i et kommende nummer af Fællesrådets tidsskrift: *Fortid og Nutid*.

Blandt Fællesrådets opgaver er således at følge udviklingen på områder som arkivlove og regler for copyright - på dansk: Retten til at videreformidle tekster, kort og tegninger, som andre har udført.

Af uhyre stor betydning for DHF, SSF og dermed de tilsluttede slægtshistoriske foreninger er den kontrakt, som DHF har indgået med Kort- & Matrikelstyrelsen om, at medlemsskaren vederlagsfrit må publicere gennemsnitligt 10 kort årligt; udgiveren betaler selv kortets kopiering på Kort- & Matrikelstyrelsen. DHF betaler for denne tilladelse årligt 500 kr. + moms til Kort- & Matrikelstyrelsen.

Kort- & Matrikelstyrelsen besidder copyright til produkter fremstillet af både Geodætisk Institut, Generalstabens topografiske Afdeling, Generalkvartermesterstaben og Videnskabernes Selskab, hvortil kommer bl.a. søkort, så aftalen har vidtrækkende konsekvenser.

Kontrakten mellem Kort- & Matrikelstyrelsen (herefter KMS) og Dansk Historisk Fællesråd (herefter DHF) lyder:

1. Formål

Den generelle reproduktions- og udgivelses-tilladelse har til formål på en enkel form at fastlægge Dansk Historisk Fællesråd vilkår for reproduktion og udgivelse af udsnit af kort og flyvefotografier, hvortil Kort- & Matrikelstyrelsen har ophavsret.

2. Aftalens parter

Aftalen indgås mellem KMS og DHF, som paraplyorganisation for historiske foreninger og institutioner.

3. Aftalens omfang

Aftalen giver historiske foreninger og institutioner under DHF tilladelse til at reproducere og udgive udsnit af kort og flyvefotografier, hvortil KMS har ophavsretten på de i punkt 4 og 5 angivne vilkår. Udsnittene udgives som illustration i testen i de af foreningerne og institutionerne udarbejdede og udgivne skriftlige udfærdigelser, der behandler emner af historisk art.

Tilladelsen omfatter gennemsnitlig 10 årlige gengivelser i hæfter og bøger i et format, der maksimalt må udgøre 16 x 25 cm. Oplaget for den enkelte udgivelse vil normalt være på 200 til 1000 eksemplarer.

4. Tilladelsens vilkår

Tilladelsen er givet på følgende vilkår:

1. KMS har til stadighed ophavsretten til de anvendte materialer.
2. De reproducerede udsnit skal være forsynet med følgende tekst: "Copyright Kort- & Matrikelstyrelsen, Rentemestervej 8, 2400 København NV".
3. DHF forpligter sig til at indsende et eksemplar af den pågældende skriftlige udfærdigelse til KMS.
4. DHF betaler én samlet årlig betaling for den givne tilladelse, jvf. punkt 5.
5. DHF eller udgiver afholder selv udgifterne til indkøb af materialer, som ønskes reproduceret.
6. KMS forbeholder sig ret til en gang årligt at vurdere om udnyttelsen af tilladelsen er rimelig.

5. Betaling og betalingsbetingelser

Den samlede årlige betaling for tilladelsen udgør 500 kr. eks. moms i 1997-prisniveau.

Beløbet reguleres årligt i overensstemmelse med Finansministeriets udmelding om regulering af priser og lønninger.

Beløbet opkræves i januar måned ved fremsendelse af faktura til DHF til betaling på fakturadato.

For rettidig betaling gælder KMSs til enhver tid gældende almindelige betalingsfrist, som for tiden er løbende måned plus 30 dage.

Erlægges betalingen ikke rettidigt, tillægges renter fra sidste rettidige indbetalingsdag, og indtil betalingen sker. Rentesaftalen er den til enhver tid gældende i medfør af § 5 i lovbekendtgørelse nr. 583 af 1. september 1986 om renter ved forsinket betaling mv. For tiden svares dog kun renter fra sidste rettidige betalingsdag.

6. Overdragelse

DHF er ikke berettiget til at overdrage de rettigheder og forpligtigelser, der følger denne aftale.

7. Ikrafttrædelse

Aftalen træder i kraft, når den er underskrevet af begge parter.

8. Opsigelse

Aftalen kan opsiges fra DHFs eller KMSs side med 1/2 års varsel.

Underskrevet 9. og 16. juni 1997 af Inge Livbjerg og Birgit Løgstrup for henholdsvis KMS og DFH.

Efter at have set et helt konkret eksempel på den nytte, de slægtshistoriske foreninger har af SSFs medlemskab af DHF, fortsætter vi med praktiske forhold omkring udgivervirksomhed, nemlig: Pligtaflevering.

Pligtaflevering i Danmark

Udformet af Det Kongelige Bibliotek og Statsbiblioteket. - Dansksproget indstik til folder, som blev udgivet i forbindelse med IFLA 1997 i København.

Introduktion

Pligtaflevering stammer fra Frankrig, hvor Francois I i 1537 udstedte et dekret, der pålagde landets bogtrykkere at aflevere et eksemplar af hver eneste bog, der blev fremstillet i deres trykkeri. Dette dekret er kendt som "Ordonnance de Montpellier" og er i realiteten verdens første lov om pligtaflevering.

I gennem tiderne - og i de forskellige lande - har pligtaflevering tjent forskellige formål: udover at forsyne kongen med et veludstyret bibliotek, har pligtaflevering også været forbundet med censur, idet det er et effektivt politisk instrument, som giver magthaverne mulighed for at kontrollere og forhindre udbredelsen af publikationer, som giver udtryk for en moralsk eller politisk holdning, der ikke deles eller accepteres af magthaverne. Også opnåelsen af ophavsretsbeskyttelse og registreringen heraf har været knyttet til pligtaflevering.

Idag er det primære formål med pligtaflevering at sikre en nations kulturarv, men pligtaflevering kan også ses i et bredere perspektiv: informationsfrihed. Informationsfrihed er væsentlig for et demokrati og for den enkeltes ret til fri og selvstændig meningsdannelse; uden en fri adgang til alt det, som allerede er udgivet, vil informationsfriheden være begrænset og ufuldstændig.

Registreringen af en komplet nationalbibliografi kan kun opnåes, hvis nationalbiblioteket er sikker på at modtage alle de værker, der skal medtages i nationalbibliografien. Det er derfor naturligt at gøre brug af pligtaflevering for at udarbejde nationalbibliografien. De fleste lande udarbejder deres nationalbibliografi på grundlag af de værker, som pligtafleveres, men f.eks. Holland

har ingen pligtafleveringslov. Den nuværende praksis er baseret på frivillige aftaler mellem udgivere og Hollands nationalbibliotek, Koninklijke Bibliotheek.

I Danmark udarbejdes nationalbibliografien af to institutioner i fællesskab: Dansk BiblioteksCenter og Det Kongelige Bibliotek. Som pligtafleveringsinstitution modtager Det Kongelige Bibliotek pligtafleveringseksemplarer. Eftersom indsendelsen af eksemplarerne ikke foregår løbende, men derimod to gange om året, opfordres udgivere til - på frivillig basis - at indsende et eksemplar af alle nye udgivelser til Dansk BiblioteksCenter med det formål at få udgivelserne registreret i nationalbibliografien med mindst mulig forsinkelse. Det materiale, som landets trykkere, i medfør af pligtafleveringsloven, indsender til Det Kongelige Bibliotek, tjener som et supplement til den frivillige indsendelse fra udgiverne.

Traditionelt har kun trykt materiale været omfattet af pligtaflevering. Som følge af, at vi lever i en tid med ændrede fremstillingsmetoder og nye medier, revideres loven om pligtaflevering, således at også ikke-trykte materialer vil være omfattet. I sommer var det Danmarks tur til at vedtage en ny lov om pligtaflevering. Denne træder i kraft pr. 1. januar 1998.

Pligtaflevering i Danmark

1927-loven

Danmark fik sin første lov om pligtaflevering i 1697. Den nugældende lov er fra 1927, men den er blevet justeret et par gange siden da. Sidste gang i 1991, da Presseansvarsloven blev ophævet og erstattet med Medieansvarsloven. Som et resultat af dette blev en paragraf vedr. bogtrykkerens pligt til at

oplyse sit navn og hjemsted i enhver udgivelse, føjet til pligtafleveringsloven.

Hovedtrækkene i den nugældende lov er som følger:

- kun trykt materiale er omfattet af loven
- bogtrykkere og kunsttrykkere i Danmark skal til Det Kongelige Bibliotek og til Statsbiblioteket i Århus indsende 1 eksemplar af alt, hvad der fremstilles i deres virksomhed (undtaget er dog skemaer, blanketter, køreplaner og nye, ikke reviderede oplag)
- indsendelse skal ske to gange om året
- 2 identiske fortegnelser over forsendelsernes indhold skal medsendes. Den ene returneres til den afleveringspligtige som kvittering for modtagelsen
- udgifter til forsendelse afholdes af pligtafleveringsinstitutionerne (Det Kongelige Bibliotek og Statsbiblioteket)
- de ekstra omkostninger forbundet med fremstillingen af de to pligtafleveringsseksemplarer betales af udgiveren
- i de tilfælde, hvor eksemplarfremstillingen sker i udlandet, er det udgiveren, der - hvis værket skal distribueres i Danmark - er pligtig til at indsende pligtafleverings-eksemplarerne
- overtrædelse af loven straffes med bøde
- trykkere, som tidligere har fremstillet afleveringspligtige publikationer, men i løbet af de sidste 6 måneder ikke har fremstillet afleveringspligtige publikationer, skal indsende en underskrevet erklæring herom til pligtafleveringsbibliotekerne
- det tidligere Universitetsbibliotek, nu Det Kongelige Biblioteks Universitetsafdeling, har ret til at rekvirere et gratis eksemplar hos udgiveren
- loven gælder også for Færøerne, men ikke for Grønland
- pligtafleveringsinstitutionerne har pligt til at påse, at loven bliver efterlevet
- kun færdige arbejder skal afleveres. Foreløbige udgaver er ikke afleveringspligtige

Skønt loven fastslår, at det kun er færdige

arbejder, der skal afleveres, har loven været fortolket således, at trykkerne kunne aflevere eksemplarerne i *materie*. Eftersom afleveringspligten er pålagt trykkeren, og ikke alle trykkere har faciliteter til selv at sørge for indbinding, kan de ikke aflevere eksemplarerne færdiggjort til pligtafleveringsinstitutionerne. Dette er til ærgrelse for bibliotekerne, som så selv må sørge for indbindingen, og med hensyn til registreringen af publikationerne kan det somme tider være vanskeligt at identificere og beslutte, hvorledes man skal beskrive publikationerne.

Dækket uden for pligtafleveringsloven

Spillefilm og videogrammer er omfattet af en nyere lov, som fordrer aflevering til Det danske Filmmuseum. Radio- og tv-udsendelser afleveres på frivillig basis til Statens Mediesamling ved Statsbiblioteket i Århus. En form for pligtaflevering finder kun sted, når det gælder Danmarks Radios udsendelser. I henhold til ophavsretsloven er radio- og tv-udsendelser kun tilgængelige for forskningsformål.

1997-loven

Lov om pligtaflevering af udgivne værker (lov nr. 423 af 10. juni 1997) blev endeligt vedtaget her i sommer. I årtier har en revision af loven været planlagt og brændende ønsket, men det var ikke før nu, at ønsket skulle blive realiseret. Allerede i 1960'erne henledte Det Kongelige Bibliotek opmærksomheden på det faktum, at den gældende lov ikke inkluderer de publikationer, der bliver udgivet som dupliserede publikationer, eller som på anden måde er mangfoldiggjorte uden at være bogtrykte. I 1970'erne gjaldt det de nye medier, der gik under betegnelsen audiovisuelle (AV-materialer), såsom bånd og lysbilleder. Med fremkomsten af de elektroniske medier i 1980'erne blev det mere og mere tydeligt, at loven skulle revideres.

Internettets gennembrud i begyndelsen af 1990'erne og Dybkjær-rapporten ser ud til at være katalysatorerne, som endelig sætter

gang i forberedelsen til en ny og mere up-to-date lovgivning på området.

Det Kongelige Bibliotek og Statsbiblioteket formår i fællesskab at udarbejde et forslag til en ny lov om pligtaflevering. Forslaget videregives til det i 1995 af Kulturministeren nedsatte udvalg: *Udvalget om Bibliotekerne i Informationssamfundet* (UBIS) for videre vurdering og udredning. I marts 1997 fremsættes så endelig lovforslag til ny lov om pligtaflevering af udgivne værker. To måneder senere vedtages loven, omtrent identisk med lovforslaget. Alle former for edb-programmer var oprindeligt omfattet af lovforslaget, men IT-branchen var bekymret for afleveringen af edb-programmer såsom systemprogrammer (f.eks. OS/2 og MS-DOS) og værktøjsprogrammer (f.eks. tekstbehandlingsprogrammer, regneark). Konklusionen blev derfor, at sådanne programmer skulle fritages for pligtaflevering. Den nye lov træder i kraft 1. januar 1998.

Den nye lov adskiller sig fra den nugældende

- et nyt afleveringskriterium indføres:

Kriteriet for aflevering i henhold til 1927-loven var bestemt af fremstillingsmetoden: trykning. Kriteriet for aflevering i henhold til 1997-loven er, at der er tale om en udgivelse, hvilket betyder, at alle værker, som udgives, uanset hvilken fremstillingsmetode eller medium som er valgt, skal afleveres.

Dette afleveringskriterium er valgt af to grunde. Det skulle ikke være nødvendigt at ændre lovgivningen, hver gang en ny fremstillingsmetode introduceres, og det var ønskeligt at lægge sig op af ophavsretsloven.

- nye medier skal afleveres:

Foruden trykte materialer vil den nye lov også omfatte værker, der udgives i mikroformer (f.eks. mikrofiche og mikrofilm), som lydudgivelser (f.eks. lydbøger, lydviser, kassettebånd, grammofonplader, cd'er) og værker i blindskrift. Fotografier,

film og videogrammer er også omfattet af den nye lov, og sidst men ikke mindst - digitale udgivelser, som distribueres i eksemplarform (disketter, cd-rom'er). Værker, der distribueres via netværk - især Internettet - er også omfattet af den nye lov; dog skal kun statiske dokumenter afleveres. Dynamiske dokumenter er indtil videre undtaget fra loven. Et dynamisk - elektronisk - dokument forandrer sig over tid. Det kan opdateres løbende eller blot en gang om året. Opdateringen kan enten bestå i tilføjelse af data eller udskiftning af data.

Statiske - elektroniske - dokumenter er derimod karakteriseret ved ikke at forandre sig i sit indhold. Sådanne dokumenter og databaser er genstand for pligtaflevering, og afleveringspligten opfyldes ved, at den afleveringspligtige, fremstilleren, informerer Det Kongelige Bibliotek om, at værket er udgivet og samtidig oplyser, hvor på nettet dokumentet findes (Internet-adresse - URL). Evt. adgangskode og anden relevant information, som er nødvendig for at kunne bruge værket, skal ligeledes oplyses til biblioteket. Afleveringen sker så ved, at Det Kongelige Bibliotek selv henter en kopi af dokumentet på den anførte Internet-adresse.

Årsagen til, at man foreløbig har valgt ikke at inkludere såkaldte dynamiske værker, er behovet for en yderligere afklaring både med hensyn til de juridiske aspekter og de tekniske problemer, som er forbundet med indsamlingen, bevaringen og tilgængeliggørelsen af disse værker.

Edb-programmer af typen systemprogrammer og værktøjsprogrammer er undtaget for aflevering. Men hvis et edb-program udgør en del af et andet værk og udgives sammen med dette, vil det være omfattet af loven og skal afleveres. Multimedieprogrammer, digitaliserede bøger og opslagsværker er eksempler på værker, der fungerer sammen med et edb-program, der gør os i stand til at bruge informationen i værkerne.

Loven definerer et værk som "en afgrænset mængde af information, som må betragtes som en afsluttet og selvstændig enhed". Denne definition er vanskelig at anvende med hensyn til databaser som løbende opdateres eller værker og dokumenter som distribueres via netværk. Situationen er ganske kompleks og samtidig forudsætter man, at værker, som opdateres løbende, og som traditionelt udgives som fysiske eksemplarer, gradvis vil gå over til udelukkende at blive udgivet som online værker på grund af mediets store egnetthed dertil.

- de afleveringspligtige er ikke længere en homogen gruppe:

I henhold til 1927-loven var den afleveringspligtige *bogtrykkeren*. Med den nye lov vil denne afleveringspligt blive udvidet, idet det er den, som *fremstiller færdige eksemplarer* til udgivelse, som vil være pligtig til at aflevere. Dvs. at den afleveringspligtige fremover kan være trykkeren, bogbinderen, cd-rom producenten, fotolaboratoriet - eller udgiveren, hvis denne også selv sørger for fremstillingen af det færdige eksemplar til udgivelse.

Implementeringen af den nye lov kræver således en omhyggelig identifikation af målgruppen, som skal informeres og kontaktes vedrørende afleveringen.

- fra distribueret til central aflevering:

De afleveringspligtige skal ikke længere indsende de to eksemplarer til to institutioner: Trykte værker (ekskl. aviser), værker i mikroform, kombinerede værker og værker i digital form, samt værker i blindskrift og fotografier skal indsendes i to eksemplarer til Det Kongelige Bibliotek. Biblioteket vil så sørge for, at det ene eksemplar videresendes til Statsbiblioteket, og når det gælder værker i blindskrift - til Danmarks Blindbibliotek.

Statsbiblioteket skal - fra de afleveringspligtige - have tilsendt to eksemplarer af aviser, og to eksemplarer af lyd- og videogramudgivelser. Statsbibliotekets sørger så for videresendelse af et eksemplar til

Det Kongelige Bibliotek. Når det gælder lydbøger vil eksemplaret blive sendt til Danmarks Blindbibliotek.

Yderligere information om pligtaflevering og om indsendelse af materiale kan fås ved henvendelse til: Det Kongelige Bibliotek Danske Afdeling, Pligtaflevering, postboks 2149, 1016 København K. Tlf 33 93 01 II, lok. 403/401 eller E-mail: pligt.da@kb.dk.

Lov nr. 423 af 10. juni 1997:

Lov om pligtaflevering af udgivne værker
Vi MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt: Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

§ 1

- Stk. 1) Af værker, der udgives her i landet, skal der afleveres to eksemplarer til en pligtafleveringsinstitution, jfr. § 9, stk. 1. Pligten gælder, uanset hvilket medium, der er anvendt ved eksemplarfremstillingen.
- Stk. 2) Ved et værk forstås en afgrænset mængde af information, som må betragtes som en afsluttet og selvstændig enhed.
- Stk. 3) Et værk anses for udgivet, når eksemplarer af værket med ophavsmandens samtykke er bragt i handelen eller på anden måde spredt blandt almenheden.
- Stk. 4) Som udgivelse anses også det forhold, at der med ophavsmandens samtykke tilgås almenheden meddelelse om, at eksemplarer af værket fremstilles og distribueres på bestilling, eller at værket er tilgængeligt i en database, hvorfra brugeren kan hjemtage et eksemplar.
- Stk. 5) Som udgivelse anses endvidere eksemplarspredning blandt al-

menheden i medfør af bestemmelserne i kapitel 2 i lov om op-havsret.

Stk. 6) Udgivelse her i landet omfatter tilfælde, hvor eksemplarerne er fremstillet her i landet og tilfælde, hvor eksemplarerne er fremstillet i udlandet med særlig henblik på spredning her i landet.

Stk. 7) Værker i form af edb-programmer skal ikke afleveres, medmindre et eksemplar af et edb-program udgør en del af et værk af en anden art og udgives sammen med dette.

§ 2

Stk. 1) Værkerne skal afleveres i den form, hvori de udgives, medmindre andet er bestemt i medfør af § 9, stk. 1.

Stk. 2) Kan et værk kun gøres tilgængeligt ved brug af teknisk udstyr, skal den nødvendige vejledning hertil ledsage de afleverede eksemplarer. Ved udgivelser i digital form og ved udgivelser, der anvender udstyr, som ikke følger normale standarder, skal den afleveringspligtige efter påkrav fra pligtafleveringsinstitutionen aflevere den tekniske dokumentation, som er nødvendig, for at værket kan gøres tilgængeligt på et tidspunkt, hvor det anvendte tekniske udstyr ikke længere er i almindelig handel. Den afleveringspligtige kan kræve, at den tekniske dokumentation ikke gøres tilgængelig for udenforstående.

Stk. 3) Ved udgivelse af værker i databaser, jf. § 1, stk. 4, skal den afleveringspligtige give pligtafleveringsinstitutionen meddelelse om udgivelsen og samtidig medsende de adgangskoder og andre oplysninger, der måtte være nødvendige, for at institutionen kan få ad-

gang til værkerne. Afleveringspligten opfyldes derved, at pligtafleveringsinstitutionen har adgang til at rekvirere eller fremstille eksemplarer af værkerne.

Stk. 4) Nye udgaver af et værk er tillige afleveringspligtige.

§ 3

Stk. 1) Afleveringspligten påhviler den, der fremstiller færdige eksemplarer til udgivelse.

Stk. 2) Kan fremstilleren ikke entydigt identificeres, påhviler afleveringspligten efter påkrav fra pligtafleveringsinstitutionen udgiveren. Ved udgiveren forstås den, der foranstalter spredningen, jf. § 1, stk. 3.

Stk. 3) Ved udgivelser, hvor eksemplarfremstillingen er sket i udlandet, påhviler afleveringspligten udgiveren eller, hvis denne ikke er bosiddende her i landet, den importør, som repræsenterer udgiveren her i landet.

Såfremt udgiveren er bosiddende i udlandet, og der ikke findes en importør her i landet, påhviler afleveringspligten udgiveren.

§ 4

Stk. 1) I ethvert her i landet udgivet værk, jf. § 1, skal udgiveren anføre sit navn eller firma samt hjemsted.

§ 5

Stk. 1) Udgiveren er forpligtet til efter påkrav fra pligtafleveringsinstitutionen at give sådanne oplysninger, som er nødvendige for den korrekte registrering af værket i nationalbibliografien.

§ 6

Stk. 1) Udgifterne til fremstilling af de pligtafleverede eksemplarer af-

- holdes af udgiveren. Ved eksemplarer, der er fremstillet i udlandet, afholdes de tilsvarende udgifter af den afleveringspligtige efter § 3, stk. 3.
- Stk. 2) Udgifter til porto, fragt og lignende afholdes af pligtafleveringsinstitutionen efter kulturministerens nærmere bestemmelse.
- Stk. 3) Kulturministeren fastsætter endvidere nærmere bestemmelser om tilfælde, hvor pligtafleveringsinstitutionen kan give hel eller delvis godtgørelse for produktionsomkostningerne.
- § 7
- Stk. 1) Afgår den afleveringspligtige ved døden, eller kommer den pågældende under konkurs, påhviler afleveringspligten boet.
- § 8
- Stk. 1) De afleverede eksemplarer opbevares på to forskellige geografiske lokaliteter efter kulturministerens nærmere bestemmelse.
- Stk. 2) Eksemplarerne indgår i de modtagende institutioners samlinger og gøres tilgængelige for brugeren inden for rammerne af ophavsretsloven. Eksemplarer af værket i digital form må dog alene stilles til rådighed for enkeltpersoner til personligt gennemsyn eller studium på stedet ved hjælp af teknisk udstyr. Eksemplarfremstilling i digital form er ikke tilladt.
- § 9
- Stk. 1) Kulturministeren fastsætter nærmere bestemmelser om afleveringsformen, herunder hvilke oplysninger, der skal ledsage det afleverede, terminer for afleveringen, og til hvilken institution aflevering skal ske.
- Stk. 2) Kulturministeren fastsætter endvidere nærmere bestemmelser om bevaring og tilgængeliggørelse af det afleverede.
- Stk. 3) Kulturministeren kan fastsætte bestemmelser om undtagelser fra afleveringspligten, herunder at visse typer af værker eller værker, der fremstilles i begrænset antal eksemplarer, ikke skal afleveres. Ministeren kan endvidere fastsætte bestemmelser om kassation af afleverede eksemplarer, som ikke skønnes bevaringsværdige af kulturelle eller forskningsmæssige grunde.
- § 10
- Stk. 1) Overtrædelse af § 1, stk. 1, § 2 og § 4 straffes med bøde.
- Stk. 2) Med bøde straffes endvidere den, der undlader at efterkomme et påkrav efter § 2, stk. 2, § 3, stk. 2 eller § 5.
- Stk. 3) I forskrifter, der fastsættes i medfør af § 9, kan der fastsættes straf i form af bøde for overtrædelse af bestemmelserne i forskrifterne.
- Stk. 4) Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.
- § 11
- Stk. 1) Loven træder i kraft den 1. januar 1998.
- Stk. 2) Lov nr. 160 af 1. juli 1927 om pligtig Aflevering af Tryksager til offentlige Biblioteker ophæves.
- Stk. 3) I lov nr. 186 af 12. marts 1997 om film ophæves § 13.
- § 12
- Stk. 1) Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland
- Givet på Christisnsborg Slot den 10. juni

1997

Under Vor Kongelige Hånd og Segl

MARGRETHE R

/Ebbe Lundgaard

Til slægtsforskerne!

Det nye er altså, at publikationer ikke længere indsendes i 1 eksemplar til både Det Kongelige Bibliotek og til Statsbiblioteket i Århus, men i 2 eksemplarer til Det Kongelige Bibliotek!

De arkiver, hvis personale har været ulejligt med at finde arkivalier til udforskningen af slægten, bør selvfølgelig også betænkes med et eksemplar af det færdige arbejde.

Det er tillige en god ide enten at forære et eksemplar til Frederiksberg Bibliotek, eller i al fald at lade biblioteket vide, at arbejdet

er udgivet, idet netop dette bibliotek stort set køber al personalhistorisk litteratur.

En god måde at få gjort opmærksom på, at en slægtshistorisk publikation er udgivet, er at forsyne "værket" med et ISBN-nummer. Så bliver publikationen registreret i *Dansk Bogfortegnelse*; og hvis man ikke selv har husket at aflevere til Det Kongelige Bibliotek, vil ISBN-nummeret bevirke, at man bliver afkrævet pligtafleveringen. - At publikationen figurerer i *Dansk Bogfortegnelse* vil måske tillige sikre, at de lokale biblioteker i slægtens hjemstavn bliver opmærksomme på publikationen og bestiller et eksemplar heraf!

Gratis ISBN-numre (10 eller 100 stk.) bestilles på adressen: Dansk Bogfortegnelse, Standardbognummerering, Tempovej 7-11, 2750 Ballerup ☎ 44 86 77 46.

Tilbud på *Kulturhistorisk Opslagsværk*

I 1991 udsendte Dansk Historisk Fællesråd den vægtige publikation *Kulturhistorisk Opslagsværk* med knap 1.100 sider solidt indbundet i 2 bind; værket kostede 700 kr. + moms, altså 875 kr.

DHF har nu nedsat prisen til kun 450 kr. incl. moms. Denne nedsættelse til knap halvdelen af den oprindelige pris gælder kun for medlemmer af Fællesrådet - altså bl.a. medlemmerne af de slægtshistoriske foreninger under SSF! - Så I skal huske at opgive medlemskab ved bestilling ved:

DHF's bogekspedition
Rigsarkivet
Rigsdagsgården 9
1218 København K

Telefonisk bestilling på ☎ 33 14 34 14 (tirsdag kl. 14-16 og fredag kl. 8.30-10.30).

Slægtens ekspedition, Birgit Øskov, Rolighedsvej 56, 9400 Nørresundby ☎ 98 17 63 76, formidler gerne bestillingen.

Kulturhistorisk Opslagsværk er et centralt hjælpemiddel for alle, der interesserer sig for dansk kultur-, lokal- og slægtshistorie i perioden fra Middelalderen til 1. Verdenskrig.

Faghistorikere beskriver i leksikon-form i artikler med litteraturhenvisninger en masse historiske emner. - Værket afsluttes med et register over de mindre emner, der behandles i de længere artikler.

AB

SSFs bestyrelse og medlemsforeninger

- Ulla Nørskov, fmd., Solbakkevej 67, 8600 Silkeborg ☎ 86 82 07 14.
- Hans H. Worsøe, næstfmd., Tækkerløkke 34 A, 6200 Aabenraa ☎ 74 62 08 92.
- Stefan Andersen, kass., Toftevangen 19, 4130 Viby Sj. ☎ 46 19 41 73.
- Erik Bjerre Fisker, sekr., Bispehavevej 77, 4. tv, 8210 Århus N ☎ 86 15 08 78.
- Svend Vinther-Knudsen, aktivitetskonsulent, Nyvej 10b, 1851 Frederiksberg C ☎ 31 22 08 38 (1.4.-1.10.: Haveforeningen Strandlyst, Strandgangen 29, 2300 Kbh. S ☎ 31 54 14 41).
- Jytte Skaaning, Vinkældervej 6 A, 5000 Odense C ☎ 66 14 88 77.
- Orla Iver Madsen, Skovbrynet 14, 6100 Haderslev ☎ 74 52 15 14.

SSF blev stiftet 23.4.1981 og omfatter nu 36 regionale foreninger; her opført i indmeldelsesrækkefølge, samtidigt tilmeldte i alfabetisk orden.

Mærkningen i (parentes) betyder: S angiver evt. kendt stiftelsesdato og M nyeste kendte medlemstal. A abonnerer på **SLÆGTEN** (25 foreninger), B abonnerer på **HVEM FORSKER HVAD** (7 foreninger) og C udgiver eget medlemsblad (8 foreninger).

F.01 Bording Slægts- og Lokalhistorisk Forening (M 45/24?), Jens Ernst Nielsen, Gedhusvej 17, Munklinde, 7441 Bording ☎ 97 14 54 50.

F.02 Slægts- og lokalhistorisk Forening for Grindsted og Omegn (M 73, A), se program.

F.03 Slægtshistorisk Forening Herning (S 2.3.1970, M 62), Ingelise Løvenholt Nielsen, Granly 1, 7451 Sunds ☎ 97 14 16 32.

F.04 Slægtshistorisk Forening for Hjørring og Omegn (S 15.2.1979, M 94, A), se program.

F.06 Morsø Slægtshistoriske Forening (S 12.12.1978, M 63), Jakob Albrechtsen, Rørsangervej 37, 7900 Nykøbing M. ☎ 97 72 48 54.

F.07 Slægtshistorisk Forening Odense (S 26.1.1971, M 183, A), se program.

F.08 Slægts- og Egnshistorisk Forening i Randers (S 25.3.1971, M 87, A), se program.

F.09 Slægtshistorisk Forening for Storkøbenhavn (S 7.1.1977, M 432, C), Jørgen Aasberg, Mac Donald Allé 15, 2750 Ballestrup ☎ 44 97 01 71.

F.10 Trekantområdets Slægtshistoriske Forening (Fredericia) (S 21.10.1974, M 61, A), se program.

F.11 Slægtshistorisk Forening Vestsjælland (M 107, AC), se program.

F.12 Slægtshistorisk Forening for Viborg og Omegn (S 3.12.1975, M 260, AB), se program.

F.13 Slægtshistorisk Forening Århus (S 1.4.1957, M 173, AB), se program.

F.14 Slægtshistorisk Forening Sønderjylland (S 8.8.1981, M 130, B), Ole H. Jensen, Kløvermarken 3, 6430 Nordborg ☎ 74 45 02 35.

F.15 Slægtshistorisk Forening for Aalborg-egnen (S 16.3.1976, M 350, AB), se program.

F.16 Egns- og Slægtshistorisk Forening Holstebro (S 4.4.1977, M 47, A), se program.

F.18 Sæby kommunes historiske forening

- (M 273), Jørgen Bruun Nielsen, Karmis-holtvej 20, Skæve, 9352 Dybvad ☎ 98 86 90 05.
- F.20 *Haderslev Slægtsforsknings Forening* (M 101, A), se program.
- F.21 *Sydvestjysk Egns- og Slægthistorisk Forening* (M 188), Esbjerg, Jørgen Dieckmann Rasmussen, Byhist. Arkiv, Torvegade 47. 6700 Esbjerg ☎ 75 18 55.
- F.22 *Slægthistorisk Forening Korsør* (M 22, AB), se program.
- F.23 *Slægts- og Lokalhistorisk Forening Frederikshavn* (M 78), Casper S. Thomsen, Vestergade 54, 9900 Frederikshavn ☎ 98 42 60 75.
- F.24 *Roskildeegnens Selskab for Genealogi og Personalthistorie* (M 50, AC), se program.
- F.25 *Slægthistorisk Forening for Sydsjælland*, Næstved (M 83, A), se program.
- F.26 *Koldinghus Forening for Slægtsforskere* (M 63, C), Søren Stengaard, Jernbanegade 10, 6580 Vamdrup ☎ 75 58 39 46.
- F.27 *Slægthistorisk Selskab for Østsjælland*, Køge (S 20.3.1991, M 118, AC), se program.
- F.29 *Slægtsforskere i Silkeborg* (S 17.3.1993, M 48, A), se program.
- F.30 *Amager Slægthistoriske Forening* (S 13.9.1993, M 64, A), se program.
- F.31 *Ry Slægthistoriske Forening* (S 1993, M 20, AB), se program.
- F.32 *Sydvestjysk Slægthistoriske Forening* (S 24.2.1994, M 39), Jørgen Seide Petersen, Gersagerparken 121, 1.tv., 2670 Greve ☎ 43 69 19 05.
- F.33 *Slægthistorisk forening for Brønderslev-egnen* (S okt. 1992, M 38, A), se program.
- F.34 *Hvidovre Slægtsforskere* (S 1.8.1993, M 20, AB), se program.
- F.36 *Lokal- og slægthistorisk forening for Brande og omegn* (M 41), Hans Andersen, Krøsbærvej 4, 7330 Brande ☎ 97 18 05 48.
- F.37 *Slægts- og Lokalhistorisk Forening for Nørre, Sønder og Mols Herreder*, (S 1980, M ca. 100, AC), se program.
- F.38 *Fuglebjerg Slægts- og Lokalhistoriske Forening*, (S 23.10.1996, M ca. 20), Finn Bornhuus, Lindevej 18, 4262 Sandved ☎ 55 45 26 55.
- F.39 *Slægthistorisk Forening for Storstrøms Amt* (S 28.3.1984, M 85, AC), se program.
- F.40 *Vestlollands Slægtsforskningsforening* (S 22.2.1996, M 40, A), se program.
- F.41 *Nordsjællands Slægthistoriske Forening* (S 1992, M 70, AC), se program.

Programmer for de på SLÆGTEN abonnerende 24 regionale foreninger.
- Foredrag mærket (FU) holdes i samarbejde med lokalafdelingerne af Folkeuniversitetet.

Slægts- og lokalhistorisk Forening for Grindsted og Omegn

Onsdag 21. januar

Jens P. Rabech Pedersen, fhv. skoleinspektør, Grindsted: Om skolen og den kulturhistoriske udvikling.

Jens Rabech Pedersen vil fortælle om kulturhistoriske temaer fra de store reformers tid og til nutiden.

Onsdag 25. februar

Svend Tygesen, fhv. skoleinspektør, Vorbasse: Sognekonger i Vorbasse.

Svend Tygesen vil fortælle om bl.a. Niels Madsen og Niels Nielsen, der er ud af en fremtrædende slægt fra Vorbasse Sogn. Denne slægt har også forbindelser til Grindsted-egnen.

Onsdag 25. marts

Generalforsamling i følge vedtægterne.

Derefter ser vi den gamle film om Andels-klædefabrikken i Grindsted. Foreningen giver kaffe.

Onsdag 3. juni

Udflugt til museumsgården "Karensminde" i Morsbøl.

Vi skal bl.a. se det planlagte engvandsprojekt og høre om, hvordan det

foregik før i tiden.

Der vil være mulighed for at købe kaffe i museumsgårdens kaffestue. Af hensyn til køkkenet bedes man tilmelde sig ved Jens Erik Starup eller Bent Krogsgaard senest mandag 23. maj. Vi mødes på "Karensminde" kl. 19.30.

Tid og sted

Ordinære møder kl. 19.30 på Grindsted Bibliotek. Fri adgang for medlemmer. Ikke-medlemmer 20 kr. Alle er velkomne.

Kontingent

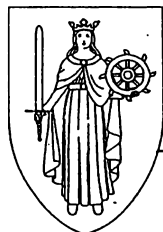
80 kr., par 120 kr.

Nyt fra foreningen:

Lokalhistorisk Arkiv i Grindsted har åbent hver onsdag kl. 15-19.

Bestyrelsen

- Jens Erik Starup, fmd., Horsbølvej 13, 7200 Grindsted ☎ 75 32 23 53. E-mail: Jens.Starup@post2.tele.dk.
- Bent Krogsgaard, nstform., Dalsøvej 47, 7200 Grindsted ☎ 75 32 19 01.
- Gunnar Mølgaard, kass., Holdgårdsvej 26, 7260 Sdr. Omme ☎ 75 34 19 05.

**Slægtshistorisk Forening
for Hjørring og Omegn**

Tirsdag 20. januar

Generalforsamling. Dagsorden vedlagt.

Derefter fortæller vores medlem, Lissa Gram Larsen, om "Projekt Hjørring Mini-

by", som hun har taget initiativ til. Se nærmere nedenfor i forbindelse med foredragsserie.

Onsdag 11. februar - bemærk ugedagen!
Johannes Abildtrup, fhv. kordegn, Hjørring: Kirkebogsføring i dag.

Foredragsholderen vil fortælle, hvorledes det praktiske arbejde med kirkebogsføringen foregår. Hvilke regler gælder, hvem kan få udskrifter osv. Foredraget krydres med kuriøse historier fra mange års arbejde med kirkebøgerne.

Tirsdag 10. marts (FU)

Henning Bender, arkivar, Aalborg: Udvandringen fra Vendsyssel til Nordamerika.

Udvandrere fra en given egn i Danmark valgte ofte bestemte steder at slå sig ned i det fremmede. Henning Bender har været på studietur til Nordamerika og vil særlig fremhæve dette aspekt og med dias vise eksempler på de bygninger og mindesmærker, de vendsysselske emigranter har efterladt.

Tirsdag 24. marts

Ekskursion til Sdr. Harritslev Kirke.

Kirken ligger sydvest for Hjørring i den nordlige udkant af Sdr. Harritslev mod Løkkensvej. Kirkesanger Børge Pilgaard viser rundt og fortæller om kirkens historie og inventar. Derfra køres til Rakkeby Præstegård, Rakkebyvej 293, hvor den medbragte kaffe drikkes, og sognepræst Viggo Noe viser videofilm om kirken.

Tirsdag 21. april (FU)

Kirsten Rykind-Eriksen, etnolog, Egns-museet i Egtved: Et vist simpelt, ærbart udseende.

Lysbilledforedrag om jævne folks beklædning, som vi finder den anført i skifterne i perioden 1770-1900.

Tid og sted

Alm. møder kl. 19.30 i Rådhuskælderen. Kirkeekskursionen kl. 19 ved Sdr. Harritslev Kirke. Kørelighed kan arrangeres via Asger Bruun. Husk kaffe og brød til møderne.

Kontingent

95 kr.

"Projekt Hjørring Miniby"

"Projekt Hjørring Miniby" er et historisk-kulturelt projekt, hvor man vil genskabe Hjørring By, som den så ud for ca. 100 år siden i størrelsesforholdet 1:10. Rekonstruktionen vil ske på grundlag af arbejde med de historiske kilder: bygningsbeskrivelser, tegninger, fotografier m.v.

Et udvalg med repræsentanter fra *Slægts-historisk Forening*, *Museumsforeningen* og *Vendsyssel Historiske Museum og Arkiv* har som optakt til projektet arrangeret en foredragsrække i "Kulturhuset", Vestre Skole i Hjørring:

25. februar: Tilblivelsen af Varde Miniby v/ Lindy Bach.

16. marts: Kilder til ejendomshistorie v/ Peter Korsgaard.

25. marts: Hjørring i slutningen af 1800-tallet v/ Karl Overmark.

Adgang til foredragene er, takket være Hjørring-fonden, gratis for alle interesserede og er tænkt som forløber for en studiekreds under FOF om bygningshistoriske arkivalier i efteråret 1998.

Lange lørdage på Historisk Arkiv, Hjørring

De ekstra åbninger kl. 10-16 fortsætter i 1998 på den første lørdag i månederne januar-april og september-december. Medlemmer af *Slægts-historisk forening* assisterer på kopilæsesalen.

Bestyrelsen

- Per Maack Andersen, fmd., Christiansgade 24A, 9800 Hjørring ☎ 98 92 70 75.

- Asger Bruun, sekr., Pileurtvej 1, 9800 Hjørring ☎ 98 91 19 84.

- Anna Grethe Christensen, kass., Bellisvej 10, 9800 Hjørring ☎ 98 92 49 22.

- Ole Søltoft, Korshøjvænget 8, Bjergby, 9800 Hjørring ☎ 98 97 13 31.

- Per Gade Mortensen, Løkkensvej 347, Gjurup, 9800 Hjørring ☎ 98 90 13 47.

Onsdag 28. januar 1998

Generalforsamling i følge vedtægterne.

Derefter fortæller underviser Jytte Skaaning, Odense: Begravelsesprotokoller som supplement til kirkebøger, især hvis disse mangler i det ønskede sogn.

Onsdag 25. februar

Birgit Bjerre Jensen, arkivar og dr. phil., Dalby: Forskning i Kertemindes historie i 16- og 1700-tallet.

Onsdag 25. marts

Niels Jørgen Langkilde, formand for Langkildeselskabet, Odense: Slægten Langkilde og andre aner.

Niels Jørgen Langkilde vil fortælle om Langkildefamilien og andre af hans aner. I foredraget vil han navnlig lægge vægt på de øvrige fynske familier i anetavlen. Foredraget vil blive ledsaget af dias/video.

Onsdag 29. april

Finn Grandt-Nielsen, museumsinspektør ved Odense Bys Museer: Familier i Viby Sogn på Hindsholm. Foredraget ledsages af lysbilleder og er en introduktion til udflugten i maj.

Onsdag 27. maj

Byvandring i Viby på Hindsholm, hvor Finn Grandt-Nielsen viser rundt. Kaffe/the medbringes. Der kan evt. aftales fælles transport. Mødetid: kl. 19 ved Viby Kirke.

Kursusvirksomhed

Jytte Skaaning: *Slægtsforskning for 2.*

årshold. 10 mandage kl. 19.15-21.35 fra 26. januar, 10 tirsdage kl. 16.30-18.50 fra 27. januar samt weekend-hold 30. og 31. januar, 13., 27. og 28. februar.

Jytte Skaaning: *Slægtsforskning for videregående 3. årshold og gotisk skriftlæsning.* 8 torsdage kl. 19.15-21.35 fra 5. februar.

Jytte Skaaning: *Gotisk skriftlæsning for begyndere* (fortsættelse af efterårskurset). 12 torsdage kl. 16.30-18.50 fra 6. januar.

Jytte Skaaning: *Gotisk skriftlæsning for videregående.* 8 tirsdage kl. 19.15-21.35 fra 3. februar.

Jytte Skaaning: *Gotisk skriftlæsning for øvede.* 10 mandage kl. 16.30-18.50 fra 5. januar.

Folmer Riis og Jytte Skaaning: *Brug af pc'er i slægtsforskning.* Et kursus vedr. computeren som redskab for slægtsforskeren. Forudgående kendskab til computer ikke nødvendigt. Der bliver introduktion og indøvning af slægtsforskerprogrammer (Brothers Keeper og WinFam). Søgning af slægtshistoriske kilder via internettet. Demonstration af Kildeindtastningsprogrammet (KIP). Udveksling af anedata med andre via diskette og lgn.

Weekend-hold 6. + 7. februar, 6. + 7. marts samt 17. + 18. april. 36 timer.

Alle kurser afvikles på AOF-Centret, Vestre Stationsvej 8-10, 5000 Odense C. Tilmelding til AOF-Odense ☎ 66 12 65 84.

Jytte Skaaning: *Gotisk skriftlæsning for begyndere* (fortsættelse af efterårskurset). 9 onsdage fra 14. januar (undtagen 28/1, 25/2, 25/3) kl. 19.00-21.45 på Otterup Bibliotek. Tilmelding til FO-Otterup ☎ 64 87 11 88.

Jytte Skaaning: *Slægtsforskning for begyndere.* Weekend-hold 13. 14. 21. 27. og 28. marts. 25 timer i Brylle. Tilmelding Birthe Mørkeberg ☎ 64 75 21 24.

Jytte Skaaning: *Gotisk skriftlæsning for begyndere - studiegruppe.* Weekend-hold 3.4.24 og 25. april. 20 timer i Brylle. Tilmelding til Birthe Mørkeberg ☎ 64 75 21 24.

Om alle de ovenstående kurser fås nærmere oplysninger hos Jytte Skaaning.

Tid og sted

Alm. møder kl. 19.15 i Sct. Knuds Salen, Klosterbakken (undtagen udflugten til Viby på Hindsholm 27. maj). Kaffe/the kan medbringes eller købes.

Kontingent

100 kr. for alle foreningens tilbud og SLÆGTEN.

Bestyrelsen

- Jytte Skaaning, fmd., Vinkældervej 6 A, 5000 Odense C. ☎ 66 14 88 77.
- Paul Madsen, nstfmd/sek., Vissenbjergvej 6, 5230 Odense M. ☎ 66 13 98 12.
- Inge Skipper, kass., Krogsløkkeparken 24, 5240 Odense NØ. ☎ 66 10 90 52.
- Finn Grandt-Nielsen, Stavrevej 27, Måle, 5300 Kerteminde ☎ 65 34 24 30.
- Sonja Hjælm Pedersen, Toppen 10, 5270 Odense N. ☎ 66 18 07 04.
- Jytte Fauery, J.L. Heibergs Vej 97, 5230 Odense M. ☎ 66 12 80 02.

Slægts- og Egnshistorisk Forening i Randers

Tirsdag 13. januar

Generalforsamling i følge vedtægterne.

Derefter fortæller Jan Hyllested: Forskervilkår i Tyskland og Danmark - når det drejer sig om kartoffeltyskere.

Tirsdag 27. januar

Samarbejdsaften.

Her kan man komme med stort og småt. Foreningens bibliotek vil være åbent, og indholdet blive gennemgået.

Tirsdag 17. februar (FU)

Rasmus P. Rasmussen, Randers, tidl. præst på Lyø: Et øsamfund i Danmark. Lysbilledeforedrag om Lyø.

Om gl. dansk bondekultur, som den har været og er bevaret på Lyø i det sydfynske øhav. Bryllupsskikke, begravelsesskikke, navneskikke, dialekt, husholdningskultur, kirkegårdskultur, bygninger og landskaber beskrevet gennem film, lysbilleder og foredrag.

Tirsdag 10. marts (FU)

Bjørn Westerbeek Dahl, Københavns Rådhusbibliotek: Befolkningens vilkår under svenskekrigene 1657-1660.

Under Karl Gustav-krigene (1657-1660) oplevede Danmark en brutal og ødelæg

gende besættelse, der førte til store politiske omvæltninger i 1660. Historien er ofte fortalt, men sjældnere har udgangspunktet været civilbefolkningens forhold.

Tirsdag 14. april (FU)

Lone Hvass, museumsinspektør, Helsingør: Købstadens borgere, embedsmændene, håndværkerne og især deres koner i 16- og 1700-årene.

Brug af kirkebøgerne på en anden måde - om kvinders og mænds sygdomme, børnedødelighed og fødsler (især i Vejle og Helsingør).

Tid og sted

Kl. 19.30 i Kulturhuset, Stehmannsgade 2, Randers - lokale 3. Ved FU-foredrag er alle velkomne.

Kontingent

120 kr.

Bestyrelsen

- Karl Erik Jensen, fmd., Præstegårdsvej 1a, Ø. Velling, 8900 Randers ☎ 86 46 70 08.
- Herman Hedegaard Nielsen, kass., Voldum Rudvej 88, 8370 Hadsten ☎ 86 49 10 65.

- Jan Hyllested, sekr., Nørrebrogade 122, 1.th., 8900 Randers ☎ 86 42 86 49.
- Niels Røgild, bibl., Klintevej 7, 8900

- Randers ☎ 86 43 66 51.
- Bente Quist Gregersen, Nattergalevej 15, Assentoft, 8900 Randers ☎ 89 49 42 68.

Mandag 12. januar

Gudmund Bornemann Madsen: Hvordan jeg startede med slægtsforskning!

Mandag 9. februar (FU)

Hans H. Worsøe, fhv. landsarkivar, Åbenrå: Børn født uden for ægteskab!

Mandag 9. marts

Generalforsamling - dagsorden i følge vedtægterne.

Derefter vises filmen: *Af jord er du kommet.*

Mandag 20. april (FU)

Erik Kann, genealog: I skole.

En væsentlig del af tilværelsen, som ofte glemmes.

Tid og - nyt - sted

Kl. 19.30 på Lokalhistorisk Arkiv, Frederik III's Vej 6, Fredericia.

Kontingent

120 kr., par 180 kr., gæstebillet 35 kr.

Bestyrelsen

- Jesper Ratjen, fmd., Majvænget 66, Bramdrup, 6000 Kolding ☎ 75 51 80 63.
- Gudmund Bornemann Madsen, nstfmd., Dronningensgade 33, 7000 Fredericia ☎ 75 92 73 04.
- Birgit Lassen, kass., Fruetoften 4, Brøndsted, 7000 Fredericia ☎ 75 86 67 15.
- Evald Andersen, sekr., Hvedevej 8, 5500 Middelfart ☎ 64 41 53 99.
- Inger Madsen, Dronningensgade 33, 7000 Fredericia ☎ 75 92 73 04.
- Bent Askjær, Hybenvænget 26, 6000 Kolding ☎ 75 52 92 80.

Onsdag 21. januar kl. 19 på Holbæk Bibliotek, Nygade 9-13

Christian Larsen, historiker: De fattige i Danmark. En gennemgang af bl.a. præste-, kommunal- og amtstuearkiver samt alder

domsforsørgelse og fattiggårde.

Onsdag 18. februar kl. 19 på Holbæk Bibliotek, Nygade 9-13

Generalforsamling i følge vedtægterne.

Derefter vil Bjarne Petersen fortælle om "Præsten, et uægte barn og dennes uægte barn" samt hvordan interessen for slægtsforskning blev vakt.

Onsdag 18. marts kl. 19 på Østre Skole, lokale G3, Slagelse

Ole G. Nielsen, Lundforlund: Slægten Castenschiold og deres herregårde i Vest-

sjælland.

Tirsdag 21. april kl. 19 på Holbæk Bibliotek, Nygade 9-13

Medlemsmøde, hvor vi underholder os selv.

Medlemmerne opfordres til at komme med indlæg og eksempler fra deres slægtsarbejde samt medtage problemer fra slægtsarbejdet, som vi i fællesskab kan forsøge at løse.

Kontingent

130 kr., pensionister 100 kr.

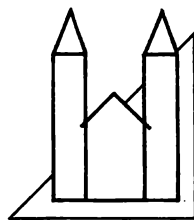
Bestyrelsen

- Poul Brodersen, fmd., Sejergårdsvej 1, 4340 Tølløse ☎ 59 18 61 48.
- Else Spejlborg, nstfind., Saltofte Holme 1, 4295 Stenlille ☎ 53 60 51 89.
- Inge Seiergaard, kass., Ligustervej 9, 4340 Tølløse ☎ 53 48 94 61.
- Bjarne Petersen, sekr., Wessels Have 4, 4300 Holbæk ☎ 59 44 12 40.
- Bruno Ahlquist, Kildevang 16, Herslev 4000 Roskilde ☎ 46 40 12 27.

SLÆGTSHISTORISK FORENING FOR VIBORG OG OMEGN

Mandag 12. januar - kursusstart - (FU)

Anton Blaabjerg: Gotisk skriftlæsning og gamle arkivalier.

Vi går i gang med arkivaliernes gotiske skrift og opnår derved læsefærdighed. Samtidig præsenteres typiske slægts- og lokalhistoriske aktsstykker fra 1800-tallet og tilbage til 1600-tallet, og vi snakker om, hvor disse arkivalier findes i arkiverne.

10 mandage i Centralbibliotekets studiekredslokale 4. For begyndere og fortsættere kl. 16.30-18.30. Pris 400 kr. Yderligere oplysning samt tilmelding hos AB.

Torsdag 5. februar (FU)

Generalforsamling i følge vedtægterne. Der er forslag til vedtægtsændringer. Derefter fortæller slægtsforsker Børge Gade, Skave ved Holstebro: Fattige folk og deres børn i "de gode gamle dage".

Vi følger en pige fra 1780'erne og hendes efterkommere ind i vort århundrede.

Social-Slæggt-Lokal-Danmarks-Verdenshistorie samlet i et foredrag.

Torsdag 26. februar (FU)

Birgit Øskov, lærer, Nørresundby: Skolearkivalier - hvor finder vi vore forfædre?

Skolearkivalier er en overset arkivgruppe, hvor man finder meget interessante "billeder" af sine forfædre. I foredraget vil en række muligheder blive skitseret.

Torsdag 19. marts (FU)

Erik Kann, genealog, Statens Øjenklinik: Skattebetaling gennem tiderne.

Skattebetaling har man kendt til alle tider. For slægtsforskere har de mange mandtal, der ofte udarbejdes i forbindelse med opkrævningerne, stor betydning: De rummer et enormt navnemateriale af uvurderlig betydning og er ikke sjældent en af de eneste kilder, vi har til rådighed, når kirkebogen ikke er bevaret.

Torsdag 16. april (FU)

Mette Skovgaard, cand.mag., Frilandsmuseet: Byggeskik og boligindretning på landet.

Med lysbilleder fra *Frilandsmuseet* ved Sorgenfri fortælles om hvordan bonden byggede sin gård og indrettede sin bolig i det gamle bondesamfund. Herefter vises eksempler på de store ændringer, der satte ind i løbet af 1800-årene i takt med den økonomiske og samfundsmæssige udvikling på landet. Også haverne og havekulturen på landet vil blive gennemgået.

Lørdag 16. maj

Heldags-udflugt i bus til Nordmors.

Efter en lille times kørsel er vi på Mors, hvor vores lokalguide, Niels Vestergaard Larsen, står på bussen. Ad snørklede veje og efter flere småstop når vi ved middagstid *Landbrugsmuseet Skarregaard*, hvor den medbragte frokost kan nydes. Et par timer senere kører vi til *Molermuseet*. Der vil være mulighed for flere gåture, så fodtøj bør vælges herefter. Som noget nyt har foreningen lejet en bus til turen, så der kan informeres undervejs.

Der er cafe på *Skarregaard* og *Molermuseet* - øl og vand kan købes i bussen - frokosten medbringer I selv.

Afgang 9.30 fra P-pladsen bag politistationen/Landsarkivet, hjemkomst omkring kl. 17. Nærmere oplysning ved tilmelding. Pris incl. bus og entreer kun 50 kr. **Tilmelding og betaling senest 30. april.** (Der er faste pladser, så tilmeld jer straks, hvis I vil have en plads forrest i bussen, der har plads til 48.)

Tid og sted

Hvor intet andet er anført kl. 19.30, Viborg Centralbibliotek, Vesterbrogade 15 (den gamle indgang). - Entre for ikke-medlemmer ved foredragene: 20 kr.

Kontingent

120 kr. pr. husstand for foredrag, SLÆGTEN og HVEM FORSKER HVAD.

Bestyrelsen

- Peter Kudsk, fmd., Søvej 7 B, 8800 Viborg ☎ 86 60 08 11.
- Anton Blaabjerg, nstfmd., Fredensgade 38, 8800 Viborg ☎ 86 61 04 36.
- Tove Krog, kass., Møllevej 11 A, 8800 Viborg ☎ 86 67 10 99.
- Holger Helbo, sekr., Niels Bødkersvej 6, Hvornum, 9500 Hobro ☎ 98 54 70 15.
- Minna Thorhauge, pr, Danmarksvej 50 st.th., 8800 Viborg.

Århus

Mandag 12. januar

Generalforsamling i følge vedtægterne.

Derefter: Vi bytter aner og giver hinanden gode råd. Nærmere herom i foreningens interne program.

Mandag 9. februar (FU)

Poul Verner Christiansen, pens. rektor fra Langkær Gymnasium, nu Hørsholm: Hvordan skriver man en kombineret slægts- og landsbyhistorie?

Mange kilder små - ja, men det er ikke nok. Ud fra sine erfaringer med Gedding-projektet vil P.V. Christiansen prøve at give et bud på, hvordan en kombineret slægts- og landsbyhistorie kan opstå.

Mandag 9. marts (FU)

Steen Ivan Hansen, cand.mag., FOF-Århus: Om at se på våbenskjolde.

Vi hører om, hvordan man identificerer

adelige våbenskjolde og om deres oprindelse, historie og opbygning. Foredraget illustreres med lysbilleder.

Tirsdag 14. april (FU)

Carsten Porskrog Rasmussen, lektor, Århus Universitet: Bondebefolkningen før landboreformerne.

Foredraget vil handle om de store ændringer i bondestandens sammensætning og vilkår, der skete i århundredernes løb. Foredragsholderen vil også komme ind på det kildemateriale, der i hvert fald nogle gange gør det muligt at komme tættere på.

Tid og sted

Kl. 19.30 i *Richard Mortensen-stuen* i Studenternes hus, Nordre Ringgade 3 (hovedindgang). Der er også indgang fra P-pladsen på Katrinebjergvej bag Studenternes hus. Betaling for lokaleleje og kaffe med brød 30 kr. Alle er velkomne.

Kontingent

150 kr. omfattende foredragene, HVEM FORSKER HVAD og SLÆGTEN.

Nyhedsbreve

Manglende *Nyhedsbreve* kan fås hos Ole Bech Knudsen og Bente Klercke Rasmussen.

Bestyrelsen

- Tove Glud Rasmussen, fmd., Nøddevej 2, 8260 Viby J. ☎ 86 14 43 11.
- Bente Klercke Rasmussen, nstfmd., Holbergsgade 23, 1., 8000 Århus C. ☎ 86 13 92 71.
- Ole Bech Knudsen, kass., Jyllands Allé 2, 3.tv., 8000 Århus C. ☎ 86 11 55 47.
- Ib Paikjær Jensen, sekr., Byløggen 25, 8240 Risskov ☎ 86 21 47 47.
- Erik Bjerre Fisker, Bispehavevej 77, 4.tv., 8210 Århus V. ☎ 86 15 08 78.

Mandag 5. januar (FOF)

Knud Højrup, forfatter, Albertslund: Slægtskaber og slægtstavler.

Med udgangspunkt i den nyligt udkomne bog *Hendes Majestæt Dronning Margrethe II og hendes slægt* fortælles om forskellige former for slægtskaber og metoder til at dokumentere dem. Derefter gennemgås de mange typer opstillingsformer, der i dag anvendes til at præsentere slægtsforskerens arbejdsresultater, herunder anetavler, efter-slægtstavler, og sidst men ikke mindst

konsangvinitetstavlen, som bogen om dronningens slægt er et praktisk eksempel på.

Mandag 2. februar

Alm. mødeaften i konfirmandstuen og på læsesalen i Arkivet. Hvem holder "10 minutter?"

Mandag 2. marts

Kurt Dahl, slægtsforsker/medlem af foreningen, Svenstrup: Læsø i 16-17-1800-

tallet.

Hvordan var livets gang for vores forfædre, som levede på en ø? Udgangspunktet er Læsø, men andre øer havde sikkert lignende vilkår at leve under. Kurt Dahl vil i sit foredrag komme ind på bl.a. sygdomme, familiemønstre, skoler, skibsforlis og andre interessante emner om øen og dens beboere.

Mandag 16. marts

Aftentur til *Landsarkivet* i Viborg.

Bussen afgår kl. 17.45 fra Aalborghallens parkeringsplads, Vesterbro 14. Læsesalen er åben for medlemmer i tiden kl. 19-22. Pris pr. person 50 kr. Tilmelding og aflevering af bestillingssedler til Ingrid Gade senest 2.3. Der må højst afleveres 3 bestillingssedler pr. deltager, og de skal være forsynet både med arkiv- og løbenummer. Der er selvfølgelig mulighed for at forske uden, at man på forhånd har afleveret bestillingssedler. Tilmelding er bindende, med mindre der sendes afbud senest 8.3.

Mandag 6. april

Alm. mødeaften i konfirmandstuen og på læsesalen i Arkivet. Hvem holder "10 minutter"?

Mandag 20. april

Besøg på *Lokalhistorisk Arkiv* i Brønderlev, Mejerigade 9.

Arkivet i Brønderslev har for nylig fået nye lokaler, og Henning Pedersen vil vise rundt og fortælle om mulighederne for at forske der. Tag penge med til kaffe. Tilmelding til Hans Erik Luther senest 15. april - meddel ved tilmeldingen om du er "selvkører" eller "medkører". Vi mødes deroppe kl. 19.

Mandag 4. maj

Generalforsamling i følge vedtægterne.

Derefter lysbilledforedrag af Jørgen Bruun Nielsen, Skæve: Tyvebanden på Jyske Aas.

I 1841 blev fire medlemmer af en berygtet bande dræbt i Skæve Sogn. Banden havde i lang tid huseret i Vendsyssel, og da politiet ikke kunne sætte en stopper for bandens aktiviteter, tog nogle mænd fra egnen sagen i egen hånd.

Lørdag 16. maj

Forårsudflugt - se særskilt program.

Tid og sted

Kl. 19.30: Medlemsmøderne på Arkivet, Arkivstræde 1 (ved Vor Frue Kirke), og foredragene afholdes i foredragssalen over Vestbyens Bibliotek, Dannebrogsgade 43, Aalborg.

Lokalhistorisk Arkiv for Aalborg Kommune

Pr. 1. januar er åbningstiden ændret på arkivet, således at der 1.9.-30.4. er åbent mandag 9-20, tirsdag-torsdag 9-16, fredag 9-14 og lørdag lukket. I sommerperioden lukkes der om mandagen kl. 16. Ved vore møder i febr., april, okt. og dec. er der åbent på arkivet til kl. 22.

Kursusvirksomhed

Anton Blaabjerg: *Gotisk skriftlæsning og gamle arkivalier*. Fra 13.1. 10 tirsdage på Folkeuniversitetet, Strandvejen 12-14 - *for begyndere* kl. 16.30-18.30 og - *for fortsættelse* kl. 19-21. Yderligere oplysninger hos læreren, Fredensgade 38, Viborg ☎ 86 61 04 36. Tilmelding til FU ☎ 98 16 75 00.

Finn Jelstrup: *Brug af pc'ere til slægtsforskning*. Kursus under FOF-Aalborg 7 onsdage med start 28. januar kl. 16-19. Deltagerne arbejder med egne data, der kan tages med hjem på diskette. Der foregår ikke egentlig undervisning i slægtsforskning, men der kan forventes en del erfaringsudveksling, råd og vejledning. Grundlæggende kendskab til brug af Windows er en fordel. Materialeudgifter: 50 kr. Finn Jelstrup: *Scanning - til brug i Win-*

Family - for erfarne brugere. Kursus under FOF-Aalborg 4 onsdage kl. 16-19 med start 18. marts.

Finn Jelstrup: *Brothers Keeper.* Lørdag 31. januar kursus under FOF-Aalborg i dette slægtsforskningsprogram.

Nærmere oplysninger om ovennævnte tre kurser hos Finn Jelstrup ☎ 98 14 44 96.

Jørn Elstrøm Toldbod: *Slægtsforskning for begyndere.* Kursus under FOF-Aalborg 10 torsdage 19-21.30 med start 29.1. Nærmere oplysninger hos Jørn Toldbod ☎ 98 15 79 65.

Finns og Jørns kurser foregår på Kjellerupsgades Skole i Aalborg, og tilmelding skal ske til FOF ☎ 98 13 82 33.

Kontingent

100 kr. pr. husstand for alle foreningens

tilbud, HVEM FORSKER HVAD og SLÆGTEN. Ved møderne kan der købes kaffe/the - pris 5 kr.

Bestyrelsen

- Birgit Øskov, fmd./kass., Rolighedsvej 56, 9400 Nørresundby ☎ 98 17 63 76.
- Ingrid Wisborg Gade, sekr., Anthon Bachs Vej 6, 9000 Aalborg ☎ 98 12 65 15.
- Hans Erik Luther, Petersborgvej 59, 9000 Aalborg ☎ 98 16 63 34.
- May Britt Hansen, Malurtvej 21, II th., 9000 Aalborg ☎ 98 79 00 24.
- Jørn Elstrøm Toldbod, Sindalvej 19, 9220 Aalborg Øst ☎ 98 15 79 65.
- Allan Øer Gøttrup, suppl., Hvalpsundvej 110, 9220 Aalborg Øst ☎ 98 15 13 68.
- Lindy Kær, suppl., Byrstedvej 46, Byrsted, 9240 Nibe ☎ 98 38 73 56.
- Finn Hejlesen Jakobsen, revisor, Kvisten 27, 9260 Gistrup ☎ 98 32 32 07.
- Kirsten Bovin, revisor, Tinesvej 52, 9380 Vestbjerg ☎ 98 29 68 30.

Egns- og Slægthistorisk Forening, Holstebro

Torsdag 22. januar

Generalforsamling i følge vedtægterne.

Derefter vil formanden for DIS-Danmark (Data I Slægtsforskning) Bent Pilgaard fra Viborg komme. Han vil orientere os om, hvad slægtsforskeren kan bruge sin pc'er til, samt hvilke krav man bør stille til sit program.

N.B. Foreningen er vært ved kaffe og brød.

Torsdag 19. februar (FU)

Nils G. Bartholdy, arkivar, Rigsarkivet: Strejftog hennem heraldikken.

Læren om våbenmærker, våbenkjalde, særlige mærker for personer, adelsslægter, hærafdelinger samt byer og kommuner kendes fra hele verden. Vi vil blive orienteret om brugen og betydningen af disse mærker op gennem tiden.

Torsdag 19. marts (FU)

Elsa Steen Sørensen, journalist, Haderup: Kartoffeltyskere.

Elsa Steen Sørensen vil fortælle om kartoffeltyskernes historie med udgangspunkt i sin egen slægt "Krath", der indvandrede til Alheden i 1760. Det var efter invitation fra den danske konge, Frederik V. Hun vil ligeledes fortælle om den store oplevelse, det har været for hende at finde ud af, hvor hendes slægt udvandrede fra.

Tid og sted

Kl. 19.30 på Holstebro Bibliotek. Kaffe og brød medbringes.

Kontingent

125 kr.

Bestyrelsen

- Jytte Knudsen, fmd., Fabersvej 48, 7500 Holstebro ☎ 97 42 69 86.
- Kristian Øllgaard, kass., Østerled 2, Mejrup, 7500 Holstebro ☎ 97 42 55 10.
- Susanne Sehested, sekr., Wagnersvej 184, 7500 Holstebro ☎ 97 40 53 51.

- Erik Thomsen, Ålykke 27, 7500 Holstebro ☎ 97 42 88 64.
- Per Nørgaard Laugesen, Hovedgaden 14, Tvis, 7500 Holstebro ☎ 97 43 52 55.
- Åse Klostergaard, Naltoftevej 5, Borbjerg, 7500 Holstebro ☎ 97 46 13 59.
- Helle Leth Jensen, Griegsvej 49 A, 7500 Holstebro ☎ 97 42 99 31.

Tirsdag 6. januar kl. 14-17

Første tirsdag i måneden møde i Marie Lauritsens Hus: Åbent hus. Der er altid medlemmer i huset, som vil hjælpe med problemer.

Onsdag 7. januar kl. 19.30

Generalforsamling i følge vedtægterne.

Onsdag 28. januar kl. 19.30

Aneaften.

Tirsdag 3. februar kl. 14-17

Første tirsdag i måneden: Åbent hus.

Onsdag 18. februar kl. 19.30

Aneaften. Evt. foredrag.

Tirsdag 3. marts kl. 14-17

Første tirsdag i måneden: Åbent hus.

Onsdag 11. marts kl. 19.30

Lansenerne i Haderslev, og hvordan de var indkvarteret. Også om militsen i omegnen.

Onsdag 1. april kl. 19.30

Aneaften.

Tirsdag 7. april kl. 14-17

Første tirsdag i måneden: Åbent hus.

Onsdag 22. april kl. 19.30

Jytte Skaaning: Om fattiggårde og historie. Tilmelding til Orla I. Madsen vedr. turen til Øsby.

Tirsdag 5. maj kl. 14-17

Første tirsdag i måneden: Åbent hus.

Onsdag 13. maj kl. 19.30

Besøg på *Øsby Lokalhistoriske Arkiv* med rundvisning i kirken og på benhuset. Husk kaffe og brød. Vi mødes ved kirken.

Tid og sted

Alle møder - hvor intet andet er nævnt - i Marie Lauritsens Hus, Bramdrup Vestergade 7 i Bramdrup.

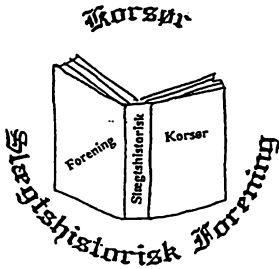
Kontingent

100 kr., par 125 kr.

Bestyrelsen

- Orla Iver Madsen, fmd., Skovbrynet 14, 6100 Haderslev ☎ 74 52 15 14.
- Hans Christian Baagøe, nstfmd., Gammelengvej 15, 6630 Rødding ☎ 74 84 24 66.
- Ove Friis, sekr., Kærsangervej 30, 6100 Haderslev ☎ 74 57 91 64.
- Hanne Franck, kass., Havrevænget 12, 6100 Haderslev ☎ 74 58 24 18.
- Niels Peter Bladt, Bjørnøvej 3, Starup, 6100 Haderslev ☎ 74 52 41 95.

Torsdag 8. januar
Sæsonstart.

Torsdag 22. februar
Generalforsamling.

Torsdag 19. februar
Samarbejdsaften.

Torsdag 19. marts
Planlægning af arkivtur.

Torsdag 16. april
Et af vore medlemmer fortæller om sine forfædre.

Torsdag 30. april
Afslutning.

Yderligere oplysninger om mødedage kan fås ved henvendelse til bestyrelsen.

Tid og sted
Kl. 19-22 på Korsør Bibliotek.

Kontingent
125 kr., par 150 kr. - incl. SLÆGTEN og HVEM FORSKER HVAD.

Bestyrelsen

- Karin Vedel, fmd., Højen 21, 4220 Korsør ☎ 53 57 11 19.
- Edith Ørbech Madsen, kass., Baggade 39, 4220 Korsør ☎ 53 57 01 63.
- Vagn Winther, Grevsensgade 20, 4220 Korsør ☎ 53 57 41 85.
- Anni Iversen, Rønne Allé 7, 4220 Korsør ☎ 53 57 48 03.
- Gerda Christiansen, Elme Allé 32, 4220 Korsør ☎ 53 57 26 74.

Onsdag 14. januar
Medlemmernes aften.

Her kan du få lejlighed til at fortælle om dit eget slægtshistoriske arbejde. Har du problemer, kan vi måske løse dem i fællesskab.

Torsdag 12. februar
Flemming Damgaard Larsen: Den svenske dreng.

En fortælling med udgangspunkt i sven-
skekrigene 1658-60.

Onsdag 11. marts
Erik Kann: Lægdsruller, herunder gennemgang af både land- og søruller.

Torsdag 16. april
Niels Peter Stilling, museumsleder, Sø-
lerød Museum: Den danske udvandring i
billeder og breve.

Onsdag 13. maj
Generalforsamling.

Søndag 17. maj
Udflugt til *Lille Mølle* på Christianshavn -
et hjem fra 1916. Tilmelding nødvendig.
Nærmere oplysninger senere.

Tid og sted
Kl. 19.30 i lokale nr. 344 på Kildegården,
Helligkorsvej 5. - Medbring selv kaffe m.v.

Kontingent

125 kr., par 180 kr., incl. SLÆGTEN og foreningens årsskrift. Gæster 20 kr. pr. møde. Vore arrangementer er åbne for alle interesserede.

Bestyrelsen

- Kit Bisgård, fmd., Åstøften 14, Svogerslev, 4000 Roskilde ☎ 46 38 35 14.

- Stefan Andersen, kass., Toftevangen 19, 4130 Viby Sj. ☎ 46 19 41 73.
- Karna Hansen, sekr., Klokkervej 30, 4000 Roskilde ☎ 46 36 10 56.
- Henning Kiilerich Frederiksen, Bjældevej 5, 4000 Roskilde ☎ 46 36 90 90.
- Niels-Bjarne Kristensen, Dr. Sofiesvej 22, 4000 Roskilde ☎ 46 35 37 73.

Slægtshistorisk forening for Sydsjælland

Tirsdag 6. januar

Ekskursion til Frederiksberg Bibliotek, som råder over en af de største samlinger af slægtsbøger.

Her vil bibliotekar Ninna Engelstoft fortælle om eksempler på samlinger, søgning i kartoteker og på edb-system.

Fælles transport med bus - afgang fra "Trolden" kl. 18. **Tilmelding senest 31. december** 1997 til formanden eller kassereren.

Onsdag 21. januar (FU)

Vi tager til Holsteinsborg Gods, hvor greve Ulrich Holstein, vil fortælle om godsets historie, godsarkiver i almindelighed og Holsteinborg Godsarkiv i særdeleshed.

Transport i egne biler - vi mødes udenfor godskontoret (den gule bygning på Ørslevvej) kl. 19.30. Tilmelding til formanden senest 14. januar.

Onsdag 11. februar

Medlemsmøde med bogauktion.

Liste over bøger, der ønskes solgt på auktionen, anført med mindstepris, sendes til kassereren inden 1. februar. Katalog kan herefter rekvireres ved at sende frankeret svarkuvert.

Mandag 16. marts i "Pejsestuen"

Foreningens 10 års jubilæum.

Kl. 18.30 spisning - en let anretning. Bindende tilmelding til spisningen senest 2. marts til formanden.

Kl. ca. 19.30 generalforsamling - dagsorden i følge vedtægterne.

Onsdag 15. april

Jens Rosman: Liv i fortiden for "Huset på Rendebakken".

Jens Rosman købte huset på Rendebakken i Gelsted ved Stenskov for 30 år siden og indrettede det som fritidshus. Om hvordan en lille ejendom fik sin 200-årige historie fortalt, da Jens Rosman i 1988 tilbragte 2 regnvejrsdage med at gennemarbejde forskellige papirer på Landsarkivet.

Tid og sted

Hvor intet andet er anført - kl.: 19.30-22, lokale 217, Grønnegades Kaserne.

Kontingent

90 kr., par 150 kr. Gæster 30 kr. pr. møde.

Bestyrelsen

- Henning Ballegaard, fmd., Vagtelvej 35, 4700 Næstved ☎ 53 72 95 24. E-mail: henbal@post7.tele.dk.

- Ole Pilegaard Hansen, kass., Fyrrevej 7, Fensmark, 4700 Næstved ☎ 55 54 64 05.
- Keld Andersen, sekr., Askovvej 23, Aaside, Tappernøje ☎ 53 76 57 36.
- Karin Mørck, Kildebakken 14, 4700 Næstved ☎ 53 72 74 74.
- Knud Rahbæk Frederiksen, Fællesejevej 14, 4700 Næstved ☎ 53 72 55 08.

Slægtshistorisk Selskab for Østsjælland

Torsdag 20. januar Generalforsamling.

Derefter vises en videofilm - sandsynligvis om Køge.

Mandag 9. februar

Jesper Jerlang: Fra straf til omsorg.

Foredraget vil fokusere på levevilkår og familieforhold gennem tiderne for at vise, hvordan og hvorfor synet på børn og opdragelse har ændret sig.

Torsdag 5. marts

Erik Kann, genealog ved Statens Øjenklinik: Hvor finder jeg noget om?

Gennemgang af, hvad man gør, når man gerne vil vide, hvor man kan finde noget om f.eks. udnævnelse til skovfoged, erhvervelse af pension, idømmelse af fængselsstraf osv.

Onsdag 1. april

Stefan Andersen: Sådan fandt jeg min biologiske mor.

Mange adopterede nærer ønske om at finde sine biologiske forældre. Stefan Andersen vil bl.a. give vejledning i at

finde de rigtige informationer de rigtige steder. Det *kan* godt være lidt af en jungle.

Lørdag 16. maj

Forårsudflugt - som i år går til Stevns og Vemmetofte Kloster.

Nærmere bekendtgørelse i *Stamtræet*.

Tid og sted

Kl. 19 i Musikcafeen, Teaterbygningen i Køge.

Kontingent

150 kr., par 200 kr., gæstekort 25 kr.

Bestyrelsen

- Dirck Jensen, fmd., Kaprifolievej 1, 4600 Køge ☎ 53 65 27 46.
- Henning Christensen, nstfmd., Kratvænget 16, 4622 Havdrup ☎ 46 18 54 91.
- Raymond Brix, kass., Skovparken 66, st.th., 4600 Køge ☎ 56 63 93 60.
- Kirsten Nielsen, sekr., Storeholm 49, 2670 Greve ☎ 43 90 69 88.
- Henning Mathiesen, red. *Stamtræet*, Ringstedvej 119, Lellinge, 4600 Køge ☎ 53 66 00 77.

Tirsdag 6. januar

Studiekreds i gotisk. Materialeudgifter: 50 kr. betales første gang.

Tirsdag 20. januar

Studiekreds i gotisk.

Tirsdag 3. februar (FU)

Generalforsamling i følge vedtægterne.

Derefter foredrag af genealog Erik Kann: Fæstere, fæsteprotokoller og fæstebreve. Gennemgang af arkivalier og fæstebønder i Danmark ca. 1750-1850.

Tirsdag 17. februar

Studiekreds i gotisk.

Tirsdag 3. marts

Studiekreds i gotisk.

Tirsdag 10. marts (FU)

Hans Chr. Bjerg, cand.mag., overarkivar: Forsvarets arkiver og dets personalhistoriske kilder.

Vejledning i, hvordan disse arkivalier

kan udnyttes af slægtsforskeren.

Tirsdag 24. marts

Studiekreds i gotisk.

Lørdag 4. april

Slægtsforskertræf i Medborgerhuset kl. 9.30-16.

Tirsdag 7. april

Studiekreds i gotisk.

Tirsdag 28. april (FU)

Anne-Margrethe Krogh-Thomsen, bibliotekar: Slægtsforskerne og mormonerne.

En orientering om, hvad vi bl.a. kan finde i mormonarkiverne.

Tid og sted

Kl. 19 på Silkeborg Medborgerhus, Søvej.

Kontingent

100 kr., par 150 kr.

Bestyrelsen

- Ulla Nørskov, fmd, Solbakkevej 67, 8600 Silkeborg ☎ 86 82 07 14.
- Vivi Bøgestrand, nstfmd, Trymsvej 20, 8600 Silkeborg ☎ 86 82 32 43.
- Karl Kristensen, kass., Tingvejen 4, 8600 Silkeborg ☎ 86 81 63 30.
- Ole Brodersen, sekr., Balle Kirkevej 74, 8600 Silkeborg ☎ 86 81 26 49.
- Bent Kokborg, Frederiksberggade 62, 8600 Silkeborg ☎ 86 82 18 04.

Mandag 5. januar

Erik Helmer Petersen, dr. phil., universitetslektor, København: Amerikaudvandringen i det 19. århundrede.

Mandag 2. februar kl. 19-22

Vi besøger *Landsarkivet for Sjælland*, hvor Jan Petersen vil holde et 1/2 times oplæg om "Separation, skilsmisse, adoption og

plejebørn". Derefter egen forskning.

Vi mødes ved indgangen kl. 18.50.
Dørene låses kl 19.

Mandag 2. marts

Generalforsamling. Særlig indkaldelse sendes til alle medlemmer. Husk evt. forslag skal være sekretæren i hænde senest 2 uger før!

Derefter "Samarbejdsgrupper" - husk at medbringe "egne" materialer/problemer.

Mandag 23. marts kl. 18-22

Møde hos *Dansk Slægtshistorisk Center* på Priorvej 12, Frederiksberg (=mormonerne).

Tilmelding vil være nødvendig på grund af pladsen i lokalerne. Er der stor tilmelding, vil arrangementet blive gentaget. Vi mødes ved indgangen bag kirken kl. 17.50.

Mandag 6. april

Inger Kjær, Tårnby Lokalhistoriske Arkiv: På sporet af de svenske aner. Hvilke kilder kan man øse af i Københavnsområdet, og hvordan kommer man videre, Hinsidan, erfaringer fra et svensk indvandre projekt i Københavns Amt.

Mandag 4. maj

Lis Thavlov, arkivleder, Dragør Lokalar-kiv: Hollænder-indvandringen omkring 1521.

I foredraget vil nogle af de centrale spørgsmål omkring indvandringen søges afklaret, ligesom der vil blive trukket linjer op til nutiden.

Lørdag 6. juni

Sommertur. Vi tager på en fælles bustur.

Nærmere orientering om program vil blive udsendt til alle medlemmer.

Tid og sted

Ordinære møder kl. 19 i mødelokalerne på Tårnby Hovedbibliotek Kamillevej 10, Kastrup. Kaffe, øl og vand kan købes ved møderne.

Kontingent

100 kr., par 150 kr. Betales i januar. Gæstebetaling ved foredrag 20 kr. pr gang.

Bestyrelsen

- Britta S. Mortensen, fmd., Nålemagerstien 14, 2300 København S ☎ 32 58 73 93
- Bitten Westergaard, nstfmd., Fortgård alle 12, 2770 Kastrup ☎ 32 50 64 67.
- Anders Gadegaard, kass., Holdkærsager 183, 2770 Kastrup ☎ 32 51 10 87.
- Niels Gjermandsen, sekr., Sirgræsvej 130, 2770 Kastrup ☎ 32 52 34 03 (40 44 94 04).
- Grete Therkelsen, Amagerlandevej 53A 1.tv., 2770 Kastrup ☎ 32 51 89 70.

Slægtshistorisk Forening i Ry

Torsdag 8. januar

Computer i slægtsforskning.

Howdan man kan lave sine egne hjemmesider på Internettet, og hvordan egen slægtsforskning kan præsenteres. Der er mulighed for at medbringe sin egen pc'er og få installeret de nødvendige programmer samt instruktion i brug af samme. Tilmelding til formanden.

Onsdag 21. januar

Almindelig samarbejdsaften.

Derefter træning i gotisk skriftlæsning.

Onsdag 5. februar

Computer i slægtsforskning. Medbring din pc'er, eller kom også, hvis du går og overvejer at købe, så vil vi se på de forskellige muligheder og problemer med brugen af computeren i slægtsforskning.

Onsdag 18. februar

Svend-Erik Christiansen: Lokal-administrationen gennem tiderne.

Onsdag 11. marts

Generalforsamling i følge vedtægterne.

Derefter almindelig samarbejdsaften med et indlæg og træning i gotisk skriftlæsning.

Onsdag 15. april i mødelokalet v/ Egnsarkivet i Ry kl. 19.30

Foredrags-aften. Nærmere program følger.

Maj/juni

Der planlægges en udflugt i samarbejde med *Støtteforeningen for Ry Kommunes Egnsarkiv*.

Tid og sted

Hvor intet andet er nævnt: *Foreningscentralen* på Låsby Skole kl. 19.30.

Kontingent

125 kr. for enkeltmedlemsskab, 200 kr. for husstandsmedlemsskab - incl. HVEM FORSKER HVAD/SLÆGTEN. Ved indmeldelse i efteråret: 50 kr. excl. HFH/SLÆGTEN.

Bestyrelsen

- Knud Aagaard, fmd., Kirkevej 73, 8670 Låsby ☎ 86 95 15 86.
E-mail: kaagaard@post3.tele.dk.
- Svend Ingerslev-Olesen, næstfmd., Lindevej 3, 8670 Låsby ☎ 86 95 11 22.
- Rita Harder, kass., Bøgevej 2, 8680 Ry ☎ 86 89 19 37.
- Kaj Ahlburg, sekr., Kildebakken 36, 8680 Ry ☎ 86 89 14 63.
E-mail: kahlburg@post5.tele.dk.
- Inger Olsen, Skovagervej 3, 8680 Ry ☎ 86 89 32 52.

Internetadresse:

<http://home3.inet.tele.dk/kaagaard/>

Onsdag 7. januar

Gotisk læsning - studiekreds for medlemmer kl. 9.30-11.30 i Mejerigade 9. Derefter hver onsdag.

Torsdag 8. januar

Åbent hus kl. 19-22 i Mejerigade 9. Derefter åbent hver torsdag aften.

Onsdag 21. januar

Medlems- og samarbejds møde kl. 19.30 i Mejerigade 9.

Onsdag 25. februar

Generalforsamling.

Onsdag 18. marts (FU)

Rigmor Lillelund, Holstebro: Vore forfædre og de andre - de gode og de onde.

Onsdag 6. maj

Tur til Thise Kirke og *Thise Lokalhistoriske Arkiv*. Annamette Andersen fortæller. Vi mødes ved kirken kl. 19.

Tid og sted

Kl. 19.30 i Menighedshuset, Bredgade i Brønderslev. Kaffe kan købes.

Kontingent

75 kr., par 100 kr.

Bestyrelsen

- Christian Thøgersen, fmd., Danneborgsgade 119, 9700 Brønderslev ☎98822204.
- Kirsten A. Andersen, nstfmd., Haraldsgade 2, 9700 Brønderslev ☎ 98 82 10 17.
- Ruth Nordentoft Nielsen, kass., Baldersgade 22, 9700 Brønderslev ☎ 98 82 31 97.

Hvidovre Slægtsforskere.

forening af slægtsforskere
oprettet den 1. august 1993.

Mandag 12. januar kl. 13
Indskrivning - undervisning.

Tirsdag 13. januar
Besøg på Københavns Rådhusarkiv.

Tirsdag 20. januar
Studiekreds - emne: Vi afprøver BK5 for
Windows.

Tirsdag 3. februar
Studiekreds - emne: Vi prøver at lave en
slægtsbog.

Tirsdag 10. februar
Besøg på Landsarkivet.

Tirsdag 17. februar
Studiekreds - emne: Vi kører BK5-Win på
storskærm.

Tirsdag 24. februar
Studiekreds - emne: Vi scanner billeder.

Tirsdag 3. marts
Studiekreds - emne: Vi ser på den nye CD-
rom fra K&M.

Tirsdag 10. marts
Besøg på Rigsarkivet.

Tirsdag 17. marts
Studiekreds - emne: Scanning og rensning

af dokumenter.

Tirsdag 24. marts
Studiekreds - emne: Vi prøver at gøre en
slægtsbog færdig.

Tirsdag 31. marts
Studiekreds - emne: Slægtsforskning på en
ny måde.

Tirsdag 21. april
Besøg på Roskilde Lokalarkiv.

Tirsdag 28. april
Afslutning.

Tid og sted

Hver mandag kl. 13-16 og hver tirsdag kl.
14-16 i Rytterskolen. Alle mandage er der
undervisning i alle vore tiltag - husk at
skrive i kalenderen, hvilken time I kan
komme. Besøg på diverse arkiver aftales
løbende til tirsdage, så vi kan komme så
mange afsted som muligt. Har I gode ideer,
så lad os høre om dem, så de kan reali-
seres.

Formand

Dan Olsen, Spurvehøjvej 17, st.tv., 2650
Hvidovre ☎ 36 78 86 42.

Foreningens adresse: Rytterskolen, Hvid-
ovre Kirkeplads 1, 2650 Hvidovre.

Slægts- og Lokalhistorisk Forening for Nørre, Sønder og Mols herreder.

**Tirsdag 3. februar i Center "Posthaven",
Posthaven 48, Grenå kl. 19**

J. Wøllekær, arkivar, Odense Byarkiv: Da Maren kom på fattiggården.

En gennemgang af fattigvæsenets historie fra middelalderen til slutningen af 1800-tallet.

**Tirsdag 3. marts i Center "Posthaven",
Posthaven 48, Grenå kl. 19**

Paul G. Ørberg, arkivar, Viborg: Bispe- og præstearkiver.

Vi kan finde utroligt meget i disse arkiver - bl.a. om socialforsorg og om skolehistorie.

Onsdag 1. april på Grenå Bibliotek kl. 19

Erik Møller, sognepræst, Knebel: Dansk emigration til Argentina og dens historie.

Tirsdag 12. maj

Afgang med bus fra Thykiers Plads i Grenå kl. 18 til Steno Museet i Århus.

Vi skal se dele af den videnskabshistori-

ske udstilling, men hovedvægten i rundvisningen vil blive lagt på den medicinhistoriske udstilling. Til sidst skal vi opleve en forestilling i planetariet.

Bustransport + entre til museet 75 kr. pr. person. Tilmelding til Willy Helbo, Stationsgade 4, 8570 Trustrup ☎ 86 33 41 32 senest 7. maj.

Kontingent

100 kr., par 160 kr.

Bestyrelsen

- Ib Asmussen, fmd., Krokusvej 10, 8500 Grenå ☎ 86 32 31 71.
- Leif Ryttertoft, nstfmd., Fuglevænget 60, st.tv., 8500 Grenå ☎ 86 30 08 78.
- Inga Witt, kass., Østergade 3, 8500 Grenå ☎ 86 32 77 39.
- Anna M. Antonsen, sekr., Enghavevej 10, 8500 Grenå ☎ 86 32 49 88.
- Anni Reintoft, Ebeltoftvej 17, Øksenhølle, 8400 Ebeltoft ☎ 86 36 37 31.

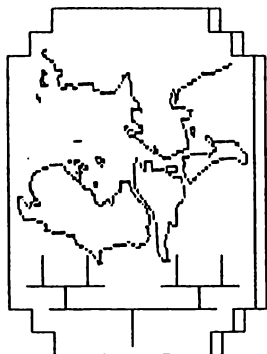

Fuglebjerg slægts- og lokalhistoriske forening

Da foreningen har haft ekstraordinær generalforsamling 25. november optages foreningen med følgende:

Kontakt Finn Bornhuus, fmd., Lindevej 18, 4262 Sandved ☎ 55 45 26 55.

Slægtshistorisk Forening for Storstrøms Amt

Tirsdag 13. januar

Niels Christian Rasmussen og biblioteket:
Som tidligere vil vi igen i år blive hjulpet rundt i Centralbibliotekets litteratur. Nye udgivne bøger og "gamle", som vi kan have glæde af i vor slægtsforskning.

Torsdag 12. februar

Medlemsaften.

Tag din egen "familie" med og lad os sammen finde frem til, hvordan vi løser problemerne, og hvordan vi kommer videre. Lad os hjælpe hinanden.

Torsdag 19. marts

Generalforsamling. Mød talstærkt op og få indflydelse på foreningens fremtidige virke.

Derefter vil Mikael Horn fortælle om fotografiets historie.

Lørdag 25. april kl. 13

Charlotte S.H. Jensen, Landsarkivet, København: Hvordan Landsarkivet fungerer, og hvad vi kan vente os i fremtiden.

Tid og sted

Foredragene afholdes, hvis ikke andet er anført, på det gamle bibliotek, Rosenvænget 17, Nykøbing F. kl. 19.30. Medbring drikkevarer til pausen.

Kontingent

90 kr. for enkeltmedlemmer, 160 kr. for ægtepar. For ikke-medlemmer betales 20 kr. hvert foredrag.

Bestyrelsen

- Ina Antonsen, fmd., Nykøbingvej 65, 4863 Eskilstrup ☎ 53 83 64 28.
- Bodil Madsen, nstfind., Kærmindevej 26, 4760 Vordingborg ☎ 53 77 08 45.
- Børge Antonsen, kass., Nykøbingvej 65, 4863 Eskilstrup ☎ 53 83 64 28.
- Jette Stoltenberg, red., Hallingparken 7, 6.sal, 2660 Brøndby Strand ☎ 42 73 04 02.
- Erik Dyrborg, Gøgeurtvej 11, Marielyst, 4873 Væggerløse ☎ 54 13 64 01.
- Kirsten Esbensen, Ejegodvej 21, 1.th., 4800 Nykøbing F. ☎ 54 85 19 33.

Torsdag 5. januar

Gösta Jonasson, Kraghave, Nykøbing F.: Skarprettere, mestermænd og bødler, som der bl.a. har været her på denne egn i ældre tid.

Torsdag 19. februar

Generalforsamling - herom senere.

Torsdag 19. marts på Nakskov U-center, auditoriet (FU)

Knud Prange, univ.lek., mag.art.: Hvordan man fører en bondeslægt til 1600-tallet.

Torsdag 23. april

Besøg på *Maribo Lokalhistoriske Arkiv*, Stokkemærke.

Torsdag 14. maj

Medlemsaften.

Kom med de problemer, I måtte have vedr. slægtsforskning - på den måde kan vi måske hjælpe hinanden.

Tid og sted

Hvor intet andet er anført, kl. 19 i "Medborgerhuset", Jernbanegade 8, 1.sal i Nak-

skov. Husk at medbringe kop eller krus.

Kontingent

75 kr., par 125 kr.

Bestyrelsen

- Helge Rasmussen, fmd., Havebyen 17, 4900 Nakskov ☎ 53 92 09 61.
- Michell Nellemann, nstfmd./sekr., Winchellsgade 33, 4900 Nakskov ☎ 53 92 70 32.
- Anne Mette Jonsson, kass., Hoskiersvej 18, 4900 Nakskov ☎ 53 92 62 85.
- Erling J. Hansen, Pederstrupvej 20, 4900 Nakskov ☎ 53 92 20 11.
- Ib Walbum, Tranevej 15, Langø, 4900 Nakskov ☎ 53 94 84 27.

Nordsjællands Slægtshistoriske Forening

Tirsdag 24. februar

Bertil Larsen: Den møllehistoriske Samling.

Mandag 9. marts

O.G. Nielsen: Kirker og kirkegårde.

Onsdag 22. april

Generalforsamling med efterfølgende "anebningsaften".

I maj tænkes afholdt et eller to kirkebesøg. Tid og sted er endnu ikke fastlagt.

Tid og sted

Kl. 19 på Allerød Bibliotek, Skovensvej 4 i Allerød.

Kontingent

100 kr., par 150 kr.

Bestyrelsen

- Arne Kej, fmd., Stenhøjen 18, Hesbjerg, 3250 Gilleleje ☎ 49 71 72 32.
- Åse Schelbeck, Gydevej 44 B, Esbønderup, 3230 Græsted ☎ 48 39 07 66.
- Tove Jørgensen, Kongensgavevej 55, st., tv., 3200 Helsingø ☎ 48 79 84 56.
- Erik Maagensen, Søllerødgårdsvej 4, 2840 Holte ☎ 45 80 09 94.
- Carl Bjerring Andersen, Ålholmparken 35, 3400 Hillerød ☎ 42 26 57 28.
- Lilly Hansen, Græsted Stationsvej 90, 3230 Græsted ☎ 48 39 16 05.
- Kaj Agerholm Christensen, Gl. Frederiksborgevej 39, 3400 Hillerød.
- Viggo Poulsen, Leerbjerg Aasen 2, Bakkebjerg, 3230 Græsted, fax/☎ 48 71 50 46.

Øvrige programmer

- fra de 12 regionale foreninger, der *ikke* abonnerer på **SLÆGTEN**, er flg. indsendt:

Slægtshistorisk Forening Herning

19.1. Knud Højrup, edb-konsulent, Albertslund: Slægtskaber og slægtstavler (Dronning Margrethe II).

16.2. Johnny Wøllekær, arkivar, Odense: Fattigvæsenet.

16.3. Etlar Kramer Johansen, Silkeborg: Kartoffeltyskerne på Alheden.

Fmd.: Ingelise L. Nielsen, Granly 1, 7451 Sunds ☎ 89 33 53 62/97 14 16 32.

Koldinghus

Forening af Slægtsforskere

6.1. Vivi Jensen, mus.insp., Kolding: Præsteindberetninger til Oldsagskommissionen af 1807.

3.2. Hans H. Worsøe, tidl. landsarkivar, Aabenraa: Børn født uden for ægteskab - hvordan finder vi faderen?

3.3. Generalforsamling. - Derefter 5-6 små indlæg fra medlemmer.

7.4. Steen Espensen, højskoleforstander, Ringkøbing: Kloge folk - den folkelige lægekunst.

2.5. Udflugt.

Møder: Kl. 19.30, Kirkesalen i Sct. Jørgens Gaard. - Fmd.: Søren Stengaard, Jernbanegade 10, 6580 Vamdrup ☎ 75 58 39 46.

Slægtshistorisk Forening for Storkøbenhavn

12.1. Anita H. Engdahl, sognepræst: Trol-

domsforfølgelse i 1500-tallets Danmark.

9.2. Vibeke Filipen, Landsarkivet i Kbh.: Adoption/alimentation.

9.3. Generalforsamling kl.19. Christian Adamsen, redaktør, Skalk: Oldsagskommissionens præsteindberetninger 1807 ff.

6.4. Jørgen Mikkelsen, Landsarkivet i Kbh.: Slægtsforskerne og sundhedsforvaltningen.

16.5. Udflugt.

Møder: Kl. 19.30, "Mormonkirken", Priorvej 12, Frederiksberg. Fmd.: Jørgen Aasberg, MacDonald Allé 15, 2750 Ballerup ☎ 44 97 01 71.

Slægtshistorisk Forening Sønderjylland

10.1. Samarbejde og kontakt. Tove M. Jensen: Hvordan kommer jeg videre fra kirkebøgerne. (kl. 14)

18.2. Hans Otto Ilskov Nielsen, mormonerne slægtsarkiv: Mormonerne og deres arkiv. (kl. 19)

14.3. Generalforsamling. Eva Christensen, Aabenraa: Skifter fortæller om klædedragten i 1700-tallet. (kl. 14)

18.4. Besøg på Højeregns lokalhistoriske arkiv. (kl. 14)

Møderne i januar, februar og marts på Sønderborg Bibliotek.

Fmd.: Ole Jensen, Kløvermarken 3, 6430 Nordborg ☎ 74 45 02 35.

Nordsjællands Slægtshistoriske Forening

af Arne Kej, Stenhøjen 18, Heshbjerg, 3250 Gilleleje ☎ 49 71 72 32.

Foreningen er oprettet i 1992 af deltagere i et slægtsforskningskursus i Helsingør i 1991-92. Formålet hermed var at støtte hinanden og andre i slægtsforskningsarbejdet. Dette gøres bl.a. ved, at foreningen udgiver sit

eget blad, som udkommer 4 gange årligt, ved afholdelse af medlemsmøder og foredrag samt besøg på arkiver med relation til slægtsforskningen.

Lidt om dødsanmeldelser

af Ole Bech Knudsen, Jyllands Allé 2, 3.tv., 8000 Århus ☎ 86 11 55 47.

Alle slægtsforskere opnår hurtigt kendskab til skifteprotokollerne og de righoldige oplysninger, som her kan findes om slægternes sammenhæng, om formue- og ejendomsforhold og meget mere. Problemet er i langt højere grad at finde ud af, hvorvidt der i det hele taget har været afholdt skifte efter den afdøde slægtning. I mange tilfælde er der nemlig slet ikke foretaget noget skifte, og i andre tilfælde er skiftet blevet behandlet af samfrænder eller ved ekstraordinære skifteforvaltere, og er så ofte ikke indført i de almindelige skifteprotokoller.

Til at overvinde disse vanskeligheder findes der et glimrende hjælpemiddel, nemlig de såkaldte dødsanmeldelsesprotokoller, som også op mod nyere tid kaldes skiftesagslister - eller i København "hvidebøger". Protokollerne/listerne findes for selvejernes vedkommende i retsbetjentarkiverne, og for fæsterne i godsarkiverne. I landsarkivernes registraturer anføres materialet lige før skifteprotokollerne. Vær dog opmærksom på, at mange af dødsanmeldelserne fra de første årtier af 1800-tallet er indført i selve skifteprotokollerne og ikke i særskilte dødsanmeldelsesprotokoller. Anmeldelserne er indført kronologisk og som regel uden navneregistre, men når man begynder at lede efter et skifte, kendes dødsdagen jo almindeligvis fra kirkebogen, så det burde ikke være noget problem at finde anmeldelsen.

Hvilke oplysninger får man fra dødsanmeldelserne? I de ældste anmeldelser svinger indholdet meget. Men fra omkring 1820-30 får man som regel anført dødsdato, bopæl, ægteskabelig stilling, arbejdsmæssig stilling, om der er myndige eller umyndige arvinger, samt navnet på anmelderen, der ofte er en slægtning. Vigtigst af alt oplyses det, om der er afholdt skifte, hvor og hvornår.

I en anmærkningsrubrik kan det dog være anført, at den efterlevende ægtefælle ønske-

de at sidde i uskiftet bo, at der kun var myndige arvinger, at afdøde var på aftægt eller nød fattighjælp, eller at boet var udlagt til dækning af begravelsesomkostningerne. Eventuelt at boets værdi ikke oversteg et vist mindre beløb. I alle disse tilfælde er der som hovedregel ikke afholdt skifte. Det kan også være oplyst, at der har foreligget et testamente, eller at boet har været behandlet af samfrænder eller ekstraordinære skifteforvaltere/skiftekommissærer. I disse sager er der afholdt skifte, men ofte er behandlingen ikke indført i den almindelige skifteprotokol. (Se litteraturlisten om skifte-væsenet).

Det var lidt om, hvad man kan forvente at finde i dødsanmeldelserne, men hvornår begyndte man at føre dødsanmeldelsesprotokoller?

Ja allerede i Danske Lov fra 1683 er det befaleet i 5. bogs 2. kapitels 1. artikel om arv og skifte, at "når nogen ved døden afgår og efterlader sig enten umyndige, eller fraværende, eller udlændiske, eller ingen arvinger, da skulle de, som i huset ere, hvor den afdødes gods og midler findes, under tilbørlig straf straks give stedets øvrighed det tilkende". Men nogen lister over dødsanmeldelser har denne paragraf nu ikke forårsaget, selvom bestemmelsen blev indskærpet såvel ved forordning af 10. august 1697 som ved plakat af 12. januar 1750.

Først med forordningen af 12. september 1792 om arveafgift blev det i paragraf 8 fastslået, at også dødsfald, hvor myndige arvinger selv er tilstede, skulle anmeldes, "så at herefter skal alle dødsfald, under foranførte straf, straks anmeldes for ethvert steds ordentlige skifteforvalter, *som antegner alle slige anmeldelser i sin skifteprotokol*". Hovedformålet var naturligvis at få så mange arveafgifter som muligt i den altid tomme kasse.

Efter amtsreformen 1793 overgik hoved-

parten af skiftesagerne på landet fra amt-mændene til herreds- og birkefogderne - dog hørte fæsterne stadig under godsforvalternes skiftemyndighed, men også godsejerne havde pligt til at føre dødsanmeldelser.

Overholdt disse nye skifteforvaltere nu forordningen fra 1792 og indførte dødsanmeldelserne i deres skifteprotokoller? Hertil må vi sige nej. Det er desværre kun i et fåtal af retsbetjentarkiverne/godsarkiverne, at man kan konstatere dødsanmeldelser indført på dette tidlige tidspunkt.

Det kneb altså med at få efterlevet anmeldelsespligten, og ved et kancelli promemoria af 1. september 1810 blev det derfor indskærpet, at sognepræsterne ikke måtte kaste jord på nogen, som ved døden var afgået, førend det godtgjordes med den såkaldte gravseddel, også kaldet muldseddel eller jordseddel, at dødsfaldet var anmeldt til skifteretten, dog undtaget de på Fødselsstiftelsen eller Frederiks Hospital hemmeligt fødendes dødsfald.

Det gav åbenbart et skub i den rigtige retning, og ved dødsindførslerne i kirkebøgerne anføres det nu også tit i anmærkningsrubrikken, at sognepræsten har fået forevist skifteretsattest, attest fra herredsfogden, eller slet og ret attest af den og den dato. Det viser, at præsten har efterlevet reglerne og sikret sig forevisning af den lovbefalede attest om dødsanmeldelsen, før han begravede den afdøde.

Ligeledes begynder man nu at kunne finde dødsanmeldelserne indført i skifteprotokollerne, oftest ind imellem alle skifterne, men i kronologisk orden. Man kan som tidligere nævnt ikke altid være sikker på, at disse anmeldelser er medtaget i protokollernes navneregistre, så man må eventuelt selv ind og slå efter i protokollen omkring dødstidspunktet. Langt de fleste anmeldelser skete

1-2 dage efter dødsfaldet. Omkring 1820-30 begynder der at fremkomme særskilte dødsanmeldelsesprotokoller i et stort antal retsbetjentarkiver. Men ingen regel uden undtagelse. I må selv kontrollere i registraturerne.

Ved kancellicirkulære af 5. februar 1828 bestemtes, at afdøde fattiglemmers efterladenskaber ikke behøvedes at tages under skiftebehandling, men kunne overlades direkte til fattigkommissionerne til dækning af deres afholdte udgifter, dog blev forpligtelsen til dødsanmeldelse fastholdt også for disse almisselemmer.

I "Lov om Skifte af Dødsbo og Fællesbo m.v." af 30. november 1874 anføres, at anmeldelsespligten påhviler den afdødes eventuelle ægtefælle, i andet fald tilstedeværende myndige arvinger, eller hvor sådanne ikke findes, da den hos hvem den afdøde har været til huse.

Op og skrivelse fra Justitsministeriet af 20. september 1889 fastslår, at i forbindelse med afdøde personer, som ikke vides at have haft nogen fast bopæl, tages deres bo under skiftebehandling i den jurisdiktion, hvor de er funden døde. Ligeledes må dødsanmeldelse antages at finde sted her.

Til allersidst den løftede pegefinger: Husk at bruge dødsanmeldelserne, før I kaster jer hovedkulds ud i en eftersøgning af et skifte!

Litteratur om skiftevæsenet

- Temahæfte fra SLÆGTEN: Slægtsforskere: Lad os vedgå arv og gæld! 1993.
- Arkivernes Informationsserie: Finn Andersen: Selv dødsboer fortæller. Skifterets-sager og deres brug. 1991.
- Personalhistorisk Tidsskrift 1995:2: Hans H. Worsøe: Skiftemateriale i amtsarkiverne.

Gamle gravsten

af Marianne Bro-Jørgensen, museumsinspektør, Viborg Stiftsmuseum (som *Gravregistrering og gravminder* trykt i *Kirke og Sogn*, kirkeblad for Asmild-Tapdrup Pastorat, 1997).

Gamle dages sognekirkegård var egnens historiebog og fundament i en tid, da de fleste fødtes, levede og døde inden for sognets rammer. Det var i en tid, da gårde og ejendomme, værksteder og butikker gik i arv i familien, og hvor det var en selvfølge, at man havde pligt til at sørge for slægtens gamle og døde. Pligten var samtidig en anledning til en kontakt til alle dem, der var gået forud, til at mindes deres fortjenester og særpræg ved indretningen af deres sidste hvilested og gravsten.

Man kom på kirkegården ved begravelsen. Heri deltog de fleste fra sognet, og man kom der om søndagen, når man var til gudstjeneste og kunne foretage den lille ugentlige inspektion af familiens gravsteder, luge lidt, rive gruset og studse hække og træer.

Indretningen af de enkelte gravsteder vekslede med tiden. Før midten af forrige århundrede var de enkelte gravsteder ikke adskilt i særlige små haver, men gravkors og -sten stod opstillet ved små tuer i græsset. Senere opdelte man kirkegården i små parceller, og hvert gravsted fik tildelt en eller flere enheder. De enkelte gravsteder blev indhegnet og beplantet særskilt og forsynet med hver sin gravsten eller -kors. I 1880'erne, da landets jernstøberier blomstrede, bestod en stor del af deres produktion af jernkors med inskription og af jerngelændere til at indhegne gravstederne.

Gode ord med på vejen

I dette århundrede blev det almindeligt at plante hække af lave planter som buksbom og taks omkring de enkelte gravsteder og at tilplante dem med forskellige prydræer og buske.

Gravmindet blev til en sten, populære var flade marmorplader på betonstøtter eller indfattet i rankeornamenteret beton. Sten-

huggerne fik kronede dage, da man begyndte at lave gravminder i sandsten og granit. Det sidste kunne hugges i korsform eller steler og have indhuggede ornamenten ud over indskriften. Stenen kunne være prik-hugget eller poleret og med indsløbne indskrifter, og det var ikke ualmindeligt at gøre meget ud af ordlyden, fortælle om den afdødes betydning for sognet, hans eller hendes position i samfundet, og hvem der havde rejst stenen, foruden et par gode ord med på vejen fra biblen eller salmerne.

Senere i dette århundrede begyndte man at interessere sig for stenen som sin egen form, og det blev muligt at hente en af de markante sten fra ejendommens jord ind og bruge som gravsten for slægtens overhoved, eller på familiegravstedet. Indskrifterne blev nu ikke blot hugget ind, men kunne også være bronzebogstaver, anbragt på stenen.

I takt med samfundets stigende mobilitet og individualisering ændredes gravindskrifterne fra de mere fyldige omtaler til meget nøgterne indskrifter, blot med navn og data.

Da den store afvandring fra landet begyndte efter Anden Verdenskrig, blev det sværere for familien at holde gravstederne. Mange af dem, som nu kom på kirkegården, havde ikke mere det nære forhold til de mennesker, som var begravet her, og kirkegårdens gravsten blev i egentlig forstand historie, men en historie, som kun de professionelt interesserede formåede at give liv og mening.

Når gravstedet blev nedlagt, blev gravstenen flyttet ud langs diget eller hen i et hjørne af kirkegården, hvor den stod, indtil der blev for mange af dem, og menighedsråd og graver enedes om at kassere de dårligste eller mindst kendte. Stenhuggeren tog i starten nogle af de største og genanvendte til nye gravsten, men efterhånden kunne det ikke betale sig, og så tog entreprenørerne

sig af sagen, huggede gravstenene i skærver og fræsede indskriften ud. Det gik engang imellem lidt stærkt, og det med at fjerne indskriften blev ikke altid overholdt til fulde.

Gamle gravsten på havnefront

Det var netop en sag med en ikke slettet gravstens indskrift, som startede hele den officielle gravminderegistrering, som landets museer i disse år er ved at gennemføre. Der skulle hældes ekstra sten på en havnefront ved Thisted, og da det var sket, kom en af museumsinspektørerne ved museet i byen forbi og lagde mærke til, at en af stenene, som vendte op mod vejen, var resten af en sort, poleret gravsten med dele af indskriften bevaret. Hun klagede til de kirkelige myndigheder, og kirkeminister Mette Madsen gennemførte i løbet af kort tid en lov om registrering af bevaringsværdige gravminder på alle landets kirkegårde, og efter aftale med Statens Museumsnavn blev det landets museumsråd, som skulle tage vare på registreringerne.

Der blev udarbejdet nogle retningslinjer, som arbejdet skulle foregå efter, og der blev lavet et skema til brug ved registreringen, så resultatet kunne blive rimeligt ensartet for hele arbejdet.

Museumsrådene landet over har valgt lidt forskellige løsninger. Nogle steder har man engageret ledige museumsfolk til at lave registreringen i hele det amt, som museumsrådet dækker. Andre steder, som i Viborg, har vi valgt at lægge registreringen ud til de enkelte museer, som inden for deres almindelige arbejdsområde har ansvaret for registreringen, og på den måde er Viborg Stiftsmuseum ansvarlig for registreringen i kommunerne Viborg, Aalestrup, Møldrup, Tjele og Hvorslev, mens Bjerringbro, Kjellerup og Karup kommuner »passes« af Blicher-egnens Museum i Thorning.

En gravminderegistrering begynder ofte med en opringning fra menighedsrådet, og museet og menighedsrådet aftaler en dag for en besigtigelse.

De fleste af de kirkegårde, vi har været på indtil nu, har ikke haft pladsproblemer, men har gerne villet have en bedre ordning på de sten, mange eller færre, som var blevet stillet til side efter nedlæggelse af gravsteder.

Derfor starter besigtigelsen ofte ved disse sten - i det såkaldte lapidarium - opbevaringssted for sten. Fra museets side medbringer vi vore skemaer, fotografiapparat og målebånd og så de retningslinjer, som vi følger ved vægtningen af de enkelte gravsten.

Derfor er de bevaringsværdige

Bevaringsværdige er ifølge disse regler:

1. Alle gravminder, der er mere end 100 år gamle. Mange af de gamle støbejernskors vil komme ind under den kategori.
2. Af de gravminder, som gennem årene har været typiske for kirkegården, bør et eksemplar af hver type bevares. På Tapdrup Kirkegård har vi blandt andet valgt at pege på to gravplader støttet af betonsøjler, den ene sort, den anden hvid, hvor den sorte også har bevaret den gotiske skrift i indskriften over Andrea Nicoline Nielsen, mens den hvide har en typisk blomsterramme omkring indskriften over Karl Vilhelm Jakobsen.
3. Gravminder, hvis udsmykning er af interesse, kunst- og kulturhistorisk set. Det kan være særlige relieffer, som der ikke er repræsentanter for i Tapdrup, men også blomsternamenter i bronze, som Martinus Pedersens sten, eller sandblæste blomsterranker og roser, som på Johannes Rasmussen Saabyes gravsten.
4. Gravminder med gamle slægts- og stednavne. Her er det særlig vigtigt at foretage registreringen i samarbejde med mennesker med godt lokalkendskab. I Tapdrup udvalgte vi i fællesskab gravsteder som Chr. Nielsen Ibh, Jens P. Klaris og Laust Jensen Gades

gravsten, samt de tre gravsten for familien Pokitko.

5. Gravminder med særlig fyldige inskriptioner (levnedsløb, salmer, bibelcitater). Her var der mange eksempler i Tapdrup, som spændte lige fra citater fra biblen, som Chr Nielsen Ibh, Martinus Pedersen og Johannes Rasmussen Saabyes gravsten til hele sætninger, som fortalte om et liv i samvær med sognet, som førstelærer Niels Overgaard Jensens, der er rejst af Tapdrup sogns beboere i taknemmelighed for 39 års virke, eller [landbrugsminister Anders Nielsen (1862-1914)s forældre] husmand Niels Johansen og hans kones gravsten, der slutter »De levede Livet i Arbejd og Opofrelse. Deres Død blev en Udløsning i Hengivelse og Fred.«
6. Kunstnerisk udførte sten. Her rummer de færreste kirkegårde helt særlige stykker, udført af anerkendte kunstnere, men stenen for Chr. Christensen Bak på Tapdrup Kirkegård er i hvert fald et smukt eksempel på et harmonisk opbygget gravminde med en smuk jugendlignende dekoration.
7. Minder over egnens eller landets fortjenstfulde mænd og kvinder. Igen er det et af de punkter, hvor samarbejdet mellem de lokale og det registrerende museum er helt nødvendigt, selv om vi ikke havde brug for det til at skille [ovennævnte] Anders Niensens familiegavsted ud, og heller ikke det smukke kors over korporal C.M.C Bak, faldet i første verdenskrig i Frankrig i New Zealandsk tjeneste. Men malerinde Mathilde Thalbitzer kom netop med, fordi vi havde mulighed for at trække på lokalt kendskab.

Provstesyn afgørende

Når den indledende runde er overstået, og de bevaringsværdige gravminder er udpæget, går museets medarbejdere i gang med at udfylde skemaer på de enkelte gravsten eller gravsteder, fotografere dem og måle

dem op. Den del af arbejdet er grunden til, at vi foretrækker at foretage registreringen i de mildere af årets måneder, hvor det er muligt at stå udendørs og skrive og fotografere, uden at alt bliver vådt eller fryser til is.

Skemaer bliver renskrevet og fotografier fremkaldt, og de renskrevne ark bliver kopieret med et sæt til museets arkiv og et sæt til menighedsrådet til videresendelse til provsten. Ved et efterfølgende provstesyn bestemmer synet derefter, hvilke sten der skal endeligt registreres som bevaringsværdige og føres til protokols som sådanne. Disse sten skal herefter i princippet bevares på kirkegården for fremtiden. Er der uenighed om museets forslag til registrering, kan synet selv foretage yderligere registrering eller vælge at stryge nogle af forslagene. I det sidste tilfælde har museets sagkyndige mulighed for at anke afgørelsen til kirkeministeriet.

Endelig ligger det i lovens bestemmelser, at der skal foretages en ajourføring af registreringen, af hensyn til nye markante gravsten, hundredeårsreglen og andre forhold. Det har vi i Tapdrup forsøgt at tage højde for ved ikke bare at foreslå en bevaring af de sten, som måske ellers ville være blevet kasseret, men også give forslag til hvilke af de » fungerende « gravsten og gravsteder, som til sin tid vil være bevaringsværdige.

Gravstenene fortæller historie, kort eller langt, men de er meget ofte de mest håndgribelige minder om mennesker, som engang levede og havde betydning for deres kreds, og derfor er de nok værd at værne om.

Efterskrift

Så vidt Marianne Bro-Jørgensen. - Selv om der i artiklen henvises til lokale eksempler, kan de generelle retningslinjer for bevarelse af gravminder på vore kirkegårde let udledes. Og bevaring af gravminder har jo stor interesse for os som slægtsforskere!

I det forløbne år har der været avisskrivelser vedr. bevaring/kassation af gravminder

fra mindst 2 af Viborg-områdets kirkegårde, så spørgsmålet kan let afføde diskussioner.

Som det fremgår, har det ikke været målet med Mette Madsens lov at bevare alle gravsten - men derimod at sikre bevaring af *udvalgte* sten, både atypiske og typiske sten (flotte og dyre/simple og billige) samt sten over atypiske og fremtrædende personer.

I den forbindelse er det for både slægtshi-

storisk og lokalhistorisk interesserede kredse af stor vigtighed at fastholde museumsfolkene på reglen, se ovenfor i punkt 4. og 7., om *samarbejde med mennesker med godt lokalkendskab*, når gravsten indstilles til bevaring over for provstesyret. - Enkelte steder kan menighedsråd måske bestå af tilflyttere uden det grundige lokalkendskab.

AB

Ældste dansker

af Lilian Kristensen, Mågevej 2, Mønsted, 8800 Viborg ☎ 86 64 63 73.

Alle ved vist, at verdens ældste dansker hedder Chris - Christian Mortensen og bor i Californien; han har været omtalt i en TV-udsendelse og mindre artikler i både blade og aviser. - Men hans danske baggrund er mere ukendt.

Han fulde navn er Thomas Peter Thorvald Kristian Ferdinand Mortensen, og han blev født 16. august 1882 på Skanderborg-egnen, nærmere betegnet i Skårup i Fruering Sogn som yngste søn af skrædder Jens Carl Martinus Johansen, kaldet Mortensen, og hustru Maren Therkildsen, kaldet Thyboe. Efter at være udvandret til USA 1903 og at have arbejdet som skrædder i Chicago og bl.a. handelsmand andre steder i USA har Chris Mortensen siden 97 års-alderen boet på det danske alderdomshjem "Aldersly" i San Rafael, en forstad til San Francisco.

Faderen, Jens Carl Martinus Johansen, kaldet Mortensen, blev født 1842 i Skanderborg og døde 1904 i Skårup i Fruering Sogn, 62 år gl. Han var uægtefødt søn af Anne Mortensen, også kaldet Mortensdatter, og udlagt barnefar, slagtersvend Johan Christian Madsen i Skanderborg. - Jens Carl Martinus blev ifølge Søvind kirkebog gift 1868 i Gangsted Kirke med Maren Therkildsen, kaldet Thyboe, født 1842 i Skanderborg, død 1924 i Skårup i Fruering Sogn, 82 år gl. Hun var datter af vognmand Therkild Hansen Thyboe og hustru Caroline

Pedersdatter.

Jens Carl Martinus Johansen/Mortensen og Maren boede 1868-69 i Ås i Søvind Sogn og flyttede 1869 til Skårup i Fruering Sogn, hvor han var skrædder og husmand til sin død. Parret fik 6 børn, alle døbt Mortensen: 1) Hans Johan M., f. 1869, konfirm. 1883, men død før faderens skifte 1904, 2) Caroline Amalie Julie Agathe M., 1870-1874, 3) Carl Emil M., 1872-1874, 4) Carl Emil M., f. 1875, se nedenfor, 5) Anders Peter Julius M., f. 1878, var 1904 skomagervend i Chicago, og 6) Thomas Peter Thorvald Kristian Ferdinand M., kaldet Chris, f. 1882, se ovenfor. - Ved skiftet efter faderen levede kun 3 børn, nemlig 3 sønner, hvoraf de 2 yngste opholdt i Chicago.

Chris Mortensens ældre bror Carl Emil Mortensen, f. 1875, blev 93 år gl. Han blev gift 1906 i Stilling med Kirsten Marie Jensen fra Illerup, født 1877, og nævnes som husmand flere steder på Skanderborg-egnen, således 1907-09 i Mesing (Mjesing), 1911-16 i Bjertrup i Hørning Sogn og fra 1919 i Storning. Parret fik flg. 7 børn: 1) Anine Martine M., 1907-1912, 2) Erik Peder M., f. 1909, 3) Eleonora Johanne M., f. 1911, gift 1933 i Storning med fodermester Carl Viggo Ostenfeldt Rasmussen fra Silkeborg, født 1909, 4) Viggo Johannes M., f. 1912, 5) Anine Martine M., f. 1914, 6) Richard

Thorvald M., f. 1916, og 7) Ingrid Margrethe M., f. 1919.

Chris Mortensens bedsteforældre

Om hans farfar, slagtersvenden Johan Chr. Madsen i Skanderborg, er intet fundet. Farmoderen, Anne Mette Mortensdatter, blev født 1814 på Ringkloster Mark i Hylke Sogn og døde 1859 samme sted, 45 år gl. - Efter at hun havde fået ovennævnte uægtefødte søn i Skanderborg 1842 blev hun gift 1846 i Hylke med enkemand Peder Rasmussen, smed på Ringkloster Mark, født ca. 1803, død efter 1859, med hvem hun ca. 1847 fik datteren Elisabeth Petrea Pedersen; hun og den ældre halvbror nævnes i skiftet efter moderen 1859.

Chris Mortensens morfar, Therkild Hansen Thyboe, blev født 1810 i Skorup By og Sogn i Gjern Herred og døde 1856 i Skanderborg, 47 år gl. Han var søn af skolelærer Hans Nielsen Thyboe og hustru Ane Therkildsdatter. Therkild H. Thyboe blev gift 1841 i Fruering med Caroline Pedersdatter, født 1824 i Gjesing i Fruering Sogn, død 1884 i Skanderborg, 59 år gl. Hun var datter af Peder Pedersen, indsidder og senere gårdbestyrer i Gjesing, og hustru Maren Jensdatter. Efter Therkild H. Thyboes død blev Caroline Pedersdatter gift 2. gang 1858 i Skanderborg med fragtmand Therkild Jensen, født ca. 1826, død efter 1884 i Skanderborg(?).

Ved giftermålet 1841 var Therkild H. Thyboe karetmager i Skanderborg og derpå vognmand samme sted. - Caroline Pedersdatter fik i sine 2 ægteskaber mindst 8 børn, hvis senere skæbne fremgår af skifterne efter hendes 1. mand og hende selv. - Af 1. ægteskab flg. 6, hvoraf de 5 yngste alle blev døbt Hansen Thybo/Thyboe: 1) Maren Therkildsen, kaldet Thyboe, f. 1842, se ovenfor, 2) Peter H.T., f. 1844, død 1845-50, 3) Anne Charlotte Louise H.T., f. 1847, d. omkr. 1880, gift 1869 med Frederik Weibel, smed i Elsted, 4) Anne Petrine H.T., f. 1850, død før 1856, 5) Bolette Johanne H.T., f. 1851, død 1856-84, og 6)

Petrea H.T., f. 1855, død 1856-84. Af 2. ægteskab blot 2 levedygtige børn: 7) Peder Jensen, f. ca. 1859, opholdt sig 1884 i Haderslev, og 8) Mette Jensen, f. ca. 1867, opholdt sig 1884 i Randers.

Chris Mortensens farmor fra Hylke Sogn

Hun, Anne Mette Mortensdatter, født 1814 på Ringkloster Mark i Hylke Sogn, var datter af Morten Jacobsen (kaldet Møllegaard ved giftermålet, født ca. 1771, død 1823 på Ringkloster Mark i Hylke Sogn, 52 år gl., og hustru - gift 1813 i Hylke - Karen Laursdatter, født ca. 1794 i Stilling (iflg. folketæll. 1845), død 1876 på Ringkloster Mark i Hylke Sogn, 82 år gl. Efter Morten Jacobsens død blev hun gift 2. gang 1823 i Hylke med Jens Sørensen fra Hvilsted, født ca. 1794 i Kolt Sogn, død 1845-76.

Karen Laursdatter fik 6 børn, 4 i 1. og 2 i 2. ægteskab: 1) Anne Mette M., f. 1814 (se ovenfor), 2) Mette Kathrine M., f. 1817 (gift 1841 i Hylke med Hans Pedersen, f. ca. 1820; parret boede ved folketæll. 1845 i Ris i Ovsted Sogn og havde hendes søster Anne Mette med hendes uægtefødte søn boende hos sig), 3) Thomas M., f. 1819 (konf. 1834), 4) Ane Larsen (Lassen) M., f. 1822 (gift 1846 med Peder Rasmussen fra Solbjerg, f. 1818), 5) Maren Jensdatter, f. ca. 1823 (hjemme ved folketæll. 1834) og 6) Morten Jensen, f. ca. 1830 (overtog fødehjemmet på Ringkloster Mark, hvor moderen døde hos ham 1876).

Chris Mortensens morfar fra Gjern Herred

Han, Therkild Hansen Thyboe, født 1810 i Skorup By og Sogn, var søn af skolelærer Hans Nielsen Thyboe, født ca. 1763-67 i Søby, død 1845 i Århus Domsogn, 82 år gl., og hustru - gift 1806 i Røgen - Ane Therkildsdatter (egl. døbt Ane Nyemøller, ved dødsfaldet kaldet Anne Trap, men ved børns konfirmationer 1822 Møller), født 1775 i Skorup, død 1864 i Århus Domsogn, 89 år gl.; Ane var datter af Therkild Nielsen, født ca. 1746, død 1832 i Røgen By og

Sogn, 86 år gl., bosat i Skorup, men fra 1794 sognedegn for Røgen-Sporup Pastorat, og hustru Ellen Christensdatter, født ca. 1751, død 1815 i Røgen, 64 år gl.

Hans N. Thyboe var fra før folketællingen 1801 skolelærer i Skorup, hvor han da nævnes sammen med moderen Maren Christensdatter Thyboe, født ca. 1736-38, død 1811 i Skorup, 73 år gl. - 1812 blev Hans N. Thyboe kirkesanger og skolelærer i Årslev i Sønderhald Herred ved Randers; sidst boede han hos svigersønnen smed Jacobsen i Århus.

Hans N. Thyboe fik 6 børn, hvis skæbne fremgår af skiftet efter ham 1845-46: 1) Mariane, f. 1807 (gift før 1846 med B.....? i Randers), 2) Niels, f. 1808 (boede 1846 på Sjælland), 3) Therkild, f. 1810 (se oven-

for), 4) Ane Trap, f. 1813 (gift 1837 i Århus Domsogn med enkemand Niels Jacobsen, f. ca. 1798-1802 i Ringsted, smedeme-ster i Århus, boede ved folketæll. 1845 i Rosengade), 5) Bolette, f. 1815 (opholdt sig 1846 ugift på Sjælland), og 6) Charlotte Louise, f. 1817 (død før faderens skifte).

Afslutning

Det var lidt om den ældgamle Chris Mortensens danske baggrund. - Det ville være interessant, om man ved at opstille hans konsangvinitetstavle med oplysninger om samtlige forfædre (tilbage til de 16 eller 32 aner) og deres samtlige efterkommere frem mod nutiden kunne spore eller i al fald få antydninger af, hvorfra han har fået de arveanlæg, der er skyld i, at han stadig lever.

Henius - Jadekatten

Sohngårdsholm er en af de mange herregårde, som er blevet opslugt af voksende byer. I dette tilfælde Aalborg.

Den statelige hovedbygning i nyrenæssance fra 1886 er bevaret og indrettet til kontor, mens hele pladsen med avlsgårdens stalde, mødding og gårdsplads er bebygget.

Sohngårdsholm var en ladegård under Aalborghus Slot, og dengang hed den Filsted Ladegård. Den blev revet ned i årene 162729, da Wallensteins tropper havde besat Jylland som følge af Trediveårskrigen.

1664 solgte kronen ladegården med 97½ td. hartkorn fri hovedgårdsjord og 1.196½ td. hartkorn bøndergods til proviantskriv-eren ved Københavns Slot, Hans Hansen. - Ved en højesteretsdom af 4. februar 1678 erhvervede regeringsråd Nicolai Brüggermann retten til gården, som han straks solgte til Johannes Sohn.

1688 betalte Sohn 600 rd. for bevilling til, at gården måtte hedde Sohngårdsholm og nyde sædegårdsprivilegier, så længe dens tilliggende mindst var 200 tdr. hartkorn bøndergods. - Efter Sohns død 1691 over-

tog arvingerne herregården, og i de næste hundrede år var den i familiehandler.

1786 blev kammerherre Theodor Adeler ejer af Sohngårdsholm. Han fik 1798 tilladelse til at frasælge bøndergodset uden at tabe hovedgårdsfriheden. 1804 solgte han gården ud af slægten, og i de følgende år kom den meget i handlen.

Sohngårdsholm fik en ny storhedstid i 1885, da direktør Isidor Henius købte den. Den nye ejer var en af de betydeligste industri-fyrster i landet, men er nok ganske ukendt i forhold til folkekære skikkelser som Brøn-dum og Harald Jensen.

Isidor Henius (1820-1901) skabte den mo-derne spritfabrikation i Danmark. - Da han var 26 år gammel, oprettede han Aalborg Priviligerede Sirup- og Spritfabrik og påbe-gyndte 15. januar 1846 fremstillingen af Aalborg Taffel Akvavit. Det var ham, der fandt ud af at fjerne fuselen (ildelugtende og ildesmagende olier) fra spritten, så snapsen blev en kultiveret drik.

Da Aktieselskabet De Danske Spritfabrik-ker blev oprettet 1881, solgte Henius sin fa-brik til selskabet, men virkede som direktør for selskabets fabrikker i Aalborg, Randers

og Århus i fire år, indtil han købte Sohngårdsholm.

Isidor Henius lod i 1886 opføre en ny hovedbygning, og 1898 solgte han Sohngårdsholm med 275 ha, 35 tdr. hartkorn. De følgende ejere solgte jord fra, og efter at Aalborg Kommune købte den, blev udslettelsen total. Kun Isidor Henius' hovedbygning ligger tilbage.

Isidor Henius havde en søn, Max Henius, som udvandrede til Amerika og fik succes. Han købte 1911 et stykke af Rebild Bakker, dansk-amerikanernes første festplads. De nuværende 140 tdr. land, som tilhører Rebildselskabet, er købt for pengegaver fra amerikanske statsborgere, der støttede tanken om et sted, hvor udvandrerne kunne samles og fejre Den amerikanske Uafhængighedserklæring.

Rebildfesten skulle være fejret første gang 4. juli 1912, men blev udsat på grund af landesorgen efter kong Frederik den Ottendes død.

Ideen var vokset frem siden 1906, da dansk-amerikaneren Ivar Kirkegaard fremsatte tanken, men det var Max Henius, sønnen fra Sohngårdsholm, der skabte grundlaget for Rebildfesterne.

Disse ord om Sohngårdsholm er skrevet af Ole G. Nielsen, Lundforlundvej 8, 4200 Slagelse ☎ 53 58 40 16, og trykt i DIS-Danmarks blad *Slægt & Data*, 1997:3.

Lad artiklen være en indledning til et par ord om den jødiske slægt Henius, hvis historie, udvikling eller skæbne er skildret i romanen *Jadekatten*, skrevet 1997 af stamfaderen Isodor Henius' ætling i 5 led, den provokerende forfatter Suzanne Brøgger.

Den danske gren af slægten Henius, Isodor H., 1820-1901, kom fra byen Torn i

det daværende Vestpreussen, nu Torun i Polen. Også hans kone var af jødisk tysk-/polsk slægt, og sammen fik de en del børn, hvoraf flere ved valg af ægtefæller holdt sig til jødiske slægter.

Den betydeligste af sønnerne, der som faderen er optaget i *Dansk Biografisk Leksikon*, var ovennævnte Max Henius, 1859-1935, bryggeritekniker i Chicago, som anført ledende i den dansk-amerikanske bevægelse og hovedmanden bag oprettelsen af *Det danske Udvandrerarkiv*, der først havde til huse på Sohngårdsholm, men som nu er en del af *Lokalhistorisk Arkiv for Aalborg Kommune* med adresse i Arkivstræde ved Vor Frue Kirke.

Af Isidors yngre sønner findes ikke mindre end 3 optaget i *Kraks Blå Bog*, nemlig Erik S. Henius, 1863-1926, Emil Henius, 1868-1934, og Louis Henius, 1870-1938; de to første var grossererer, den sidste administrator på *Berlingske Tidende*.

Af næste generation fik direktør Arne Henius, død 1965, med sin ikke-jødiske kone Kate Warming, død 1980, sønnen Bent Henius, født 1920, kendt journalist og ligeledes optaget i *Kraks Blå Bog*, samt datteren Lilian Henius, født 1921. Hun blev gift 1. gang senest 1944 med pianist, senere forretningsmand Ove Preis, 1920-1969, skilt og gift 2. gang 1952 med cand.polit. Svend Brøgger, født 1926. - Lilian Henius fik i 1. ægteskab datteren Suzanne Preis/Suzanne Brøgger, født 1944. Denne velkendte forfatter, der er optaget i både *Dansk Biografisk Leksikon* og *Kraks Blå Bog* (her under giftenavnet Zeruneith), har nu - bl.a. med baggrund i den ikke-jødiske mormors efterladte breve - skildret slægten Henius i den underholdende, men provokerende roman *Jadekatten*, navnet er ændret til Løvin.

AB

Kirkebøger og evt. registre

Vedrørende indtastning på pc af kirkebøger eller dele af disse har Kaj F. Christensen, Primulavej 15, 7200 Grindsted ☐ 75 32 04 69 (E-mail: kajfc@post5.tele.dk) til både DIS-Danmarks blad *Slægt & Data* og SSFs blad *SLÆGTEN* sendt følgende indlæg:

Bruger vi vore ressourcer rigtigt?

I *Slægt & Data*, 1997 nr. 2, er der en opgørelse over Kildeindtastningsprojektet, KIP, pr. 28.5.1997. Opgørelsen viser, at der er indtastet i alt 3,02 % af folketællingerne 1769-1911. Det ses også, at der af kirkebøger er inddateret 16 med i alt 17.816 personer.

Efter min mening er KIP et godt arbejdsredskab, men det er meget tidskrævende at inddatere alle de oplysninger, det i dag er muligt at læse andre steder, og det vil være mere end en menneskealder at få inddateret alle kirkebøger op til 1812.

Siden starten af KIP er der imidlertid sket meget på landsarkiverne, de lokale arkiver og hos private forskere.

Det er indførelsen af microfiches, jeg tænker på. I dag kan vi på landsarkiverne se microfiches af alle landets kirkebøger

indtil 1891, de større lokalarkiver har ofte microfiches for hele amtet, lokale arkiver enten papirkopier eller microfiches af hele kommunens kirkebøger.

Det har gjort det meget lettere at søge efter personer til brug for slægtsforskning. Dog er det meget vanskeligt at følge de personer, der er flyttet i forbindelse med indgåelse af ægteskab. Der er en kortere periode, hvor der er ført af- og tilgangslister, men i det store hele kniber det at finde fraflyttede personer.

Derfor vil jeg fremkomme med et forslag:

Lad os inddatere alle vielser i alle sogne her i landet på Brothers Keeper og lægge dem ind på Internettet.

Her i Ribe Amt er jeg bekendt med, at følgende sogne er inddateret:

Grindsted 1693-1854 FVD	4.009 personer	1.298 ægteskaber
Hejnsvig 1693-1891 FVD	4.411 personer	1.262 ægteskaber
Kvong 1677-1891 FVD	3.741 personer	1.344 ægteskaber
Lunde 1798-1904 FVD	4.405 personer	1.705 ægteskaber
Outrup 1798-1904 FVD	5.596 personer	2.520 ægteskaber
Varde 3 sogne 1780- FV	8.252 personer	3.029 ægteskaber

I alt 8 sogne med i alt 30.414 personer med 11.158 ægteskaber. - Registrerne medtager tillige kendte hændelser for de opførte personer i de omliggende sogne.

Nu tager det et godt stykke tid at inddatere alle hændelser i et sogn, så lad os begynde med vielserne! Jeg vil regne med, vi i løbet af et års tid har inddateret alle vielser i alle sogne i Grindsted og Blåbjerg kommuner.

Der er ca. 2.500 sogne her i landet, og vi er ca. 1.500 medlemmer i DIS-Danmark. Hvis blot halvdelen af medlemmerne vil være med til at inddatere vielserne, vil det svare til, at hver indtaster 3-4 sognes vielser. Nu er alle sogne ikke lige store, så må-

ske skal nogle blot inddatere eet stort sogn, andre skal måske inddatere 4-6 små sogne.

De inddaterede vielser kan senere suppleres med de viedes fødselsdato og -sted samt dødsdato og -sted, måske med assistance fra de lokalhistoriske arkiver. Skulle der herefter være ressourcer i overskud, kan tiden bruges til at supplere med alle fødsler og dødsfald.

Jeg mener:

1. at der af hensyn til ensartetheden bør

- nedsættes en arbejdsgruppe til at komme med forslag til normalisering af navne, kaldenavne, sogne- og stednavne, markering af usikkerhed i data, inddatering af tidligere ubekendte ægtefæller og børn født uden for ægteskab.
2. at der lokalt (arkiv/bibliotek/kommune) bør oprettes hjemmeside på Internettet med plads til sognene, hvortil sognefilerne skal omdannes til HTML-filer ved hjælp af GED2HTML.
  3. at DIS-Danmarks kommende register over sognene medtager Internetsadresse og indtasterne af disse med adresse, telefonnummer og evt. E-mailadresse.
  4. at registrene afleveres til Dansk Data Arkiv til arkivering.
- Grindsted og Hejnsvig sognes kirkebøger samt nogle folketællinger kan ses på Internettet under Grindsted Biblioteks adresse: www.grindsted.bibnet.dk.

****

Så vidt Kaj F. Christensens forslag, som allerede har været trykt i *Slægt & Data* 1997:3 med en slags svar fra DIS-Danmark, som forbigåes her i - høflig - tavshed.

Kaj F. Christensens forslag er rigtigt godt! - Se blot på den succes, Kildeindtastningsprojektet har haft med folketællingerne, hvoraf flere årgange har passeret de 25% - Den i denne forbindelse nedsatte *Samarbejdsgruppen for Kildeindtastninger*, SAKI, må allerede have gjort sig tanker om de i pkt. 1 nævnte problemer.

Man skal selvfølgelig være forsigtig med at fremsætte konkrete ønsker til de frivillige indtastere i Kildeindtastningsprojektet, men et forslag som foregående må sagtens kunne indpasses i det igangværende projekt. - Her er en række indtastere allerede i gang med diverse kirkebøger, men afsluttet er nu 1. december 1997 blot 17 enheder fordelt på følgende 9 sogne/købstæder og åremål:

- 1 Hinge, Lysgaard, Viborg, 1815-35 (FVD), v. Niels Bierring Lauritzen.
- 2 Hjardemål, Hillerslev, Thisted, 1808-48 (FVD), v. Bent Juhl Christensen.
- 3 Holstebro, købstad, Ringkøbing, 1762-1815 (FVD), v. Eigil Nicolaysen.
- 4 Lønne, Vester Horne, Ribe, 1820-59 (FVD), v. Ole Degn.
- 5 Nørresundby, købstad, Aalborg, 1687-1815 (FVD), v. Maibrit Baden.
- 6 Rud, Galten, Randers, 1735-1814 (FVD), v. Tove M. Jensen.
- 7 Vester Bølle (Vesterbølle), Rinds, Vi-

- borg, 1813-45 (FVD), v. Maibrit Baden.
- 8 Vester Hassing, Kær, Aalborg, 1814-1914 (FVD), v. Mogens Marcussen.
- 9 Vinderslev, Lysgaard, Viborg, 1736-1819 (FVD), v. Niels Bierring Lauritzen.

Sognene her er opført som i *SLÆGTENS Sogn, herred - kirkebøgerne på Statens Arkiver*, alle fra området under landsarkivet i Viborg.

Mange andre sognes kirkebøger har i tidens løb været udsat for bearbejdning af flittige slægtsforskere og lokalhistorikere. Disse arbejder er det af stor betydning at få fat på, når man sidder på arkiverne landet over og arbejder med de gamle kirkebøgers ofte svært læselige skrift. Og det gælder, hvad enten man har en papirkopi til rådighed, eller man må "nøjes" med de moderne mikrokort, som nu er tilgængelige for hele landet på samtlige Statens Arkiver.

På Statens Arkiver findes en lang række registre til (oftest viede og døde) eller afskrifter af mange kirkebøger. Det ville være rart, om Statens Arkiver, når nu de landsdækkende mikrokort-kopier findes, kunne finde frem til muligheder for også at få kopier af hinandens "nøgler" (afskrifter/registre) til kirkebøgerne.

På landsarkiverne i Viborg og København findes følgende materiale, nummereret fortløbende efter ovenstående KIP-materiale og på samme vis, bogstaverne i parentes efter årstallene står for Født, Viede og Døde:

Landsarkivet i Viborg, LAV

- 10 Albæk, Dronninglund, Hjørring, 1717-1891 (VD), v. Byhist. Arkiv, Sæby, 1990.
- 11 Asaa-Melholt, Dronninglund, Hjørring, 1888-1936 (V), v. Sv. Aage Nielsen/Dronninglund lokalhist. arkiv, 1987-89.
- 12 Bjerring, Middelsom, Viborg, 1855-69 (FVD), v. Niels Henry Jensen, Færøvej 12, 8800 Viborg ☎ 86 62 51 70.
- 13 Dronninglund, Dronninglund, Hjørring, 1749-1927 (V), v. Sv. Aage Nielsen/LAV 1986-88.
- 14 Dråby, Mols, Randers, 1814-81 (VD), v. Byhist. Arkiv, Ebeltoft, 1982.
- 15 Ebeltoft, købstad, Randers, 1814-91 (VD), v. LAV.
- 16 Fredericia, købstad, Vejle, 1806-91 (VD), v. LAV.
- 17 Frederikshavn, købstad, Hjørring, 1791-1891 (VD), v. LAV.
- 18 Fuglslev, Djurs Sdr., Randers, 1814-83 (VD), v. Byhist. Arkiv, Ebeltoft, 1982.
- 19 Grenå, købstad, Randers, 1816-91 (VD), v. LAV.
- 20 Grindsted, Slavs, Ribe, 1693-1814, v. Søren Søndergaard/Jan Otkjær, 1994 (Smedegårdsvej 24, 8800 Viborg ☎ 86 67 17 25).
- 21 Gimsing, Hjerm, Ringkøbing, 1808-91 (VD), v. LAV.
- 22 Henne-Lønne, V. Horne, Ribe, 1682-1766, v. Gert Ravn Nørgaard, Lokalhist. Værksted, 1994 (Granvænget 3, Aal, 6840 Oksbøl ☎ 75 27 19 57).
- 23 Herning, Hammerum, Ringkøbing, 1815-91 (VD), v. LAV.
- 24 Hjarup, Anst, Ribe, 1664-1734 (FVD), v. Johs. Lind, 1985-88 (Spurvevænget 41, 6710 Esbjerg V ☎ 75 46 03 61).
- 25 Hjarup, Anst, Ribe, 1664-1734 og 1760-1802 (FVD), v. Ingrid Bruun, Kolding.
- 26 Hjorthede, Middelsom, Viborg, 1814-41, v. Niels Henry Jensen, Færøvej 12, 8800 Viborg ☎ 86 62 51 70.
- 27 Hjørring-Skt. Hans-Skt. Olai, købstad/Vennebjerg, Hjørring, 1693-1726 (FVD), v. Torben Hvidegaard, 1994 (Callunavej 19, 3450 Allerød).
- 28 Hjørring, købstad, Hjørring, 1814-91 (VD), v. LAV.
- 29 Holstebro, købstad, Ringkøbing, 1816-91 (VD), v. LAV.
- 30 Hornslet, Ø. Lisbjerg, Randers, 1716-1813 (FVD), v. Søren Sloth Carlsen, Rosenholm Egnarkiv, 1989.
- 31 Horsens, købstad, Skanderborg, 1680-1891 (VD), v. LAV.
- 32 Hyllested, Djurs Sdr., Randers, 1719-1882 (VD), Byhist. Arkiv, Ebeltoft, 1982.
- 33 Hørby, Dronninglund, Hjørring, 1725-1891 (VD), v. Byhist. Arkiv, Sæby, 1991.
- 34 Janderup-Billum, Vester Horne, Ribe, 1637-1767 (F), v. Holger Hertzum-Larsen, 1984 (Hovedgaden 32, Nr. Nisum, 7620 Lemvig ☎ 97 89 13 07).
- 35 Samme (på grundlag af 34), v. Gert Ravn Nørgaard, Lokalhist. Værksted (Granvænget 3, Aal, 6840 Oksbøl ☎ 75 27 19 57).
- 36 Karup, Dronninglund, Hjørring, 1752-1891 (VD), v. Byhist. Arkiv, Sæby, 1987.
- 37 Kolding, købstad, Vejle, 1635-1891 (VD), v. LAV.
- 38 Langå-Sdr. Vinge-Torup, Middelsom, Viborg, v. Niels Henry Jensen, Færøvej 12, 8800 Viborg ☎ 86 62 51 70.
- 39 Lee, Middelsom, Viborg, 1814-55 (FVD), v. Niels Henry Jensen, Færøvej 12, 8800 Viborg ☎ 86 62 51 70.
- 40 Lemvig-Nørlem, købstad/Skodborg, Ringkøbing, 1640-1753 (forkortelser og tegn), v. Erling Møller, Rønde.

- 41 Lemvig, købstad, Ringkøbing, 1801-91 (VD), v. LAV.
- 42 Løgstør, købstad, Aalborg, 1814-91 (VD), v. LAV.
- 43 Løsning-Korning, Hatting, Vejle, 1700-1819 (V), v. Birgit Øskov, 1993 (Rolighedsvej 56, 9400 Nørresundby ☛ 98 17 63 76).
- 44 Mariager, købstad, Randers, 1814-91 (VD), v. LAV.
- 45 Nibe, købstad, Aalborg, 1813-91 (VD), v. LAV.
- 46 Nykøbing, købstad, Thisted, 1814-91 (VD), v. LAV.
- 47 Nørresundby, købstad, 1815-91 (VD), v. LAV.
- 48 Ove-Vive-Valsgaard, Hindsted, Aalborg, 1709-36 og Ove-Valsgaard, 1737-1813 (VD), v. Leif H. Pedersen, 1992 (Fabriciusvej 4, 9210 Aalborg SØ ☛ 98 14 90 78).
- 49 Ovrtrup, V. Horne, Ribe, 1798-1904 (FVD), v. Kaj F. Christensen, 1995 (Primulavej 15, 7200 Grindsted ☛ 75 32 04 69 E-mail: kajfc@post5.tele.dk).
- 50 Randers, købstad, Randers, 1798-1891 (VD), v. LAV.
- 51 Ribe, købstad, Ribe, 1685-1891 (VD), v. LAV.
- 52 Ringkøbing, købstad, Ringkøbing, 1686-1891 (VD), v. LAV.
- 53 Rosmus, Djurs Sdr., Randers, 1719-1882 (VD), v. Byhist. Arkiv, Ebeltoft, 1982.
- 54 Rostrup, Hindsted, Aalborg, 1689-1813 (VD), v. Leif H. Pedersen, 1992 (Fabriciusvej 4, 9210 Aalborg SØ ☛ 98 14 90 78).
- 55 Rud, Galten, Randers, 1735-1814 (FVD), v. Tove M. Jensen, 1989 (Kløvermarken 3, 6430 Nordborg ☛ 74 45 02 35), se ovenfor nr. 6.
- 56 Sahl-Gullev, Middelsom, Viborg, 1771-1813 (FVD), v. Niels Henry Jensen, Færøvej 12, 8800 Viborg ☛ 86 62 51 70.
- 57 Sall, Houlbjerg, Viborg, 1694-1813 (FVD), v. Niels Henry Jensen, Færøvej 12, 8800 Viborg ☛ 86 62 51 70.
- 58 Silkeborg (Linå), købstad, Skanderborg, 1844-56 (VD), v. M. Bach, 1990.
- 59 Samme, 1856-91 (VD), v. LAV.
- 60 Skagen, købstad, Hjørring, 1647-1891 (VD), v. LAV.
- 61 Skanderborg, købstad, Skanderborg, 1723-1891 (VD), v. LAV.
- 62 Skjern, købstad, Ringkøbing, 1813-91 (VD), v. LAV.
- 63 Skive, købstad, Viborg, 1812-91 (VD), v. LAV.
- 64 Skæve, Dronninglund, Hjørring, 1675-1891 (VD), v. Byhist. Arkiv, Sæby, 1991.
- 65 Sæby, købstad, Hjørring, 1685-1891 (VD) Byhist. Arkiv, Sæby, 1991.
- 66 Samme, 1814-91 (VD), v. LAV.
- 67 Sdr. Omme, 1685-1766 (afskrift), v. Grindsted og Omegns Slægts- og Lokalhist. Forening, 1981.
- 68 Thisted, købstad, Thisted, 1814-91 (VD), v. LAV.
- 69 Tirstrup, Djurs Sdr., Randers, 1814-82 (VD), Byhist. Arkiv, Ebeltoft, 1982.
- 70 Torslev, Dronninglund, Hjørring, 1748-1891 (VD), Byhist. Arkiv, Sæby 1988.
- 71 Torup-Vust, V. Han, Thisted, 1836-70 (FVD), v. Egon Vestergaard, 1986.
- 72 Ulsted, Kær, Aalborg, 1634-1891 (V), v. Anders Pedersen, 1991.
- 73 Understed, Dronninglund, Hjørring, 1752-86 (reg.), v. Peter Bach, Rensdyrvej 33, Kristrup, 8900 Randers.
- 74 Samme, 1752-1891 (VD), v. Byhist. Arkiv, Sæby, 1990.
- 75 Vamdrup, Anst, Ribe, 1664-1734 og 1760-1802 (VD), v. Ingrid Bruun, Kolding.
- 76 Varde, købstad, Ribe, (1702)-1891 (VD), v. LAV.
- 77 Vejle, købstad, Vejle, -1891 (VD), v. LAV.
- 78 Samme, 1714-24 (FVD), v. Gert Hviid, 1992.

- 79 V. Assels, Morsø Sdr., Thisted, 1814-91, v. Hans Engmark, 1993 (Grøftthøjparken 159, 6.th, 8260 Viby J.).
- 80 Viborg, købstad, Viborg, 1813-91 (VD), v. LAV.
- 81 Volstrup, 1725-1891 (VD), v. Byhist. Arkiv, Sæby 1990.
- 82 Vorbasse, Slavs, 1755-1813, v. Johs. Lind, 1986-88 (Spurvevænget 41, 6710 Esbjerg V ☛ 75 46 03 61).
- 83 Ø. Assels, Morsø Sdr., Thisted, 1814-91, v. Hans Engmark, 1993 (Grøftthøjparken 159, 6.th, 8260 Viby J.).
- 84 Aal, V. Horne, Ribe, 1691-1726, Gert Ravn Nørgaard, Lokalhist. Værksted, 1994 (Granvænget 3, Aal, 6840 Oksbøl ☛ 75 27 19 57).
- 85 Aalborg, købstad, Aalborg, 1814-91 (VD), v. LAV.
- 86 Aasted, Harre, Viborg, 1659-1813 (FVD), v. Niels Henry Jensen, Færøvej 12, 8800 Viborg ☛ 86 62 51 70.
- Landsarkivet i København, LAK**
- 87 Allindemagle, Ringsted, Sorø, 1755-1814 (FVD), v. Ina og Chr. E. Sørensen, 1995 (Maria Kirkeplads 2, 1.tv., 1707 Kbh. V ☛ 33 24 87 63).
- 88 Askø, Fuglse, Maribo, 1714-1814 (FVD).
- 89 Brønshøj, København, Københavns, 1660-82 (FVD), v. Else Krøigaard, 1995.
- 90 Fejøl, Fuglse, Maribo, 1725-1812 (FVD), v. John Rohde.
- 91 Femøl, Fuglse, Maribo, 1679-1814 (FVD), v. John Rohde og Max Hansen.
- 92 Frederiksberg, købstad, Storkøbenhavn, 1778-1877 (F på kort), 1805-1921 (V på kort).
- 93 Glostrup, Smørum, Københavns, 1676-1814 (FVD), bd.1-2, 1957-64.
- 94 Haraldsted, Ringsted, Sorø, 1700-1814 (FVD), v. Ina og Chr. E. Sørensen, 1993 (Maria Kirkeplads 2, 1.tv., 1707 Kbh. V ☛ 33 24 87 63).
- 95 Helsingør, købstad, Frederiksborg: Skt. Olai 1681-1874 (F).
- 96 Jersie, Tune, Københavns, 1747-1814 (FVD), v. Peter Wodskou, Arnesvej 44, 2700 Brønshøj ☛ 31 28 94 75.
- 97 Jystrup-Valsøllille, Ringsted, Sorø, 1647-1814 (FVD), v. Ina og Chr. E. Sørensen, 1993 (Maria Kirkeplads 2, 1.tv., 1707 Kbh. V ☛ 33 24 87 63).
- København:**
- 98 Abel Cathrines Stiftelse 1807-91 (FVD på kort).
- 99 Almindeligt Hospital 1764-1891 (FVD på kort).
- 100 Børnehuset/Straffeanstalten på Christianshavn 1710-1892 (FVD på kort).
- 101 Citadelskirken 1712-1891 (FVD på kort).
- 102 Den kgl. Fødsels- og Plejestiftelse 1759-1813 (F på kort).
- 103 Det civile Arresthus 1766-1882 (FVD på kort).
- 104 Det kgl. Frederiks Hospital 1758-1820 (FVD på kort)
- 105 Frederiks tyske Kirke 1738/59-1886 (FVD på kort)
- 106 Garnison 1691-1819 (FVD for udvalgte), 1799-1921 (V på kort).
- 107 Helligånds Kirke 1702-1816 (FVD for udvalgte), 1813-91 (V på kort).
- 108 Hof- og Slotskirken 1686-1892 (FVD på kort).
- 109 Holmens Kirke 1639-1813 (FVD for udvalgte), 1813-91 (V på kort).
- 110 Københavns tvangsarbejdsanstalt Ladedgården 1836-86 (FVD på kort).
- 111 Ladedgården og Pesthuset 1734-67 (FVD på kort).
- 112 Skt. Jakobs Kirke 1878-91 (V).
- 113 Skt. Nicolai 1694-1721, 1735-1805 (FVD for udvalgte).
- 114 Søkvæsthuset 1743-1815 (FVD på kort).
- 115 Trinitatis Kirke 1660-1816 (FVD for udvalgte), 1813-1907 (V på kort).
- 116 Vartov Hospital 1743-1891 (FVD på kort).
- 117 Vor Frelsers Kirke 1813-91 (V på kort).

- 118 Vor Frue Kirke 1814-91 (V på kort).
- 119 Lellinge, Bjæverskov, Præstø, 1734-1806 (FVD), v. Henning Mathiesen, 1994.
- 120 Lyngby, Sokkelund, Københavns, 1641-99 (FVD), v. Ruth Gunde Hansen og Inger Hartby, Byhist. Saml. for Lyngby-Tårnbæk Kommune, 1986.
- 121 Naskov, købstad, Maribo, 1617-26 (FVD) i Perlestikkerbogen, præsten Anders Pedersen Perlestikkens optegnelser, v. Hans Knudsen og Albert Fabricius, 1954.
- 122 Reerslev, Tune, Københavns, 1736-1856 (FVD), v. Bent Thestrup og Oscar Udsholt, 1991 (Bent Thestrup, Th. Nielsensvej 2, 4540 Fårevejle).
- 123 Roskilde, købstad, Roskilde: Domsog-net 1708-1838 (F på kort).
- 124 Rødby, købstad, Maribo, 1679-1762 (D), 1740-62 (V).
- 125 Rødovre, Sokkelund, Københavns, 1682-1814 (FVD), v. Berna & Jørgen Møller-Holst, 1986.
- 126 Skt. Hans Hospital i Skt. Jørgensbjerg Sogn, Sømme, Københavns, 1693-1813 (FV).
- 127 Solrød, Tune, Københavns, 1752-1814 (FVD), v. Peter Wodskou, Arnesvej 44, 2700 Brønshøj ☎ 31 28 94 75.
- 128 Sorø, købstad, Sorø, 1690-1751 (D).
- 129 Sørbymagle-Kirkerup, V. Flakkebjerg, Sorø, 1646-1731 (levnedsløb), Ole Højrup, 1963, genudg. 1982.
- 130 Varpelev, Stevns, Præstø, 1723-1814 (FVD), v. Elise van Komen m.fl.

Ved given lejlighed fremskaffes oversigter over hjælpemidler til kirkebøgerne på f.eks. landsarkiverne i Odense og Aabenraa; fra dette arkivs gamle område er udgivet:

- 131 Vonsild, Nr. Tyrstrup, Haderslev (nu Vejle), 1659-1708 (FVD), og Vonsild-Dalby 1678-83 (tillysningsbog), v. Hans H. Worsøe, 1982 og 1987.

Efterlysning

Har læserne kendskab til andre "nøgler", udgivne/afskrevne kirkebøger eller kirkebogsregistre, som ikke nævnes i det foregående? - Mon ikke der hos private ligger diverse afskrifter og registre, som burde komme flere til nytte på vore arkiver?

Vielsesregistre

Kaj F. Christensens opfordring bør følges op! - Specielt sammenkørte vielsesregistre for flere sogne vil være slægtsforskerne til meget stor nytte.

Et efterlignelsesværdigt arbejde er indtastningen af godt 6.000 vielser, nemlig samtlige vielser i de bevarede kirkebøger fra før 1814 fra de 31 sogne på Limfjordsøen Mors - for sogne med de bedst bevarede kirkebøger tilbage til 1644. Det store arbejde - i udskrevet stand 146 sider - er udført af Hans Engmark, Grøfthøjparken 159, 6.th, 8260 Viby J. ☎ 86 28 26 92, med bistand af Kurt Hansen, Svinballevej 44, Sønderup, 8350 Hundslund.

Kan lignende projekter gennemføres andre steder i landet, kan et uhyre tidssparende hjælpemiddel for slægtsforskere relativt hurtigt skabes! - Men det er vigtigt med ensartede retningslinjer, så de enkelte bidrag kan samles til større enheder - mindst de gamle herreder, helst de gamle amter; for problemet er jo, at nogle af vore forfædre hentede en kone irriterende langt borte!

Andre har opdaget vielsen som den vigtigste information for slægtsforskeren. I bispearkiverne ligger mange dispensationer til ægteskaber mellem beslægtede - i flere tilfælde bevaret fra før kirkebogens begyndelse, måske fra midten af 1600-tallet og frem til ca. 1800; ofte nævner kirkebogen ikke, at parret var beslægtet, fætter/kusine eller næstsøskendebørn. - Fra de 4 jyske stifter har Kurt Kermit Nielsen, Møllevangs Allé 93, 8210 Århus ☎ 86 10 60 46, nu registreret over 1.000 ægteskabsdispensationer!

AB

Rettelser

Er det en god ide, hvis rettelser og (til en vis grad) tilføjelser til allerede trykt slægts-historisk litteratur samles/offentliggøres i ét tidsskrift? - I vort broderland Sverige bringes rettelser i *SLÅKT OCH HÄVD, Tidsskrift utgiven av Genealogiska Föreningen - Riksförening för släktforskning*, under betegnelsen: *Kompletteringar och rättelser till genealogiska arbeten*.

Men er det en opgave for SLÆGTEN eller Samfundets PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT? - Sidstnævnte har udgivet rettelser til *Dansk biografisk Leksikon*, men har vist ikke opfordret til indsendelse af rettelser til andre publikationer.

Rettelser til egne udgivelser hører vel hjemme hos en selv - specielt, hvis "man" er et tidsskrift, men hvad med selvstændige publikationer? Og tidsskrifter bør også bringe rettelser til egne særpublikationer.

Erik Brejl har modtaget et par rettelser til skifte-ekstrakterne fra *Skanderborg Rytterdistrikt*, men ingen til *Nørvang Herred* - og ej heller nogen til tingbogs-ekstrakterne fra *Tyrsting Herred*. I forbindelse med udsendelsen af hans skifte-ekstrakter fra *Voer og Nim herreder samt* (genudgivelsen af *Nørvang Herred* (se publikationslisten bagerst i hæftet) efterlyses nu rettelser til Brejls arbejder; disse rettelser bringes så samlet i næste nummer af SLÆGTEN.

Slægtshistorisk Forening i Odense (v/ Finn Grandt-Nielsen, Stavrevej 27, Måle, 5300 Kerteminde) har indsendt rettelser til *Rod i Odense, Odenseanernes aner*, udgivet 1996 i anledning af foreningens 25 års-jubilæum.

Rettelserne er formuleret således: Tavle nr./ane nr. + korrekt tekst. Kommentarer er kun givet til første forekomst i bogen:

- 4/128 forældrene levede også i Odense (Wiberg).
- 4/1.038 søn af ridefoged på Hverringe, sen. købmand i Kerteminde **Christen Poulsen** (død 1603) og **Margrethe** (Chri-

- stoffersdatter?) **Guldsmeds** (Sv. Larsen).
- 9/165 begr. i Tommerup, bisat 20.2. i Odense (K).
- 11/3.614-15 fortsættes ikke.
- 14/2.177 datter af **J. Pedersen** (Åsum Herreds tingbog).
- 16/2-3 & 6-7 henvisninger ukorrekte.
- 17/1b født i Odense (Munkebjerg).
- 17/2 henvisning ukorrekt.
- 17/4-5 forpagter **Ejvind Madsen** (1912-59) og **Ellen Møller** (født 1916).
- 17/31 **Karen Hansine Nielsen**.
- 17/62 **Christensen**.
- 17/243 **Anna Kirstine**.
- 17/500 CP er svigerfar, født i Fraugde, gårdfæster fra 1719.
- 17/503 født 30.12.1731 i Åsum.
- 17/1.000 faderen er **Peder Nielsen**.
- 17/1.006 gift 1. g. med N.N. og gift 2. g. ca. 1724 med 1.007.
- 17/2.015 datter af **Knud Ottesen** og **Karen Rasmusdatter** - jfr. 3/1.134-35.
- 21/2.538 fortsættes ikke.
- 22B/368 første svigerfar ikke gæstgiver og vognmand i Odense, men død i Rønninge.
- 26/17 moderen var ikke gårdfæster.
- 26/2.975 moder til **Otte J.L.**
- 29/97 gift 2. g. 13.8.
- 31/5 faderen død 1947.
- 35/4-5 gift 18.11.
- 35/23 død 1883.
- 35/93 døbt 18.2.1759.
- 35/356-57 gift 2. g. 4.7.1734 i Åsum. **AR** født 15.6.1701 sst.
- 35/1.500 begr. 31.1.
- Data på s. 169 og 172-73 kan suppleres ved A. Halling: *Meine Vorfahren und ihre Verwandtschaften I-II*, Glückstadt 1905.
- S. 172 henvisning til note s. 126 (tavle 26) ukorrekt.
- S. 173 **Kirsten Lauridsdatter** (Kotte) død ... afstamning usikker.
- S. 183 tilføjes H.H. Jacobsen: En gård [Mosegård i Næsby - tavle 27] og dens historie, i samme slægts fæste og eje i 11 generationer, *Sletten, Årsskrift for nordfynsk lokal- og kulturhist.*, 1996, 16-29.

Småstykker

Hvorfor hedder han I.C.?

Tirsdag 14. januar 1997 bragte *Aalborg Stiftstidende* en lille bagside-artikel med anførte overskrift.

Brygger Jacobsens fornavne var Jacob Christian (J.C.), men han omtales som I.C. - Hvorfor mon det?

Dansk Sprognævn giver svaret ved at henviser til en artikel fra 1989 forfattet af lektor udi nordiske sprog, H.A. Koefod. Indtil midten af 1500-tallet skelnede man ikke mellem i og j - det samme gjaldt for u og v. Men tilsyneladende var det kun bogstavet j, der fik for vane at skulle udtales som et i, når det stod som forkortelse foran visse fornavne - især fornavnene Christian og Peter, og især når der var tale om kendte personligheder - forfattere, kunstnere, politikere og erhvervslivets mastodonter - som eksempelvis Carlsbergs grundlægger J.C. Jacobsen.

Udover brygger Jacobsen nævner artiklen forfatteren J.P. Jacobsen, komponisten J.P.E. Hartmann og politikerens J.C. Christensen. En af de yngste, som bliver æret ved at blive kaldt [i-se], er såmænd filmkritikeren J.C. Lauritzen.

Om [i-se] bliver ved med at overleve, er dog tvivlsomt, da traditionen efterhånden er ude af trit med daglig sprogbrug.

Kilde: *Aalborg Stiftstidende* 14.1.1997, s. 20 af "bes".

BØ

Svensk/dansk samarbejde

SLÆGTEN, nr. 12, juli 1995, præsenterede Whilly Roos' ideer om samarbejde over Øresund. Siden har han hjulpet mange og selv fået sit kartotek udbygget med mange svensk/danske forbindelser.

Hans navn bringes atter i erindring, idet han har fået ny adresse: Flybjærsvågen 280, S-260 33 Påarp, men uændret ☎ 009 46 42 22 93 93.

I forbindelse med svenske forhold henle-

des opmærksomheden på et svar, Charlotte S.H. Jensen, Landsarkivet i Kbh., giver i Statens Arkivers tidsskrift *Siden Saxo*, 1997:4, på et spørgsmål om mulighed for her i landet at se kopier af svenske kirkebøger. Heri hedder det ("nogenlunde") bl.a.:

SVAR står for Svensk Arkivinformation og er en del af det svenske Rigsarkiv. Via SVAR kan du leje mikrofilm af personalhistoriske kilder fra hele Sverige og få dem sendt hjem til dig selv. Du kan bl.a. leje kirkebøger og husforhør (minder om vore folketællinger, men går ofte længere tilbage). - Det koster p.t. 19 sv. kr. pr. "volym" /pr. filmet enhed, f.eks. et kirkebogsbind.

SVARs kataloger findes på Statens Arkiver sammen med bestillingssedler, men selve lånet foretager du som privatperson.

AB

Mads Chr. Holm fra Mors

Om myten og manden M.C. Holm, 1827-1892, har morsingboen, tidligere fagforeningsmand blandt søfyrbøderne Svend Borg (Ryparken 16, 2100 København Ø ☎ 31 18 00 29) skrevet *Mads Chr. Holm's liv, virke og efterslægt*, 1997 (ISBN 87-986323-0-2).

M.C. Holm/Mads Holm, som han kaldes i henholdsvis fødebyen Nykøbing M. og Helsingør, blev født uden for ægteskab i Aksel Sandemoses fødeby, tjente sine penge i USA, vendte hjem og stiftede Rederiet "Norden" samt Helsingør Jernskibs- og Maskinbyggeri (senere Helsingør Værft). - Om ham og hans hidtil ukendte efterslægt i Vendsyssel berettes i bogen, hvor der tillige fremlægges en teori om, at den biologiske far skulle være den lokale byfoged Rummelhoff (1788-1858).

Teorien om den fine afstamning, tekstens og bogens udformning i det hele kunne nok have været fremlagt klarere, men bogen er et ærligt ment forsøg på at samle de mange, spegede træde omkring en af forrige århundredes store iværksættere. - Og så kan andre arbejde videre med emnet.

AB

Håndbog i slægtshistorie

Med anførte titel har *Politikens Forlag* i 1997 udsendt sendt 3. udgave af Hans H. Worsøes håndbog, som udkom første gang i 1987 som *Find dine rødder*.

Til forskel fra 1. og 2. udgave af den meget populære bog indeholder den nye udgave specielle afsnit om *slægtsforskning og edb* samt *slægtsforskning i udlandet* - et længe savnet afsnit. - De øvrige kapitler i bogen kommer i den nye udgave i en lidt anden rækkefølge - følger måske begynderens behov for viden på en mere naturlig måde. Henvvisninger til litteraturen er selvfølgelig ført absolut helt up to date.

Spændende nyskabelser er et lidt større format og et formidabelt lækkert layout, som sikkert vil understøtte salget af bogen på udmærket vis.

AB

Gårde i Haderslev og Tyrstrup Herreder 1531-1753

Sådan lyder titlen på den flittige slægtsforsker Bodil Clausens vægtige bog på 419 sider, udgivet 1997 af *Historisk Samfund for Sønderjylland* (Haderslevvej 45, 6200 Aabenraa).

For Aller, Fjelstrup, Grarup, Halk, Hejls, Starup, Tyrstrup, Vonsbæk, Øsby og Åstrup sogne er der opstillet lister over fæstere og ejere i tiden 1531-1753. Kilderne her til er de mange bevarede jordebøger fra Haderslev Len og Amt. Det har kostet års arbejde at gå dette vældige materiale igennem. - Resultatet er et nyttigt hjælpemiddel for alle med forfædre i eller interesse for de to herreder.

Bogen indeholder et fyldigt navregister og en grundig ordforklaring.

AB

Statens Arkiver

I efteråret glædede Kulturministeriet arkivbrugerne med midler, så der i løbet af det næste års tid kan opstilles mikrokort af folketællingerne 1787, 1801, 1834, 1840, 1845, 1850 og 1855 samt 1880 og 1890 for *hele landet på samtlige Statens Arkiver* (med undtagelse af Dansk Data Arkiv i Odense). Disse folketællinger vil lette arbejdet med de allerede opstillede landsdækkende kopier af kirkebøgerne meget!

Snart vil arkivernes læsesale blive udstyret med pc'erne, så publikum kan benytte f. eks. den af Filmningscenteret på landsarkivet i Viborg udgivne CD-ROM med kirkebøgerne for begge sognene i Århus købstad 1729-1891, både som indscannede kopier og som afskrifter/transskriptioner. Vi må håbe på, at der på læsesalene også bliver mulighed for frit at benytte materialet på *Dansk Demografisk Database*, nemlig Udvandrerprotokollerne 1868-1901 og de KIP-indtastede dele af folketællingerne 1787 ff, hvoraf 1787, 1801 og 1845 nu har nået en

dækningsgrad på 25%. - Disse materialer er jo af Statens Arkivers Filmningscenter, Dansk Data Arkiv og Det danske Udvandrerarkiv lagt på Internetadressen: <http://ddd.sa.dk/>

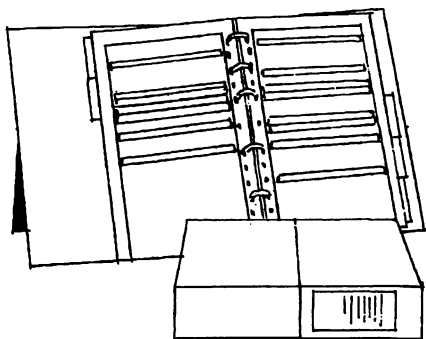
Efter udgivelsen på CD-ROM af Århuskirkebøgerne vil Filmningscenteret påbegynde udgivelse af kirkebøgerne 1814-91 fra Horns Herred - Jyllands nordligste, men selvfølgelig blot som indscannede kopier - et absolut spændende projekt!

Nyhederne kom frem på det brugermøde, som landsarkivet i Viborg afholdt 26.11. på eksemplarisk vis. - Det er glædeligt, at de brugermøder som blev lanceret af Birgit Løgstrup på Rigsarkivet for få år siden, nu også breder sig til Fyn og Jylland.

I efteråret bevilgedes yderligere penge, så man kan gå videre med planerne om et nyt kombineret Rigs- og Landsarkiv i Ørestaden på Amager.

AB

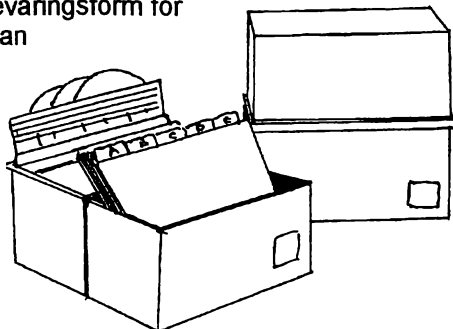
Få styr på mikrokortene med DURABLE systemerne!

Slægtsforskere gør arbejdet med mikro-ficherne langt lettere og hurtigere ved at opbevare dem i DURABLE plastlommer og ringbøger, så de alle er *synlige* og let tilgængelige. Et udtaget mikrokort signalerer automatisk, hvor det hører hjemme.

DURABLE plastbokse med fanekort er den mest kompakte og billigste opbevaringsform for microfiche. Udtagne kort kan anbringes i riller i det åbne låg.

***Rekvirér
prospekt og
nærmere
oplysninger!***

DATADEx **ORGANISATIONS-SYSTEMER**

Jægersvinget 15 • 2820 Gentofte
Tlf. 39 65 55 87 • Fax 39 65 86 29

Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger (SSF)

udgiver - som bindeled, både til de 36 medlemsforeninger og disses medlemmer, de ca. 4.000 enkelte slægtsforskere - først og fremmest bladet **SLÆGTEN - Forum for slægtshistorie** to gange årligt, 1.1. og 1.7. - Foruden programmer fra de fleste af SSFs foreninger bringer bladet meddelelser fra SSF, referat fra årsmødet, foredragsholderens litteraturlister fra det årlige weekendkursus samt nyttige artikler, råd og vejledninger samt tilbud fra den slægts- og lokalhistoriske verden.

Som tillæg til **SLÆGTEN** - uden for abonnementet - er følgende udgivet:

1 *Slægtsforskning - din Danmarkshistorie.* (ISBN 87-985050-9-2)

12 siders introduktion til slægtsforskning. Her forklares de absolut nødvendige grundbegreber og fortælles, hvor på biblioteket bøger for slægtsforskere findes. Desuden oplyser en aktuell adresseliste om de statslige arkiver og de slægtshistoriske foreninger i og udenfor SSF.

2 *Slægtsforskere: Lad os hige og søge i bøgerne!* (ISBN 87-985-050-1-7)

40 sider med knap 500 titler af den righoldige litteratur for slægtsforskere. - 3. udvidede udgave af litteraturliste tilegnet Hans H. Worsøe på 60 årsdagen 1992.

3 *Sognefoged, lægdsmand og Dannebrogsmænd.* (ISBN 87-984-484-0-4)

På 20 sider fortælles med udgangspunkt i den store sognefoged-forordning 1791 om denne lokale myndighedspersons arbejdsområder. Desuden oplysninger om hvervet som lægdsmand samt om Dannebrogsmændenes Hæderstegn. - Temahæfte tilegnet SSFs daværende formand Ingvar Musaeus på 70 årsdagen 1993.

4 *Slægtsforskere: Lad os vedgå arv og gæld!* (ISBN 87-985050-3-3)

28 siders hjælpemiddel til studiet af skifter - en 18 siders ordliste med forklaring på mange af skifternes gamle ord og begreber, en artikel om afholdelse af skifte, en oversigt over de myndigheder, der afholdt disse, og en litteraturliste. - Temahæfte tilegnet SSFs første formand, nu afdøde S.E. Sø-

rensen på 70 årsdagen 1993.

5 *Sogn, herred - kirkebøgerne på Statens Arkiver.* (ISBN 87-90331-03-6)

Praktisk hjælpemiddel til at finde de rigtige mikrokort med kirkebogen fra det rette sogn, herred og amt. - Med kirkebøgerne fra samtlige landets sogne på alle Statens Arkiver er dette hæfte med bl.a. pastoraternes/soggenes numre og kirkebøgernes begyndelsesår u-undværlig, både under forberedelserne derhjemme og på selve læsesalen. - Hæftet benyttes også til at finde sognets folketælling.

2. udvidede udgave med tillæg om *Lengnicks kirkebogsuddrag* og *S. Nygårds sedler* (bl.a. kirkebogsuddrag).

6 *Slægtsforskere: Lad os stå vagt og værne!* (ISBN 87-90331-04-4)

Hæfte på ca. 45 sider med militære emner som lægdsruller, disses forkortelser, stambøger, det militære sprog, introduktion til Forsvarets Arkiver, krigsdeltagermedaljer mv. - 2. udvidede udgave - januar 1998.

9 *Skanderborg Rytterdistrikt. Uddrag af samtlige bevarede 3.002 skifter 1680-1765.* Udarbejdet af Erik Brejl. 1995, 296 s. (ISBN 87-985050-6-8)

Referat med samtlige arvinger i de mange skifter fra rytterdistriktet mellem Vejle, Brande, Silkeborg og Århus. - Register over arveladere og ægtefæller, 6.226 navne; desuden en liste over skifternes fordeling på sogne og lokaliteter.

10 Litteraturfortegnelse 1980-85. Litteratur for slægtshistorisk interesserede. - Personalhistorie. Lokalhistorie. Arkivvæsen. Udarbejdet af Ingvar Musaeus. 1996, 120 s. (ISBN 87-985050-8-4).

Godt 1.000 bogtitler vedrørende personal- og lokalhistorie samt arkivvæsen udgivet 1980-85. De lokalhistoriske titler opført i topografisk orden, amt for amt, sogn for sogn; under sognene henvisninger til de personalhistoriske titler, som desuden er opført alfabetisk. - Udgivelsen er forløberer for SSFs litteraturliste, der siden 1987 findes i *HVEM FORSKER HVAD*, og den lukker hullet mellem Dorthe Gissels fortegnelse over dansk slægtslitteratur 1973-79 (særtryk af *Personalhistorisk Tidsskrift* 1982) og listerne i *HVEM FORSKER HVAD*.

11 Er du i familie med bryggerne? - Slægterne bag J.C. og Carl Jacobsen på Carlsberg. - Publiceret af Birgit Øskov og Anton Blaabjerg. 1997, 90 s. (ISBN 87-90331-02-8)

90 siders anetavle for Carl Jacobsen, 1842-1914, på grundlag af Th. Hauch-Fausbølls anetavle fra 1914 og fortsat tilbage til 1600-tallet og endnu længere tilbage. - Ca. 25 efterslægtslinjer viser forbindelser til kendte og ukendte personer i fortid og nutid.

Anetavlens personer er ikke omtalt i den traditionelle rækkefølge: Generation for generation, men i slægtslinjer: Slægt efter slægt.

Anetavlen indeholder nyfundne oplysninger om bl.a. den fædrene slægt, vendsysselske bønder i Albæk, Dronninglund og Ulsted sogne (bl.a. Clemens- og Løve- eller Levi-slægterne fra Melholt). Desuden omfatter anetavlen parykmager-slægten Holst fra Thisted og Aalborg, den norske slægt Hille- eller Hellemann fra Stavanger, præsteslægterne Hofmann og Lind fra Vest- og Sydvest-Norge, den dansk-norske slægt Scavenius fra København og Stavanger, garver- eller feldberederslægten Sæbye fra Thisted og Aalborg med afstamning via købmands-slægten Mumgaard i Aalborg og den gamle

herredsfogedslæggt fra Fleskum Herred fra den bekendte Kjærulf-slægt, præsteslægterne Steenstrup og Vogelius samt orgelbygger-slægten Bodtzen, slægten Søtoft med afstamning fra de gamle Ribe-slægter Baggesen, Friis, Stage, Klyne m.fl., samt de fremtrædende vestjyske slægter Ballebye og Dahl fra Strandbjerggaard og Vadskærgaard. - Fra anetavlens personer henvises til litteratur med fyldigere oplysninger.

Ca. 25 slægtslinjer viser forbindelser til bl.a. Carl Jacobsens oldebarn: Dronningens hofdame, og til hans mors næstsøskendebarn/halvfætter: En skomager i Vejle, der kvalte sin kone og blev halshugget 1839! - Desuden vises forbindelse via den vestjyske studehandler-slægt Breinholt til skibsreder Lauritzen, andre forbindelser til dronningens grandonkel, Jørgen Castenskiold, forfatteren Leif Panduro, den norske forfatter Alexander Kielland, eventyreren Jørgen Jürgensen (Kongen af Island) og hans nevø, den humoristiske tegner Fritz Jürgensen - samt en lang række slægtsforskere!

12 Voer og Nim samt Nørvang herreder - Uddrag af samtlige bevarede 2.959 skifter i herredernes godser og hospitaler 1716-1850. - Udarbejdet af Erik Brejl. (ISBN 87-90331-05-2)

Ved Skanderborg og Horsens ligger retskredsen Voer og Nim herreder med godserne Rask, Serridslevgaard, Stensballegaard, Tamdrup Bisgaard, Tyrrestrup, Urup og Klags Mølle samt hospitalerne i Hansted og Horsens, hvortil kommer øen Endelave, der mærkeligt nok hører til denne retskreds. - Den flittige bibliotekar fra Ringkøbing, hvis uddrag af skifterne fra nabo-området Skanderborg Rytterdistrikt er velkendt, har også her medtaget samtlige arvinger, lavværger og formyndere i uddragene. Personregisteret omfatter afdøde og ægtefæller. Hertil kommer en oversigt over skifternes fordeling på lokaliteter. - Erik Brejls gennemgang har vist, at landsarkivets registre mangler henvisninger til ikke færre end 120 skifter fra Rask og Stensballegaard.

Som tillæg genudgives Erik Brejls uddrag af alle bevarede 660 godsskifter fra Nørvang Herred ved Vejle.

Bogens omfang og udstyr er som *Skanderborg Rytterdistrikt*, se nr. 9 ovenfor.

Priser

- *For pjecen 1*: 5 kr. pr. stk., rabatpris ved køb af 40 stk. og 100 stk. henholdsvis 4 og 3 kr.

- *for temahæfterne 2-6*: 20 kr. pr. stk., rabatpris ved køb af 15 og 40 stk. af samme hæfte henholdsvis 10 og 8 kr.

- *for bøgerne 9 og 12*: 130 kr.

- *for bogen 10*: 40 kr. pr. stk., rabatpris ved køb af 40 stk. 25 kr. pr. stk.

- *for hæftet 11*: 30 kr.

Priserne er incl. moms, men excl. forsendelse. - Publikationerne bestilles hos **SLÆGTENS** ekspedition: Birgit Øskov, Rolighedsvej 56, 9400 Nørresundby ☎ 98 17 63 76.

Får du SLÆGTEN?

Bor du et sted, hvor der enten ikke er nogen slægtshistorisk forening - eller den lokale forening ikke abonnerer på bladet, kan du selv abonnere på **SLÆGTEN** for kun 50 kr. årligt incl. forsendelse; abonnenter bosat i udlandet (også Norden), der benytter giro til betaling, dog 65 kr. + forsendelse.

Dansk Historisk Fællesråds udgivelser - absolut sidste udkald!

SLÆGTEN har gennem SSF fået stillet restoplaget af følgende 8 af DHFs udgivelser til rådighed på meget favorable vilkår. - Bemærk f.eks. titlerne A og B, to vægtige vejledninger/håndbøger til udforskning og formidling af lokalhistorie.

Bestil nu! - *SLÆGTEN ligger inde med de allersidste halvt hundrede eksemplarer af disse ellers udsolgte titler.*

Lokalhistorie

A Vejledning i lokalhistorie. Fra plan til bog. Af Verner Bruhn, Knud Prange og Eric Mourier. 1985, 184 s.

B Historie og lokalsamfund. En håndbog i formidling. Redaktion: Søren Ehlers. 1990, 143 s.

C Stednavne og kulturhistorie. Af Kristian Hald. 1969, 94 s.

Heraldik

D Heraldik og historie. Af Knud Prange. 1962, 70 s.

E Identifikation af anonyme våbenskjolde. Af Sven Tito Achen. 1972, 96 s.

F Bibliografi over heraldisk litteratur i Danmark og om Danmark 1589-1969. Af Sven Tito Achen og Ole Rostock. 1971, 192 s.

Andre emner

G Historisk kartografi. Af Ib Kejlbø. 1971, 84 s.

H Kronologi. Af Herluf Nielsen. 1974, 86 s.

Pris

For disse *ellers udsolgte* bøger - med et sidetal på fra 70 til 192! - er stykprisen **blot 20 kr.** + forsendelse. - Bestilles ligeledes hos **SLÆGTENS** ekspedition: Birgit Øskov, Rolighedsvej 56, 9400 Nørresundby ☎ 98 17 63 76.